

הישיבה המאתיים-שמונים-ושלוש של הכנסת העשירית

יום רביעי, ה' באדר א' התשמ"ד (8 בפברואר 1984)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:04

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק המיס (תיקון מס' 8), התשמ"ד – 1984; הצעת חוק עידוד החיסכון, הנחות ממס הכנסה וצרכות למלוות (תיקון מס' 5), התשמ"ד – 1984.

כן הונחו מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא: העברת מוסדות ממשלתיים וציבוריים לירושלים.

היו"ר מ' סבידור:
תודה למזכיר הכנסת.

היו"ר מ' סבידור:
אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
ברשות יושב ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

הצעת חוק מלווה קצר מועד, התשמ"ד – 1984, שהחזירה ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

ב. שאילתות בעליפה

לשר, שצריכה להיקרא מעל כמת הכנסת, בהתאם לתקנון הכנסת.

היו"ר מ' סבידור:
חבר הכנסת תופיק טובי, אני מצטער, לא היית כשסוכם הנוהל החדש והוחלט בוועדת הכנסת שמפעילים את העניין.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
יכול להיות.

היו"ר מ' סבידור:
הנהגת מוסד השאילתא הדחופה נקבעה בהסכמה, כאילו בהוראת שעה לתקופה של שלושה חודשים, הופעל המוסד של השאילתא הדחופה, ואמרנו כסיכום ועדת הכנסת, בהשתתפותי, שבתום שלושת החודשים הללו יהיה דיון מחודש, וייקבע מה ייעשה לעתיד לבוא. בנוהל שנקבע ופורסם, על דעת ועדת הכנסת והסיעות, על השאילתא הרגילה ב-6 בדצמבר חמצא, שלגבי השאילתא הרגילה נאמר: "כל זמן שהחלטה זו בתוקפה – כלומר, השאילתא הדחופה – ייסיפו הוראות תקנות 38 עד 45 לעמוד בחוקפן בשינויים אלה: א. החשיבות לשאילתות שאינן שאילתות בעליפה לא ייקראו ככנסת אלא יישלחו לפי מענו של השואל; ב. רצה חבר הכנסת, שהגיש שאילתא, שהשאילתא והתשובה עליה יפורסמו בידי הכנסת, יציין זאת בשאילתא בעת הגשתה; ג. יושב ראש הכנסת רשאי במקרים יוצאים מן הכלל לחייב מתן תשובה בעליפה לשאילתא רגילה". ואומנם, לשבוע הבא ביקשתי, ששתי שאילתות רגילות יקבלו תשובות מעל כמת הכנסת, מעבר לנוהל שנקבע כאן.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מצפה לתום שלושת החודשים האלה, כדי להתחר עטרה ליושנה. נפגעה כאן באופן יסודי אחת הזכויות של חברי הכנסת.

היו"ר מ' סבידור:
חבר הכנסת תופיק טובי, הנוהל הזה נקבע והוכרע בהצבעה דמוקרטית בוועדת הכנסת כהוראת שעה, ואני מציע שתקרא את הנוהל שוב. לקראת תום שלושת חודשי הניסיון,

היו"ר מ' סבידור:
אנו עוברים לסעיף הבא.

שולמית אלוני (המערך):
אפשר לשאול שאלה את אדוני יושב ראש הכנסת לפני שאנחנו עוברים לסדר היום?

היו"ר מ' סבידור:
בבקשה.

שולמית אלוני (המערך):
מה עלה בגורלה של השאילתא הרגילה? השאילתות הרגילות נעלמו.

היו"ר מ' סבידור:
השאילתא הרגילה מקבלת אותו טיפול כפי שקיבלו השאילתות בטרם הופעל המוסד הזה של שאילתא דחופה. מי שמציין בשאילתא, שהוא מבקש שהשאלה והתשובה תפורסמנה ב"דברי הכנסת" – הרי זה יפורסם ב"דברי הכנסת". מי שאינו מציין, מקבל את התשובה ככתב, בלי שזה יופיע ב"דברי הכנסת".

שולמית אלוני (המערך):
האם יש הקפדה מצד הנשיאות שהתשובות תבואנה בזמן, בהתאם לתקנון?

היו"ר מ' סבידור:
המוכירות דואגת שהתשובות תינתנה גם על השאילתות הרגילות. אם יש פיגור, הרי נגיב כפי שהגבנו בעבר. חברי הכנסת שיש להם תלונות – ידעו שהדלת שלי פתוחה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב ראש, האם זה לא בניגוד לתקנון, שהיושב ראש החליט מה שהחליט בנוגע למוסד השאילתא?

היו"ר מ' סבידור:
איזו שאילתא?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מדבר על הנוהל הזה, האקט הזה של שאילתא רגילה

שולמית אלוני (המערך):

לא הבינתי את הדברים. אמרת שאתם עושים בדיקות. אינני מבינה כמה הבדיקות מועילות לניקוי היהום. האם מדברך יש להבין, שהבדיקות מחייבות העתקה למקום אחר, או שיש איוז פעולה שהיא, שניתן לעשותה למען הניקוי — זה לא היה ברור.

שר הבריאות א' שופטק:

שאלת אותי מדוע אין אני מפעיל את סמכותי לסילוק המפגע. השיבותי לך מה אני עושה לסילוק המפגע הזה.

שולמית אלוני (המערך):

אתה דיברת על בדיקות. בדיקות לא עושות דבר.

שר הבריאות א' שופטק:

חוץ מהבדיקות אנחנו מפעילים מערכת התראה בפני כל מצב שבו חוויה איוז שהיא חריגה ממצב היהום הנורמלי. את זאת אנחנו עושים. זה מונע את היהום של האוויר. כאשר אתה עובר מרקל עשיר גופרית לרל גופרית, זה מונע את היהום. דבר זה נהוג גם בתחנות חברת החשמל.

כשאת מדברת על מניעת המפגע התברואי הזה מבית-הספר, יש אפשרות לעשות האחת מהשתיים: או להעביר משם את התעשייה, או להעביר משם את בית-הספר. אפשר רק להקל את המצב הזה ולשמור על כך שהיהום לא יחרוג מהמצב הנורמלי.

היו"ר מ' סבדור:

שאלה נוספת לחבה הכנסת תופיק טובי, ואחריו — לחבר הכנסת יאיר צבן.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד השר, עם כל הבדיקות ועם ההתראה שהזכרת ידוע, והדבר הוכח, שזיהום האוויר בעיר חיפה הוא הגבוה והמסוכן ביותר בארץ.

שר הבריאות א' שופטק:

לא הוכח.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הדבר הוכח, אדוני.

שר הבריאות א' שופטק:

לא הוכח.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הדבר נובע בעיקר משני מקורות: מתחנת הכוח ומבית-החיות, שיש להעבירם לשימוש בדלק דל גופרית. מה עושה הממשלה ומה עושה אתה, הממונה על בריאות העם, כדי שהדבר ישתנה?

שר הבריאות א' שופטק:

חבר הכנסת תופיק טובי, לא צריך להתלהב כל כך.

היו"ר מ' סבדור:

חבר הכנסת טובי שכח שהרקול פועל, והפעיל את קולו. הוא משתמש בקול רם, במקום ברמקול.

שר הבריאות א' שופטק:

לא הוכח שבחיפה זיהום האוויר גדול מבמקומות אחרים. יש אזורים כאלה, ויש אזורים כאלה. אשר לשאלה מה עושה המדינה בשביל להקל או למנוע חריגות גדולות בזיהום האוויר — האמצעי הוא בדיקות, ולאורך קובעים דברים. יש הוראות לחברת החשמל וגם למפעלים בסביבה לשנות את הדלק שבו

בוודאי תוכל להשמיט את הערותיך, ושוב יוכרע הדבר ברוב קולות בוועדה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
תעשה זאת, אדוני.

היו"ר מ' סבדור:

תודה. אני מבקש כבר כשלב זה להודיע, שבגלל התפתחויות מסוימות נבצר משר הביטחון להשיב היום על שלוש שאלות, ואני נענית לפנייתו שהתשובות תינתנה בתחילת השבוע הבא, בלי לקטח את המכסה של השבוע הבא.

רקטור שפיטוב (המערך):

אדוני היושב-ראש, זה כבר כמה שבועות, שכיום רביעי שר הביטחון לא בא.

היו"ר מ' סבדור:

כשבוע שעבר הוא היה פה והשיב על שתי שאלות. מכובדי חבר הכנסת שפיטוב יודע בוודאי, שיש באזור התפתחויות מסוימות, שאולי מצדיקות את היעדרו של שר הביטחון כרגע.

משה קצב (הליכוד):

גם זה לא בסדר, ששר הביטחון עסוק?

יאיר צבן (המערך):

חשבונו שארבעים שנה לא יהיו בעיית.

היו"ר מ' סבדור:

אנו נעבור לשאלתא מס' 44 של חברת הכנסת שולמית אלוני אל שר הבריאות.

44. זיהום אוויר במפרץ חיפה

שולמית אלוני (המערך):

אדוני השר, בית-הספר הטכני של חיל האוויר בחיפה קיים זה 35 שנה, ומצויים בו בין 3,000 ל-4,000 תלמידים וחיילים דרך קבע, 24 שעות ביממה. המקום סובל ממפגע בריאותי כבד בשל זיהום אוויר וריחות.

שאלתי: מדוע אין משרדך מפעיל את סמכויותיו לסילוק המפגע המזיק לאלפי צעירים כל שנה?

היו"ר מ' סבדור:

אדוני שר הבריאות, בבקשה.

שר הבריאות א' שופטק:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, על השאלתא של חברת הכנסת שולמית אלוני הרני מתכבד להשיב כדלקמן:

בית-הספר הטכני של חיל-האוויר ממוקם כמוכלעת של שטח צבאי, המצוי בלב אזור של תעשייה כבדה במפרץ חיפה.

איגוד הערים של אזור חיפה מבצע במקום כבר כמשך ששה שבועות מדידות של תחמוצת גופרית, וגם משרד הבריאות מפעיל מאז דצמבר שנה שעברה מערכת התראה בפני מצבים חריגים של זיהום אוויר, המאפשרות מעבר מהיר לשימוש בדלק דל גופרית, בעקבות תוצאות תחזית התראה מטאורולוגית המצביעה על עלייה. חוויה גבוהה בריכוז תחמוצת הגופרית. המערכת הזאת מופעלת בהצלחה, וזה האמצעי היחיד שבו אנחנו משתמשים כדי למנוע את המפגע התברואי.

היו"ר מ' סבדור:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת שולמית אלוני.

אני אומר את הדברים, ואני מקווה שהעובדות יתנו "כיסוי" למה שאני אומר. בשלב זה, החקירה עדיין בתחילתה, ואי-אפשר להאשים מישהו בבירור ולקבוע מי היה ומה היה.

בצד החינוכי, קיים כנס המתנדבים של המשמר האזרחי במרחב הירוק וניתנו הנחיות חריפות למניעת תופעות מעין אלה. אני יכול לומר, שנחקרו מקרים מסוג זה בחומרה רבתי מטעם משטרת ישראל והתוליה הארצית לבירור תלונות על שימוש בכוח. זו ועדה שהוקמה בעקבות דוח של איתן-סירוסה, ונפתח תיק — ואני אומר את מספרו, כדי לתת לך תשובה מדויקת, כי בעניין גופא אין ביני לבינין שום חילוקי דעות — מספר התיק 262/84, י"ח.

היו"ר מ' סבידור:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מחמד ותד.

מחמד ותד (המערך):

אדוני השר, עיתון הנקרא "צומח השרון" מצטט מפי מפקד בכיר במשמר הגבול ואנשי המשמר האזרחי: "אנשים לא רוצים לדאות ערבים בעיניים, ואנחנו מנצלים את בורות הפועלים הערבים ומורים להם שלא להסתובב בחוץ החל מהשעה ארבע אחר הצהריים". שאלתי היא: האם השר מוכן לבדוק אם אכן יש הוראה כזאת באותו מקום כשרון, והאם משמר הגבול ואנשי המשמר האזרחי נוהגים כך?

שר הפנים י' בורג:

אענה כמשאלה. אני מבקש להמציא לי את זה, ואבדוק את זה.

היו"ר מ' סבידור:

רשות הדיבור לחבר הכנסת גולדשטיין.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

הערה ושאלה: אני חושב שצריך לעשות צדק עם תלמידי הגימנסיה "הרצליה", שבתחילה הואשמו כאילו הם היו המתעללים, והיום יש הכחשה. צריך לומר שלא היו אלה תלמידי גימנסיה "הרצליה".

שאלתי, אדוני השר: האם קיימות הנחיות ברורות בכתב לפעילי המשמר האזרחי, כיצד עליהם לנהוג בטיפולם בכל מצב ומצב?

שר הפנים י' בורג:

אינני יכול לקבל אחריות לחשובה שיש הנחיות איך לנהוג בכל מקרה, אבל ודאי שיש הנחיות. אבדוק אותן. אם יש צורך כלל הוסיף — נוסף.

היו"ר מ' סבידור:

אנחנו עוברים לשאלתא בעל-פה מס' 46 של חבר הכנסת מיכאל קליינר, "יבוא מטפלות פיליפיניות לנכי צה"ל".

46. "יבוא מטפלות פיליפיניות לנכי צה"ל"

מיכאל קליינר (הליכוד):

באמצעי התקשורת התפרסמה הכוונה לייבא מטפלות פיליפיניות לנכי צה"ל. מה דעת השר על התופעה מבחינה חברתית-מוסרית, ואין מתכוון משרד הפנים לטפל בבעיה?

היו"ר מ' סבידור:

דברי תשובה לשר הפנים.

שר הפנים י' בורג:

על השאלה הראשונה, מה דעת השר על התופעה מבחינה חברתית ומוסרית, התשובה שלי היא, שדעתי שלילית ביותר, וכי זו תופעה פסולה מכול וכול.

הם משתמשים; יש גם דרכים להכניס אביזרים מסוימים. מסננות מסוימות. לכל מקום יש האמצעים שלו. זה הדבר שאנחנו יכולים לעשותו, כדי להקל את המצב. אינך יכול לבער את הנגע. תוכל לבער את הנגע רק אם תעביר את המפעל מהמקום הזה, או אם תחסל את המפעל. אין דרך אחרת.

היו"ר מ' סבידור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יאיר צבן.

יאיר צבן (המערך):

אדוני שר הבריאות, מה היא מערכת הפיקוח שמפעיל משרד הבריאות נגד מפגעים מהסוג הזה? מה היא מדיניות האכיפה שלכם לגבי מפגעים כאלה? והשאלה העיקרית מבחינה זו: מה התיאום ביניכם לבין הרשות לשמירת איכות הסביבה למניעת מפגעים אלה?

שר הבריאות א' שושטק:

הפיקוח נעשה על-ידי משרד הבריאות. הביצוע המעשי ככל מקום נעשה קודם כול על-ידי הרשויות המקומיות, באחריות הרשות לשמירת איכות הסביבה ובאחריות משרד הפנים ושר הפנים, שהוא עכשיו השר הממונה והאחראי לביצוע חוק כנוביץ הידוע.

יאיר צבן (המערך):

אם כן, מדוע אתה משיב?

שר הבריאות א' שושטק:

אני יו"ר על סמכותי בעניין זה.

היו"ר מ' סבידור:

תודה לשר הבריאות. שאלתא מס' 45 של חבר הכנסת חמד חלאילה, בבקשה.

45. התעללות מתנדבי המשמר האזרחי בבני המיעוטים

חמד חלאילה (המערך):

אבקש מכבוד השר להשיבני:

1. האם אינו רואה את החומרה שבהתעללות מתנדבי המשמר האזרחי בחלאיבי בערבים. כפי שנמסר בעיתון "הארץ" בגיליונו מיום 5 בפברואר 1984?

2. האם אין התנהגות זו מספיקה, כדי למנות ועדת חקירה ציבורית שתחקור את הפרשה, אף שהמפקדת האחראית על הבסיס התפטרה, והדבר אומר דוהשני?

היו"ר מ' סבידור:

תודה, בבקשה, כבוד שר הפנים.

שר הפנים י' בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, על השאלה הראשונה של חבר הכנסת חלאילה, האם השר אינו רואה בחומרה את ההתעללות המתוארת, תשובתי חד-משמעית: אני רואה זאת בחומרה יתירה. כל אלימות בחיים שלנו צריכה להיעלם. זה — לחלק העיוני.

על השאלה השנייה, תיאור העובדות — העניין נתגלגל ראשית כול על-ידי דירבור של תלמידים, שלא רצו לגלות פרטים, אם מתוך חכרות, אם מתוך פחד. או אולי איימו עליהם — את זאת ברצו זה אינני יכול לקבוע. בכל אופן, אני יכול לומר, שהפרטים שבינתים נודעו בחלקם, נמצאים בבדיקה אצל הממונה על תלונות הציבור, ויבדקו בכל "החומרה" הדרושה, בנוגע לשימוש בכוח.

צירלי ביטון (החית המוקרטית לשלום ולשוויון):
אולי תפטר?

שר הפנים י" בורג:

אתה מעוניין בצד התכתי או המוסרי?

צירלי ביטון (החית המוקרטית לשלום ולשוויון):
בשניהם גם יחד.

יאיר צבן (המערך):
בצד המבצע.

הי"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת צירלי ביטון, אתה מעוניין במטפלת?

שר הפנים י" בורג:

אני חושב שהמעשה בתור מעשה, ואני יכול להתייחס רק למה שפורסם בעיתון ולמה שהיה בטלוויזיה, הוא מעשה שמי שמתכוון לעשות אותו — אם הוא באמת מתכוון לבצע את תוכניתו — הוא מעשה שלא ייעשה, ומי שמתכוון לעשותו אינו יודע מה הוא עושה לעם ישראל.

אני רוצה להוסיף, שביקשתי מהיועץ המשפטי של משרד הפנים לבדוק את הצד המשפטי. אני גם רוצה לומר, שנבוא בדברים עם משרד הביטחון, עם ארגון נכי צה"ל, בנושא זה, ואני חושב לבקש מאחת מוועדות הכנסת לתת לי הזדמנות להביא אספקט מיוחד, שאני יכול רק לרמוז עליו ברגע זה. השאלה היא האם התוכנית שפורסמו שייכות לקומפלס, אשר, למשל, חברי-הלאומים התייחס אליה בהרבה דינים-דחשבונית בשנים 1927 ו-1930. הוא התייחס לזה בחומרה כדיווחים. Special body of experts, גוף מיוחד של מומחים, היו צריכים לבחון את ההיקף של הסחר הבין-לאומי בנושאים וילדים. בעניין זה נאמרו דברים חמורים בשעתם, וגם אנטישמים ניצלו את הדברים נגד עם ישראל. לכן אני מסתפק ברמז זה, וכאשר העניין יועבר לוועדה — ואני עוד אחשוב לאיזו ועדה, כי אולי יש בזה אספקט של חוקים — אמסור עוד פרטים על אותם עניינים שרמזתי עליהם.

הי"ר מ' סבירור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת קליינר.

מיכאל קליינר (הליכוד):

היום כבר יש לנו עוזרות פיליפיניות די רבות. במחירים שעולה עזרת ישראלית, יש חשש שהתופעה תגבר. יש לנו מטפלות פיליפיניות, והמושבה הפיליפינית גדלה. עוד תחזנה עתינו במסויסטיט פיליפינית, במארכת פיליפינית, ואנה אנו באים?

כבוד השר, האם אין רוב הנערות הפיליפיניות שוהות בארץ בניגוד לחוק? ואם כן, מדוע אין אוכפים את החוק? מה זה שייך לוועדה?

שר הפנים י" בורג:

השאלה חשובה, לא בקונטקסט של השאלתא. זה משהו מיוחד, אם העניין יועלה בוועדה, אשמח להמציא פרטים.

הי"ר מ' סבירור:

חברת הכנסת עדנה סולודר, בבקשה. אחריה — חבר הכנסת ז'אק אמיר.

עדנה סולודר (המערך):

היות שהעליתי אתמול את הנושא בוועדת העבודה והרווחה, מבחינת האספקט של העבודה, כהודמנות שמר חקלאי היה בוועדה, וגם נגשתי עם מר פינק ועם מר מעוז,

יושב-ראש ארגון נכי צה"ל — החבר שמעבר לעלבון שבהצעה, גם אין לה כל הצדקה, משום שהחברה דואגת לנפגעים. הייתי מבקשת מכבוד השר, שמעבר לתשובות שיתן בוועדה, ינסה לעקוב מקרוב ולאכופ בניין זה את החוק בכל חומרותיו, ואני מצפה לתגובתו.

שר הפנים י" בורג:

חברת הכנסת סולודר, לפי התקנון, מה שאמרת הוא שאלה נוספת, שצריכה להסתיים בסמן שאלה. אני מקבל את דבריך בסמן קריאה.

הי"ר מ' סבירור:

רשות הדיבור לחבר הכנסת ז'אק אמיר.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

איני מבין מדוע צריך לקרוא לתופעת המטפלות הפיליפיניות "תופעה לא מוסרית". איני רואה דבר לא-מוסרי, שהן באות לטפל ועושות עבודה.

שר הפנים י" בורג:

אתה מדבר על השאלתא או על משהו אחר?

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

אני מדבר על השאלתא. כתוב "לייבא מטפלות פיליפיניות".

מיכאל קליינר (הליכוד):

מדובר ב"יבוא", אבל לא מה שאתה מתכוון.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

איני קורא כוונות. אני קורא מה שכתוב: "באמצעי התקשורת התפרסמה כוונה לייבא מטפלות פיליפיניות לנכי צה"ל". נאמר "מטפלות", מטפלות — פירושו לעשות עבודה פיסית, ולא דבר אחר.

עדנה סולודר (המערך):

כנראה לא ראתה את התוכנית.

הי"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת ז'אק אמיר, המבוא ברור. השאלה?

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

אם הן מטפלות שכוונות לעשות עבודה רגילה, אני שואל: מי מבטיח את זכויותיהן הסוציאליות? האם התופעה של מטפלות פיליפיניות וייבואן למדינת ישראל לא תהפוך למהדורה שנייה של הקהילה הכושית בדימונה, שחיה במדינת ישראל מאז 1969 ואיש אינו מטפל בה? אבקש תשובה בנדון.

שר הפנים י" בורג:

החלק השני של שאלתו של חבר הכנסת אמיר עונה במידה גרושה על החלק הראשון של השאלה. כדי למנוע הישנות של דברים, צריך לנקוט צעדים כעוד מועד.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

אני שמח שדברי הובנו כראוי על-ידך.

שר הפנים י" בורג:

אתה יודע, שאנחנו עסקנו בסוגיה בלי למצוא פתרון משכיע רצון. אבל אני מוכרח לומר, שיתכן שמתוך צניעות לא ניסח חבר הכנסת קליינר את השאלה במלוא היקפה. היה שם המשך שאמר, שצריכים לערוך נישואין עם הבחורות אשר מיובאות, או מובאות — איני יודע איזה ביטוי קשה פחות: מובאות — זה פועל, מיובאות — זה הופעל, וקשה לי לקבוע בעניינים הללו — ואחר כך יערכו נישואין בקפריסין, וייתווסף עוד "בית נאמן" בישראל.

התקשרה חברת "סיכון ופיתוח לישראל בע"מ" עם חברת "סיקו" בישראל, בקשר להקמתן של 500 יחידות דיור בהתאם לתנאי החוזה. החברה לא עמדה בזמני הביצוע, שלגבינו היו אחד התנאים העיקריים בהסכם. כשל כך סירב משרדנו להמשיך ולהתקשר עמה לבנייה נוספת; והודענו על כך לחברת "סיקו".

עד כה הושלמה בנייתן של 175 יחידות דיור. בשעה זו נבדק מצבה הכלכלי של החברה, על מנת לגבש את הצעים שננקטו ביחסינו עמה. חברת "סיקו" בישראל לא פשטה את הרגל ולא פורקה. אחד השותפים בחברת "סיקו S.A." בלגיה עשה ניסיון לפרק את החברה. תקפותו של הפירוק היא נושא לדיון בבית-המשפט המחוזי בישראל, בשני דיונים משפטיים, ובבית-משפט בבלגיה.

כל יחידות הדיור שהוקמו עלידי חברת "סיקו" הם בשיטת "ואן-רייק" החדשנית.

היו"ר מ' סכידור:
תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אמרי רון.

אמרי רון (המערך):
אדוני סגן השר, אני מבין מהתשובה, שגם חברת "מבע" הצרפתית, שהביאה את שיטת ה"סיגמה", נרכשה. למעשה, על-ידי "רסקו".

דן תיכון (הליכוד):
"מבע" היא חברה ישראלית.

אמרי רון (המערך):
"מבע" התיימרה להביא את שיטת ה"סיגמה" מצרפת, ונרכשה על-ידי "רסקו". אני מבין מהשוכתך שלא "סיקו" היא שכנתה, אלא חברת "סיכון ופיתוח" כנתה. השאלה הנוספת שלי היא פשוטה: אחרי כל הסערה הציבורית שהיתה, ואחרי ההקצבה והציפייה לאישורים מהטכניון, שלא הגיעו, וכו', אילו היום היה בא מרדוד — או שר אחר — והיה מציע לכם עסקה בתנאים שהוצעו על-ידי "סיקו" ו"מבע" — האם הייתם מקבלים את העסקה?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

חבר הכנסת אמרי רון, אני חייב לתקן גם את דברי הפתיחה שלך. משתם המועד שבו חברת "סיגמה" היתה צריכה להתחיל בבנייה, והחברה לא עמדה בלוח הזמנים, היא קיבלה מאתנו הארכה למשך שנה וחצי. עם תום ההארכה שוב לא עמדה החברה בלוח הזמנים, והחלטת שלא להאריך את החוזה עמה.

בעניין חברת "מבע" שיטת "סיגמה" — העניין הזה אינו רלבנטי לשאלתך שלך, כך אני מבין מתוך השאלתך. אשר לחברת "סיקו", העניין עדיין נמצא בתהליך של דיון משפטי, בשני דיונים משפטיים בבתי-משפט מחוזיים בישראל ובבית-משפט בבלגיה. יש ויכוחים פנימיים בתוך חברת "סיקו" על הבעלות על החלקים שכל אחד מהבעלים יקבל.

אני רוצה לומר פה ולחבר הכנסת, שחברת "סיקו", כאותן 175 יחידות דיור שהיא כנתה — ולא "סיכון ופיתוח" — משך הבנייה קוצר מ-33 ל-34 חודש, כפי שהיה בעת חתימת החוזה ב-1979, ל-22 חודש בערך. אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת אמרי רון, שבשביל חברות הבנייה, קיצור משך הבנייה בשיעורים גדולים כל כך הוא מעמדותי ביותר. אני יודע שקיצור משך הבנייה של חברת "סיקו" המריץ חברות בניה נוספות לפעול ביתר מרץ לקיצור משך הבנייה ליחידת דיור.

יחירה מוזאת, גם השיטה וגם הגימור של חברת "סיקו" משביעים כהחלט את רצונו במשרד הבינוי והשיכון. כך שלא

כאן מתעוררות שאלות רבות, ואני רק רוצה לומר: מי יודע כאילו אמיתות וכאילו הבטחות שווא — או לא שווא — מכיאים את הילדה או את הבחורה לכאן? מה יקרה אם היא תתאכזב, ולא יהיה לה כסף לחזור? במה היא תעסוק?

אם כן, יש הרבה שאלות שאני רמוזי עליהן קודם. בחבר הלאומים, במשך הרבה שנים ועוד קודם לכן, לפני מלחמת העולם הראשונה, היו הרבה אספקטים מאוד מאוד לא רציניים. לכן יש להימנע מלהיפתס לרעיונות הללו, גם בגלל אותם אספקטים שרק רמוזי עליהם.

במקרה של מטפלת לא ישראלית ולא מארץ-ישראל לאיוו אשה זקנה, או לחולה עם הרבה ילדים, נשאלת השאלה: מי נותן לה רשות עבודה? נדמה לי, שמשך העבודה צריך לעשות את זה. ובמקרים הללו משרד העבודה צריך גם לתת תשובה מדויקת. מה כנוגע לזכויות הסוציאליות. חלק זה של השאלה של חבר הכנסת אמיר כוודאי ראוי לעיון.

היו"ר מ' סכידור:
תודה לכבוד השר. אני מבקש מחבר הכנסת אמרי רון להציג את השאלות שלו מס' 48 לשר השיכון והבינוי. סגן השר ישיב.

48. פשיטת רגל של חברת "סיקו" (שיכוני מרדוד)

אמרי רון (המערך):
אדוני היושב-ראש, בסוף 1979, ועל-אף השפל בענף הבנייה, הקציבה הממשלה 40 מיליארד שקל להיות לחברות "סיקו" ו"מבע" לבניית 10,000 יחידות טרומיות חדשניות.

1. האם נכון ש"סיקו" פשטה את הרגל, או שהיא פושטת רגל?

2. כמה יחידות דיור הספיקה החברה לבנות?

3. כמה מהן היו חדשניות?

היו"ר מ' סכידור:
תודה. כבוד סגן השר.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בדבריו של חבר הכנסת אמרי רון יש כמה אי-דיוקים, אבל אחיבים לשאלות. כדי לקצר את תקופת הבנייה ולהכניס שיטות בנייה חדשניות בארץ, התקשר משרד הבינוי והשיכון עם חברת "מבע" ועם חברת "סיקו S.A." בלגיה. חברת "מבע" התחייבה להקים מפעל לבנייה טרומית בשיטת "סיגמה", עם יכולת ייצור של 1,500 יחידות דיור בשנה, עם התחייבות מצד החברה להקים 5,000 יחידות דיור בשיטה הנ"ל במשך חמש שנים, באחרים שיוקצו לה על-ידי המשרד. הוסכם, כי חברת "מבע" תקים את יחידות הדיור כאותם תנאים שבהם נוהג המשרד להתקשר עם חברות משכונות, כפי שהיוו בתוקף בעת חתימת החוזה לגבי כל אתר ואחר.

החוזה לא מומש, והמשרד לא השקיע כספים כלשהם ואף לא הקצה קרקעות לחברה. ביום 13 בפברואר 1980 התקשר המשרד בחוזה עם חברת "סיקו S.A." בלגיה — שזה שונה מחברת "מבע" — לבנייה מתועשת בשיטת "ואן-רייק". בהתאם להסכם התחייבה החברה להקים 2,000 יחידות דיור, ואת שאר 3,000 יחידות הדיור להקים כחברה משכנת, ללא מימון כלשהו, אך עם התחייבות משרד הבינוי והשיכון לרכוש את כל היחידות שאותן החברה לא תצליח למכור.

החברה הקימה מפעל בהתאם לאמור בחוזה. בשנת 1981

אמרי רון (המערך):

זה סותר את מה שכתוב בדוח המבקר.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

רבותי, חבר הכנסת אמרי רון, אני מוכן ללכת גם לדוח המבקר.

הי"ר מ' סבירור:

אדוני סגן השר, אני מבקש להתעלם לחלוטין משאלות נוספות ומהערות נוספות מעבר לשאלה שהוצגה לך. מכיוון שזה חורג מהנהל שקבענו.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

אני מוכן ללכת לבדיקה גם של מבקר המדינה וגם של כל גוף מבקר אחר רשמי ומקובל. לא נגרם למדינת ישראל שום נזק, לא כספי ולא אחר. אנתנו נבחן כל ניסיון נוסף בשיטות בנייה חדשניות. אנתנו מוכנים לבחון ניסיונות בשיטות בנייה חדשניות. נעודר שיטות בנייה חדשניות ככל שאפשר, אם הן יביאו לקיצור משך הבנייה, אם הן יביאו להוזלת העלויות ואם הן יביאו ליעילות בתוך ענף הבנייה עצמו. אינני רואה ככך, אדוני היושב ראש, שום נזק, ואינני רואה מדוע צריכים חברי הכנסת רפי אדרי ואמרי רון לכעוס על כך שמשדר הבינוי והשיכון עשה ניסיון עם חברת בנייה, שכסופו צמחה ממנו גם חוצלת.

הי"ר מ' סבירור:

שאלה לחבר הכנסת צירלי ביטון. האחרון.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני מבקש לשאול: האם בדקתם קודם לכן מה היכולת של חברת "סיקו" הבלגית לבנות את אותן דירות? האם השר מרידור הוא בעצם הבעלים של החברה הזאת?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

השר מרידור לא היה ואיננו הבעלים של חברת "סיקו". לשר מרידור לא היה מעולם שום קשר עם חברת "סיקו".

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הי"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת צירלי ביטון.

ויקטור שפיטוב (המערך):

אולי תבדוק זאת פעם נוספת.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

חבר הכנסת שפיטוב, למה אתה צריך לומר לי לבדוק, כשאתה לא בדקת. איזו זכות יש לך פה, לפני כל חברי הכנסת ולפני אמצעי החקשורת, להטיח האשמות כלפי שר, כשאתה עדיין לא בדקת את הנושא. עם כל הכבוד, אל תאמר לי לבדוק, כשאתה לא בדקת. מדובר פה בכבודו וכמעמדו של שר במדינת ישראל.

אדוני היושב ראש, לחבר הכנסת צירלי ביטון: התשובה על השאלה הראשונה היא חיובית. הנושא נבדק.

הי"ר מ' סבירור:

תודה לסגן השר. מיצינו את הסעיף הזה. כפי שאמרתי בתחילה, על שלוש שאלות נוספות חתננה תשובות ביום ג', עלידי שר הביטחון, וזה — מחוץ לתקן של השאלות של יום ד' הבא.

היה מחינם בביטול גמור לתועלת שהיתה בבנייה של חברת "סיקו". מה גם שלא נגרמו למדינת ישראל שום נזק כספי ושום הוצאה כספית מיותרת, מעבר למקובל עם כל חברת בנייה אחרת למעשה. צמחה מכך אך ורק תועלת.

רפאל אדרי (המערך):

זו חארתני היושב ראש, הרשה לי לשאול את סגן השר, האם הוא מודע לנוק הכלכלי ולנזק בתדמית שנגרמו למשרד הבינוי והשיכון ולמדינת ישראל, כתוצאה מההתקשרות הכושלת עם גורם זר, ולא עם גורם ישראלי?

אשנן איתן צירלי ביטון
דב. בן מאיר. (המערך):
זה לא היה גורם זר.

בפאל אדרי (המערך):

סליחה, זה גורם זר.

דב בן מאיר (המערך):

הי"ר מ' סבירור:

אני מבקש לשאול: האם בדקתם קודם לכן מה היכולת של חברת "סיקו" הבלגית לבנות את אותן דירות? האם השר מרידור הוא בעצם הבעלים של החברה הזאת?

אמרי רון (המערך):

זו חברה שהתמחתה בתרופות, לא בבנייה.

הי"ר מ' סבירור:

הגורם הזר כאן הוא שמתערכים זרים, שאין להם כל קשר לשאלה הזאת. אני מבקש לשאול: האם בדקתם קודם לכן מה היכולת של חברת "סיקו" הבלגית לבנות את אותן דירות? האם השר מרידור הוא בעצם הבעלים של החברה הזאת?

האנא מבקש לחזור על השאלה: האם סגן השר מודע לנוק הכלכלי ולנזק בתדמית שנגרמו למשרד הבינוי והשיכון ולמדינת ישראל, כתוצאה מההתקשרות כושלת עם גורם זר ולא עם גורם ישראלי, זאת — למרות כל האזהרות, כי היום אין ריכוז שהכישלון הוא עובדה, ונגרם נזק כספי בממדים גדולים למדינת ישראל. בניין זה לא יעזרו כל ההסברים. ברצוני לשאול, מה עושה משרד הבינוי והשיכון, כדי שהחקשריות מסוג זה לא יישנו? נראה לי שהנהלת משרדך לא למדה לקח.

הנהלת המשרד אינן יכולה להימנע מזה.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

האנא מבקש לשאול: האם בדקתם קודם לכן מה היכולת של חברת "סיקו" הבלגית לבנות את אותן דירות? האם השר מרידור הוא בעצם הבעלים של החברה הזאת?

אני חוזר ואומר: לא נגרם שום נזק כלכלי. לא נגרם שום נזק כספי למדינת ישראל.

דב בן מאיר (המערך):

אולי יש גורם?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' קצב:

האנא מבקש לשאול: האם בדקתם קודם לכן מה היכולת של חברת "סיקו" הבלגית לבנות את אותן דירות? האם השר מרידור הוא בעצם הבעלים של החברה הזאת?

זו חברה שהתמחתה בתרופות, לא בבנייה. הנושא נבדק. אני מבקש לשאול: האם בדקתם קודם לכן מה היכולת של חברת "סיקו" הבלגית לבנות את אותן דירות? האם השר מרידור הוא בעצם הבעלים של החברה הזאת?

ג. הצעה לסדר-היום

דברי השר בלי תיק אריאל שרון נגד חברי הכנסת מהאופוזיציה

יש זמן לא עצומה
החלטות יוצאות
החלטות פנים סיבות

היו חזיונות, חזיון של
הולך שולל מדינה שלמה, עם שלם, סובלני, הגדול של
פרלמנט, כפי שעשה זאת השר בלי תיק של היום, שר הביטחון
לשעבר, ביחד עם ראש הממשלה, ביחד עם הרמטכ"ל רפאל
איתן ועם הממשלה כולה.

חברי הכנסת, כל האסטרטגיה הצבאית והמדינית של
המלחמה בלבנון המוטטת לנגד עינינו כבנו, קליפס והצעה
האחרון, ההוראה שנתן הנשיא רייגן לפנות את הנחלקים
האמריקאים מביירות, ממחיצה את המפוצל הזאת.

במקום שהוא, כאחד האדריכלים הקריים של ההתפתחות
הזאת, יקום ויכה על חטא, ויקבל על עצמו את חלקו באחריות
— נוהג השר שרון לפי הטקטיקה הידועה, שההגנה הטובה
ביותר היא ההתקפה. מדי פעם, בין נסיעה אחת לחוץ לארץ,
לנסיעה אחרת, הוא מסתער על מתנגדי המלחמה במסע של
הסתה, שאין אפשרות להגדיר אותה כאלימות מילולית בלבד,
אלא כבדיניות מילולית, הזרעה מוקשים עם מנגנוני השתתפות
שעולים להתפרץ כפי שהתפרץ הרימון, שרצה את האמל
גרניציוני.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):
— — — — —
— — — — —

יקטור שם-טוב (המערך):
בשתי הופעות פומביות האשים השר שרון את מתנגדי
המלחמה — או, להגדרתו את "יוסי שריד וחבריו" —
בבגידה. הוא אמר זאת במלים משלו, אך אין ספק מהו פירושן
של המלים: מדובר כאשמת בגידה. למולנו אחת מהופעותיו
האחרונות הוקטה, וקטעים ממנה שודרו ב"קול ישראל" כך
שאין כל אפשרות שהשר יקום היום ואמר: לא אמרתי, בידי
התמליל המדויק שקיבלתי מ"קול ישראל", וכה אמר, השב
שרון בתוכנית "ערב חדש" ששודרה ב-18 בינואר 1984.

— — — — —
"יוסי שריד וחבריו בתחום הפוליטי ובתחום
החקשור, בפעולותיהם ניאו את הערבים ללכת אל
תל-אביב, זאת מגמתם, זאת כוונתם. בכך שהם תוקפים, כל
פעולה שנעשתה והביאה לביטחון ישראל, אם זה בתחום
הביטחון, אם בתחום ההתיישבות — הם תורמים לכך. למולנו
יש אנשים שמבינים את הדברים, ולא ייתנו לדבר הזה שנקרה

מה המשמעות של מלים אלו, אם לא האשמה בבגידה
והסתה לרצח? לא חשוב כלל איך הן מצטלעות באוזן חברי
הכנסת, מה שחשוב הוא, כיצד הן נשמעות באוזן האיש
ברחוב, בשווקים, באזורי האזור הקנאי המטורף לגמרי, או
המטורף למחצה, האזור המוסט ואכול השנאה לכל בעל דם
אופוזיציוני. כאשר שר ישראל קם ומפרש את שמו
הקורבנות, ואומר: "יוסי שריד וחבריו" — כל מגמתם וכל
כוונתם היא להביא את האויב לבחור של תל-אביב — באזורי
המוסטים זאת היא קריאה, זאת היא פקודה: קח רימון ורסק
אותם.

כנסת נכבדה, בכל ההתקשורות הפוליטיות, היתרונות, לגן
בהיסטוריה המודרנית, שבה נרצחו מנהיגי פועלים וראשי
שמאל שהתנגדו למלחמות, האדם שכיון את האקרה וידה,
האדם שזרק את הפצצה והרג, היה רק הרוצח הפיסי והמכשיר
שעשה את המלאכה המוותמת. מאחורי ניצח המדיהמטי,
הרוצח האמיתי בעל המניעים הפוליטיים, שכיון את ידו של

היג'ר מ' סכדור:
אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום — הצעות
לסדר-היום. ההצעה הראשונה מס' 3247 — דברי השר בלי
תיק אריאל שרון נגד חברי הכנסת מהאופוזיציה. את ההצעה
מביא לפנינו חבר הכנסת ויקטור שם-טוב. אני מתכבד להזמין
אותו.

יקטור שם-טוב (המערך):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נוכח הכישלון בלבנון,
שכל יום העובר עלינו מגלה את עומקו ואת חומרתו, הגיע הזמן
שקודם כול השר בלי תיק אריאל שרון, שר הביטחון לשעבר,
יעלה על במה דמה זו ויטכיד לעם את מעשיו בעבר וכמה
מהצהרותיו בהווה.

אני מאוד מצטער, אדוני היושב-ראש, על ששר הביטחון
לא מצא אפשרות להתייבב היום ולהשיב על ההצעה
לסדר-היום הזאת. הוא חייב היה לעשות זאת.

ביקשתי להעלות את הצעתי לסדר-היום, שבה אני מאשים
את השר שרון בהסתה לרצח. זו האשמה חמורה מאוד לכל
הרעות. עשיתי זאת לא רק כדי להשמיע באוזניו של השר את
טענותי, כי איני בטוח שזה יכול להועיל, אלא גם כדי לאפשר
לו לעלות על הבמה ולהסביר את התנהגותו, את מעשיו ואת
מחזיו, נוכח הגילויים הרעועים בכל הקשור להכנות
שקרמו למלחמה לבנון ולמהלכיה, המעניקים לשר שרון את
הדרגה "אלוף ההגנה הלאומי".

השר שרון אמר על מתנגדי המלחמה בלבנון, שהם
אכולים שנאה עצמית. לא אכנס לוויכוח בעניין כזה עם מי
שלוקח על עצמו סמכות של פסיכולוג קליני מוסמך. אך דבר
אחד עומד מחוץ לכל ויכוח: אין לומר על השר שרון עצמו
שהוא אכול שנאה עצמית. הוא אינו בנוי כך. מה שאוכל אותו
הוא שנאה לזולת: השנאה למתנגדי הפוליטיים שאיננה יודעת
גבול. לא שנאה עצמית מאפיינת אותו, אלא מחלת גדלות,
שחירשם בלטינית בשם "גנרומניה שרוניקה". מחלה זאת
השפיעה על כל מהלכיו, החלטותיו, פעליו ומחזליו כשר
הביטחון.

מבצע מוגבל בזמן, של 24 — 48 שעות, ומוגבל למרחב
של 40 קילומטר. לא היה תחור לפי מידותיו. מיני-מלחמה
כזאת איננה הולמת את כישוריו; הוא "הולך על גדול", גם
צה"ל שלנו קטן עליו. השר שרון התנער, כידוע, להיות היועץ
של הפנטגון לאסטרטגיה גלובלית נגד ברית-המועצות. מה
שהוא עושה, מה שהוא מבצע, אין לו את רע כהיסטוריה.

על המלחמה בלבנון דיבר שרון רק בסופרלטיבים: "עוד
לא הייתה מלחמה מוצלחת כזאת", "עוד לא היה ניצחון גדול
כזה", "מעולם לא לקח צה"ל שלל רב כל כך", "לא הייתה לנו
בעבר מלחמה כזאת, שיעדיה המדיניים היו כה מרשימים,
והושגו במלואם".

מעל לכל ההצלחות הללו עומד ה"אני" של שרון — "אני
כבשתי את ביירות", "אני גירשתי את אחרון המתבלים", "אני
נתתי למחבלים את חייהם במתנה", "אני קרתי את הטרור
האש"י".

חבר הכנסת, עוד לא היה מנהיג בישראל, אפילו בין דור
הנפילים, שהתהלך כחוכנו בהרגשה כזו של "אני ואפסי עוד",

מאיר כהן-אבידב (הליכוד):
האם זאת לא הסתה?

היו"ר מ' סבידור:

חברי הכנסת כהן-אבידב, רמון וזכאי, אני מבקש שתירגעו ותיתנו לחבר הכנסת שם-טוב להמשיך.

ויקטור שם-טוב (המערך):

חברי הבית, מי שמכיר את נאומי בכנסת יודע באיזו מידה אני משתדל להיות זהיר בהתבטאויותי — —

גאולה כהן (התחיה):
אתה זהיר מאוד.

ויקטור שם-טוב (המערך):

— — ולבחור את המלים שאני אומר ואת המשפטים שאני משמיע. לכן, מתוך אחריות, אני חוזר ואומר, שאני מאשים מעל כמה זאת את השר שרון בהסתה לרצח.

מאיר כהן-אבידב (הליכוד):

— — —

יצחק זינגר (הליכוד):

— — —

ויקטור שם-טוב (המערך):

הדבר חמור במיוחד לאור העובדה שעליו, יחד עם מר בגין והממשלה כולה, בראשותו ובראשות מר שמיר היום, רובצת האחריות למלחמה שהרסה את החברה, שריסקה את ההסכמה הלאומית ומוטטה את המשק והכלכלה. ההיסטוריה לא תנקם אתכם מאחריות זו. במסגרת החוק ועל-פי הכללים המקובלים כמשטרנו הדמוקרטי, אתם עוד תיתנו את הדין על מעשיכם, והעם ישפוט אתכם.

אדוני היושב-ראש, מטעמים של פיקוח נפש לאומי אני קורא היום הן למר שרון, שעדיין יושב ליד שולחן הממשלה, והן למר יצחק שמיר, העומד בראש הממשלה: התפטרו, אפשרו להקדים את הבחירות, כדי שהעם יבחר לעצמו ממשלה שתהיה מסוגלת להוציא אותו מהמבוי הסתום, שאליו הכנסתם את מדינת ישראל.

היו"ר מ' סבידור:

תודה לחבר הכנסת ויקטור שם-טוב.

שר המשפטים מ' נסים:

אז אולי תגישו הצעת חוק?

(קריאות מספסלי המערך)

יהודה חשאי (המערך):

אדוני שר המשפטים, אתה שוכח שאתה בממשלה.

היו"ר מ' סבידור:

חברי הכנסת, הרי איננו דנים עכשיו על הצעה להקדמת הבחירות. נושא זה אינו עומד על סדר-היום. מה ההתרגשות? מותר לנואם להשתמש בהצעה זו לצרכים רטוריים. אבל מה זה שייך?

מרדכי גור (המערך):

זה לא רטורי. חבר הכנסת שם-טוב מאמין מאוד כמה שהוא אומר.

היו"ר מ' סבידור:

אני מדבר על עניין הקדמת הבחירות.

המבצע אל לבו של הנרצח. כך נרצחו ז'אן ז'ורס בצרפת, מטאטי באיטליה, קרל ליבקניכט ורוזה לוקסמבורג בגרמניה, ורבים רבים מתנגדי מלחמה אחרים.

מאיר כהן-אבידב (הליכוד):

וטורקי במקסיקו.

ויקטור שם-טוב (המערך):

עדיין איננו יודעים, האם אברושמי הוא זה שרצח את אמיל גרינצווייג. אך אין ספק בלבי, שזוהי הרימון שרצח את אמיל גרינצווייג היה רק המכשיר, המבצע, שעשה את מעשהו בעקבות דברי הסתה שהושמעו בזירה המדינית, ואשר מדי פעם קיבלו, לצער, גיבוי גם מפסגת הקהדרה האקדמית.

כמה חודשים לפני רצח אמיל גרינצווייג התפרסם בעיתון חשוב מאמרו של פרופסור לפסיקה באוניברסיטה העברית תחת הכותרת "שלום עכשיו" והעם ההיסטורי. הפרופסור הנכבד אמר, בין היתר: "תנועת 'שלום עכשיו', לפי רוב מרכיביה היום, היא תנועת אנשים שזנחו מסורת אבותיהם, או של אנשים שאין להם, ואף פעם לא היתה להם, זיקה למסורת קרומים — — אנשים שאין להם קשר עם מסורת אבות ועם ההיסטוריה העברית, אינם רשאים לטעון כשם עם ישראל ההיסטורי. מי שאין לו קשר נפשי עם עם ישראל ההיסטורי, אין לו קשר נפשי והדוק עם ארץ-ישראל ההיסטורית. מי שאין לו קשר נפשי לארץ-ישראל ההיסטורית, אין בסיס לוויכוח אחר". חד וחלק — עם אנשי "שלום עכשיו" אין בסיס לוויכוח. הם מחוץ לוויכוח — אומר הפרופסור.

"כל מגמתם וכל כוונתם להביא את האויב ללכה של חל-אביב" — אומר השר שרון.

אם כך — דמם מותר: זאת המסקנה של וורקי הרימונים, אנשי הט.ט.ט. וחבורות טרור אחרות הפועלות כשטח.

אני מאשים את השר שרון בהסתה לרצח. הדבר חמור במיוחד נוכח העובדה שעליו, יחד עם מר בגין והממשלה כולה, בראשותו של בגין, והממשלה הזאת בראשותו של שמיר, רובצת האחריות למלחמה שהרסה את החברה, ריסקה את ההסכמה הלאומית ומוטטה את המשק והכלכלה.

מאיר כהן-אבידב (הליכוד):

האם אתה מאשים שר בהסתה לרצח?

יאיר צבן (המערך):

מה המשמעות המלים שהוא אמר?

מאיר כהן-אבידב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, האם אפשר להאשים שר בהסתה לרצח מעל דוכן זה?

בני שליטא (הליכוד):

כאשר השר שרון מילא את תפקידו, אתם קראתם לו "רצח". את האווירה הזאת אתם יצרתם.

חיים רמון (המערך):

— — —

חמר אשל (המערך):

— — —

בני שליטא (הליכוד):

קראו לו "רצח", כשהוא כיהן בתפקידו כשר הביטחון.

ד. הצעה לסדר-היום

דברי חברי כנסת מהאופוזיציה נגד מנחם בגין ואריק שרון

שאמרתי, הייתי רוצה להוכיח שההסתה היא גם מצד שני, לא חלילה כדי להמעיט בחומרת האיומים וכינויי הגנאי הנשמעים מכל צד, ולא כדי לחפש את הדרך הקלה לומר: גם אחת כזה, גם אתה מסית; אלא כדי להזהיר את עצמנו מפני תופעה מדאגה ביותר, שקיימת אצל המאשימים ממחנה היריב.

בעיניהם, הביקורת שלהם — ותהיה קשה ככל שתהיה, ואוכיח זאת — איננה הסתה, בעיניהם היא בבחינת ביקורת לגיטימית, גילוי של חופש הביטוי בהתגלמותו. ההפגנה של מחנה "שלום עכשיו", למשל, ושל שבעה חברי הכנסת, כשהטבח בסברה עוד היה בבחינת שמועה כמעט, ובוודאי לא בבחינת ידיעה מפורטת, ההפגנה הזאת ליד ביתו של בגין תחת הססמה "רצח" לא היתה בעיניהם בבחינת הסתה לרצח. זאת היתה בבחינת הפגנה דמוקרטית.

יאר צבן (המערך):

ההפגנה לא היתה תחת כותרת כזאת. את יודעת את זה.

יקטור שם-טוב (המערך):

זה גם נאמר מעל במת הכנסת.

גאולה כהן (התחיה):

כולנו ראינו את הססמה הזאת. אחר כך אמרתם, שגם לכם יש אילו שוליים סהרוריים, שעושים את זה, שמענו.

יאר צבן (המערך):

מסרנו הודעה מעל במת הכנסת.

גאולה כהן (התחיה):

הקריאות הבלתי פוסקות לעבר שר הביטחון אריק שרון, עם כל הביקורת הלגיטימית — ויכולה להיות ביקורת לגיטימית על המלחמה, איש אינו שולל אותה — הקריאות: צא, צא, איש הדמים, שופך דמים: התרידה של "שרון" ו"ארון" — האם אלה אינם בבחינת התרת דמו של אריק שרון?

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

מי מחברי הכנסת אמר את זה?

גאולה כהן (התחיה):

האם אין זה מכאי לליביו יצרים של אנשים, כשאומרים להם שהאיש הזה אחראי לשפיכת דמים של בניהם ושל כל הבנים שלנו? כשאומרים: צא, צא, איש הדמים?

יאר צבן (המערך):

איך זה קרה, ששנתיים איש לא הרים יד? איך זה קרה?

גאולה כהן (התחיה):

אני אכן מסתייגת בכל לבי, חבר הכנסת שם-טוב, מהיומרה לדעת מה הכוונות המסתתרות מאחורי מהלך פוליטי או עמדה פוליטית או הצהרה פוליטית. אבל חבר הכנסת שריר הוא האחראי שיש לו זכות להאשים את שרון בכך, שכן כששריר ואחרים האשימו את שרון בלי הרף, במלים כאלה או כאלה, שכוונתו בכל המלחמה הזאת היתה לקדם מטרות פוליטיות שלו ולנצל לשם כך את חיילי צה"ל, ויש הוכחות ומובאות בלי סוף — האם יש האשמה חריפה יותר של קריאת כוונות בהיסטוריה הפוליטית מדבר כזה? האם לשריר מותר לקרוא כוונות של שרון, ולשרון אסור לקרוא כוונות של שריר? — לא. אבל קריאת הכוונות של שריר היא "הערכת מצב", "צילום חזוני של מציאות". אצל שרון — אלה כוונות; אצל שריר — אלה הערכות.

היו"ר מ' סבידור:

אני מזמין את חברת הכנסת גאולה כהן להשמיע הצעה לסדר-היום מס' 3313: דברי חברי כנסת מהאופוזיציה נגד מנחם בגין ואריק שרון.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה שאח הרעיון להצעה הזאת שלי קיבלתי מחבר הכנסת שם-טוב. לא היה עולה בדעתי להעלות את ההצעה הזאת לסדר-היום. אבל כשהוא העלה את ההצעה על ההסתה בחברי כנסת מהאופוזיציה, כדי להרגיע את הרוחות, אני מעלה את ההצעה על ההסתה של חברי כנסת מהאופוזיציה בראש הממשלה לשעבר מנחם בגין ובשר הביטחון לשעבר אריק שרון. לא שאני בעד איוונים, אני דווקא מתנגדת מאוד לאיוונים; אני בוודאי לא בעד איוונים מלאכותיים. אני גם לא בעד "מריחות". אני דווקא בעד חידור הוריונות הענייני, אבל יוכוח נקי מסייגים, מדמגוגיה, מרצח אופי, משקרים. לדעתי, שקר הוא הלכלוך של הנשמה, ולצער הרב כחטא הזה חוטאים גם חברי כנסת בכית הזה, גם אנשי ציבור, גם עיתונאים, שמחזכים בהם מקרוב או מרחוק. ואני מרשה לעצמי להזכיר פה שני עיתונאים שתורמים מאוד להסתה, את העיתונאי הקריי אדון אהרן בכר ואת הגברת סילבי קשת.

היו"ר מ' סבידור:

אני מבקש — — —

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, אי-אפשר להזכיר שמות של מי שאינם נמצאים כאן.

היו"ר מ' סבידור:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני מבקש, הם אינם פה, הם אינם יכולים להתגונן, הם אינם חברי הכנסת.

מאיר כהן-אבידב (הליכוד):

הם יכולים להתגונן. הם יכולים לענות מעל דפי העיתונות. יש להם כל האפשרויות להתגונן.

היו"ר מ' סבידור:

סלח לי, אני מדבר על התקנון. התקנון מחייב כך. אני פועל לפי התקנון, סגן יושב-ראש הכנסת.

גאולה כהן (התחיה):

מותר לי להזכיר כל שם שאני רוצה, אדוני, ובכן, בלי להזכיר שמות, אבל בהתייחסות אל השמות שאמרתי: יש כתבים שכותבים מן הלב, וזה מורגש; יש כתבים שכותבים מן המוח, וזה מורגש; ויש כתבים, וכפי שאמרתי גם כתבות, שכותבים — והסתחו לי על הביטוי — לא מן הלב ולא מן המוח, אלא מן המצי הגס. גם זה מורגש, או יותר נכון "מורגס". אבל אין מה לעשות, כל אחד — עם מה שיש לו, לכן אין פלא שחופש הלכלוך משתולל.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

חברת הכנסת הקרירה גאולה כהן, הדיבורים שלך גסים.

גאולה כהן (התחיה):

אבל, אדוני היושב-ראש, אני מאמינה שחוסר תגובה והשארת הרחוב להאשמות רק מצד אחד בעצם רק מעוררים את אווירת ההסתה. לכן, כדי להשקיש את הרוחות, כפי

שירות". זה לא זעזע איש. מה עושים עם סרטן? מה הכוונה כשמכנים משהו בשם "סרטן"? — צריך לעקור אותו מן השורש.

יארד צבן (המעריך):

זו הסתה לרצח? חבר הכנסת רבין ממש התכוון בסכינים. הוא התכוון בסכינים.

גאולה כהן (התחיה):

הביטוי "סכין בלב האומה" נאמר בלי סוף מצד ה"הגנה" והיישוב המאורגן נגד הפורשים. כשאני הייתי חברה בלח"י זה היה הביטוי שלהם: אתם תוקעים סכין בלב היישוב — זה היה לגיטימי? חבר הכנסת שם-טוב, זה לא עורר אצלך אז אסוציאציות היטלרסטיות? מדוע לא קמת ואמרת ולו מלה אחת? זה נאמר בעל-פה, זה נאמר בכתב, אבל זה היה לגיטימי. מדוע?

יקטור שם-טוב (המעריך):

חברת הכנסת גאולה כהן, הרי חזרת כן מן האמירה הזאת.

גאולה כהן (התחיה):

אז זה היה לגיטימי. מדוע? מפני שהם אמרו זאת. הם, זאת אומרת "פי הנפש", "ביקורת לגיטימית", להם הכול מותר.

אדוני היושב-ראש, אצלם יש מילון נפרד. כשהם מטילים את האשמה הישירה לטבח בסכרה ובשחילה על עם ישראל — צריך להיות שקט, אל תפריעו להם, זוהי קדושת הדמוקרטיה, אל תחללו אותה. אבל, אדוני היושב-ראש, הדברים מתוחכמים הרבה יותר ממה שהם נראים. יש פה דה-לגיטימציה לא רק של דעות; זה מותר. בשני המחנות לא נותנים לגיטימציה לדעותיו של השני. אבל יש פה דה-לגיטימציה של הביקורת של הצד השני. הם אומרים: מאיימים על חיינו ממש. מה זה? מה המסקנה המשמעת מזה? סתמו להם את הפיות. אם הם ימשיכו לדבר — הם יגרמו לכך שאנחנו חס ושלום ניפגע על-ידי איום טלפוני או איום אחר. אני כבר אמרתי וכתבתי זאת: אני קורבן קבע של איומים טלפוניים, לא מהיום, אבל גם היום. המשטרה גם יודעת על כך, והיא כבר בילחה בביחי לילה אחד שלם. אבל אני לא רצה כל יום שני וחמישי לחקשורת. אולי אינני מפונקת. אולי אני כבר רגילה. כבר קראו לנו "עוכר ישראל". כבר קראו לנו "גיס חמישי". כל חיינו אנחנו רגילים לזה, ואני לא רצה ולא רואה בזה איום ממשי על חיי. אתם לא רגילים לזה — תתרגלו לזה.

עוזי ברעם (המעריך):

חברת הכנסת גאולה כהן, את אמרת לפני שבועיים על אריק שרון דברים חמורים יותר.

גאולה כהן (התחיה):

אני אמרתי דברים, ואינני חוזרת כי. מה זה שייך? אני אומרת לכם שאסור לבקר את אריק שרון? מותר לכם לבקר את אריק שרון. מותר לכם לבקר את בגין. מותר לכם לבקר הכול. אינני עושה דה-לגיטימציה של הביקורת שלכם. אתם עושים זאת, אתם קוראים לביקורת שלנו "הסתה". אני אינני קוראת לביקורת שלכם "הסתה".

קריאה:

למה לא?

גאולה כהן (התחיה):

כי היא לא הסתה.

יארד צבן (המעריך):

נכון, היא לא הסתה. אבל כאשר את מאשימה אנשים במישרין — זו הסתה.

ובכן, אני אומרת שחבל שאריק שרון ניסה לפרש את כוונתו של יוסי שריד. למה חבל? — מפני שעל-ידי כך הוא נתן ליריביו נשק, להטות את הוויכוח מהמישור העיקרי הרלבנטי לפוליטיקה. אילו הוא היה אומר, שהתוצאות של דברי שריד וחבריו יכולות להביא, בסופו של דבר, את אש"ף לתל-אביב — כלי ששריד רוצה בכך, ואני מאמינה שהוא לא רוצה בכך — זה היה לא רק לגיטימי לומר זאת, זו היתה גם חוכמה.

אבל, אדוני היושב-ראש, אם לחזור לרשימת העשיות והאמירות של מתנגדי המלחמה או של מתנגדי ההתיישבות — אני מבקשת לשאול: מדוע הפגנת "שלום עכשיו" בחברון, לעיני הערבים, עם כרזות בערבית, האוסרות על יהודים להתגורר בחברון, לאמור: "יהודים הוצעה", "וידונין", לא היתה בעיני המפגינים האלה בבחינת ליכוי היצרים של הערבים, לא בבחינת הסתה שעלולה להביא לרצח של מתנחלים יהודים, שאולי, מי יודע, קשורה בדרך כלשהי גם ברצח בחברון של אהרן גרוס?

השיר המאשים את "גוש אמונים" בשימוש בדם של פלשתינאים במצות של פסח — מכך נשמע, ש"גוש אמונים" משתמש בדם של פלשתינאים במצות לפסח — מדוע זה איננו בבחינת הסתה לרצח, אלא סתם ביטוי של חופש אמנותי, מין שיר כזה? מדוע הססמה המשוקצת "אשכנצים" שנכתבה אי-שם על הקירות, מוקעת כאלימה יותר מהמחזות האחרונים המועלים על במותינו, המאשימים את מדיניות ישראל בשטחים, ולמעשה את כולנו, בהתנהגות נאצית?

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אינך מצטטת חברי הכנסת. הנושא שלך הוא דבריהם של חברי הכנסת, ואת לא מצטטת את דבריהם.

גאולה כהן (התחיה):

חבר קיבוץ, אהוד אדיב, חבר קיבוץ טוב, גדל שם, התחנך שם — אינני רוצה להזכיר את אהרן כהן — נמצא אשם בריגול. האם אז קמה האופוזיציה ואמרה על כל התנועה הקיבוצית: "בגללך זה קרה"? האם היתה האשמה קולקטיבית? האם אמרו שאהם עשיתם את זה? האם אמרו שהאווירה שלכם מגדלת מרגלים?

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

כן, אריק שרון אמר שכל האופוזיציה היא גיס חמישי.

חיים רמון (המעריך):

כן, כל יום.

גאולה כהן (התחיה):

מעולם לא היה דבר כזה.

יארד צבן (המעריך):

איוה מין השוואה זאת? יש גבול אפילו לטירוף שלכם.

עוזי ברעם (המעריך):

גאולה, חודד רבה לך שלא עשיתם את זה.

גאולה כהן (התחיה):

אני סבורה גם היום, שביקורת בלתי פוסקת ומופגנת בראש חוצות על מלחמת צה"ל בלבנון, תוך כדי הלחמה, היא בבחינת סכין בגב. אני מוכנה להגן על הביטוי הזה.

מדוע חבר הכנסת רבין אמר על "גוש אמונים" שהם בבחינת סרטן בגוף הדמוקרטיה? מדוע? — מפני שהם מתיישבים ביהודה ושומרון. כך הוא כתב בספרו "פנקס

יוסף רום (הליכוד):
ועלילת דם היא לא הסתה?

מאיר כהן-אבידב (הליכוד):

כאשר אתם מאשימים ברצח — זו לא הסתה? זה מותר?

היו"ר מ' סבידור:
חברי הכנסת, אני מבקש שלא להפריע.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, די להפוך את המתנגדים לבלתי שפויים, די להתלונן במשטרה שהביקורת הזאת היא איום על חיים, כדי שהמסקנה המתבקשת מאליה תהיה לסתום למבקרים האלה את הפה.

אמרת: ויכוח — כן, איזון מלאכותי עקום — לא. אבל גם לא יהיו האשמות בלי תשובה, לא יהיה כדבר הזה, מחנה "שלום עכשיו" ותומכיו בבית הזה, על גיסותיהם, מנהלים זה שנים את מלחמותם מכיכרות רחובות, מנסים ללכת יצרים ולהסית. אבל רק את מחנה יריביו הם מכנים בשם "המון מוסח", "אספות של אספסוף", "שלטון הרחוב". ואם להוציא אחד — אסור להזכיר שמות, ולכן לא אוכיר, אבל זה אחד שכמעט חמיד עומד להתפקע משנאה ושמענו אותו גם השבוע באתחל ההפגנות — ולהוציא מטיפים ישירים לסרבנות — אתה ציטטת פרופסורים, חבר הכנסת שם-טוב, ולי יש לפחות שני שמות: האחד הוא פרופסור ישעיהו לייבוזין המפורסם, שמש קורא לסרבנות לדמוקרטיה, כלי שום תנאים מוקדמים, והשני — פרופסור שאול פרידלנדר, שגם כן קורא לסרבנות לדמוקרטיה, אומנם עם כמה תנאים מוקדמים.

יהודה חשאי (המערך):
להעמידם לדין.

גאולה כהן (התחיה):

אבל, להוציא את התופעות האלה, בדרך כלל קשה להאשים את "שלום עכשיו" ואת תומכיו בטמפרמנט סוער, בטמפרטורת ריבוי לזהות. הם בדרך כלל אנשים מאופקים, בעלי השכלה ומלים גבוהות, יחידות, לבנות, נקיות.

דב זכין (המערך):
זו לא הסתה?

גאולה כהן (התחיה):

אבל, אדוני היושב-ראש, לא אחת אני תופסת את עצמי מתפללת: אלוהים, שמור אותי מהאלימות הקרה, השפיה והמאופקת הזאת; מהאלימות החמה, המטורפת והמתפרצת, אשר כעצמי.

יאיר צבן (המערך):

אינך צריכה להישמר ממנה, מתי הופנתה אליין אלימות מהצד הזה? מה את מדברת.

גאולה כהן (התחיה):

פשפש במעשיכם במשך כל שנות ההיסטוריה, אין גולדה האלימות החמה הזאת, מדוע אין לחלק מהציבור הזה מלים גבוהות, מדוע הם לא הלכו לאוניברסיטה והם אינם יודעים להשיב לכם באותן מלים, ולפעמים גם מדברים בדיים?

יאיר צבן (המערך):

זה התחיל עכשיו? זה התחיל עוד בחוץ-לארץ.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, היום מדברים אצלנו על טונים גבוהים, נכון, צריך להוריד את הטון, אמת, באווירה טעונה

מתח גבוה, גם מלה תמימה הופכת למלה מפוצצת, צריך אפוא לכוור במלים, רק דבר אחד אסור — אסור להפסיק את הוויכוח, ובוויכוח הזה אסור להתייחס לאיש במקום לדעותיו, מה שאסור בוויכוח הזה הוא לתור — איך אמר חבר הכנסת יוסי שריד? — לתור אחרי הקולות שמעבר לרמנים — הקולות. אסור לתור אחרי הקולות האלה, במגמה להשתיק אותם, אלא לתור אחריהם גם במגמה להאזין להם.

אדוני היושב-ראש, ישראל היא מדינה דמוקרטית. שני המחנות, כולנו במעגל אחד. כשם שהמחנה הקרוי משום מה "ימין" יצטרך באין ברירה לסבול בסובלנות את הדעות והאמונות של המחנה היריב, כך המחנה הקרוי משום מה "שמאל" יצטרך באין ברירה להשלים עם חופש הביקורת של המחנה היריב. סתימת פיות לא תהיה פה.

היו"ר מ' סבידור:

תודה לחברת הכנסת גאולה כהן, בשם הממשלה ישיב סגן השר שילנסקי.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בעיתון מיום 5 בפברואר 1984 כתוב באותיות מרובעות, אותיות עבריות, ואזי לחילול האותיות, אני מצטט:

אריה נחמקין (המערך):

האם זה משנה משהו, שהן מרובעות?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

"לפני 54 שנה עמדתי על יד מיטחו של ארלוזורוב, אשר נקטל על-ידי כדור בחוף תל-אביב. והיום אני עומד לזכרו של לוחם אשר נקטל בירמון, אולם כל 50 השנה וכל הימים האלה מעידים, שהמאבק נמשך, מאבק שאין בו כניעה, אין בו כפרה, אין בו סליחה, אין בו התפייסות". מי קרא למאבק בין אחים שאין בו התפייסות? מי קרא להפקרת דם אחים בראש חוצות? האם היה זה אריק שרון? — לא. הקורא לאלימות ולשנאת אחים במקרה זה היה יצחק כן-אהרון, ממנהיגי הוותיקים והבולטים של התנועה, הקוראת לעצמה תנועת העבודה.

יאיר צבן (המערך):

הוא מ"ברית הבריונים". יצחק כן-אהרון הוא נשיא כבוד של "ברית הבריונים".

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

את הציטוט קראתי מהעיתון "על המשמר", וחזקה עליך שתאמין למה שכתוב בעיתון זה: זה העיתון שלך.

היו"ר מ' סבידור:

לא שומעים פה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

לא שומעים, אתה הרי יודע, שבכית הזה אומרים דברים, שאינם ערבים לאוזנם של אלה היושבים בצד מסרים, הם מפרעים, צועקים ולא נותנים לדבר, ואחר כך הם אומרים: פוגעים בדמוקרטיה.

דברים, אלה נאמרו בפני אלפי מפגיני "שלום עכשיו", ופורסמו באידיעות כעיתון "על המשמר", וזה צילום העיתון שממנו ציטטתי עכשיו.

אבל חמור מכול הוא, שלפי עדותו של אותו עיתון, היו מחיאות כפיים סוערות, שהביאו הודעות עם שנאת אחרים עמוקה זו, בעניין ההסתה לשנאה, די אם אוכיר את ההפגנה שהתקיימה על יד ביתו של ראש הממשלה, כשהוא היה

תורמים דם לממשלה. שמעו את הביטוי — תורמים דם לממשלה.

כנסת נכבדה, יש לי הרכה מה להגיד על הביטוי הזה, אך לא אגיד זאת, אפתק, אגיד רק זאת: אנחנו, מדינת ישראל, לחמנו — — —

ויקטור שם-טוב (המערך):
אולי תתייחס לביטוי של שרון, שבכוונתנו להביא את האויב לתל-אביב.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
נגיע לכך, שמעתי אותך. תקבל תשובות.

אנו לחמנו במלחמת העצמאות, אנו ממשיכים להילחם על קיומנו. הבה נתעלה מעל למפלגות, לכיתות ובודאי גם מעל לקנטרנות בנושא זה. לכולנו יש בנים, כולנו חשים כאב, כולם טוהרים. הבה נתייחד עמם ונזכיר אותם בכבוד, לשם חינוך הדורות הבאים.

איך עלינו לקבל קטע היתולי — שאקרא אותו עכשיו לפניכם — גם הוא הופיע בעיתון עברי? הכותרת "עולה הגרודוס": "צוויץ צוויץ, מי צייץ? זה דב גרונר על העץ".

שולמית אלוני (המערך):
מה זה?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
זה מה שאת שומעת. חברת הכנסת שולמית אלוני, אני רואה שגם את מתקוממת — "צוויץ צוויץ, מי צייץ? זה דב גרונר על העץ". וזה נדפס בעיתון עברי. לא אגיד את שם הכותב, כי אני רוצה להכתים את דפי הפרוטוקול, אבל זה מתוך "כתורת ראשית".

משה שחל (המערך):
סגן השר דב שילנסקי, יש הצעה: אנא ענה לגופו של עניין. התייחס לדבריו של השר שרון.

יוסף רום (הליכוד):
הקשיבו בשקט. תנו לו לדבר.

היו"ר מ' סבידור:
חבר הכנסת שחל, זכותו של המשיב לצטט, כפי שהמציע ציטט. זו זכותו. אל נפלה צד אחד לעומת השני. הן לנואם להתבטא כפי שהוא רוצה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
חבר הכנסת שחל, אנחנו יושבים באותה ועדה — גם היום ישנו בה — ויש לנו ניסיון. כשימשהו אומר דברים שאינם נעימים לך ולחברייך, אתה, כראש הסיעה, הוא הראשון שמפסיק את הנואם ומפריע לו. אתה כוודאי מכיר את הפתגם "הקרוק הנגזל", מה שקרה פה הוא בדיוק המקרה של "הקרוק הנגזל". יש אנשים המסיתים, ואחר כך הם באים, צועקים, ומצביעים על אחרים ואומרים: אתם המסיתים. התאזר בסבלנות, היכך תשמע בדיוק מי הם המסיתים פה בישראל ואת דמו של מי מפקירים פה.

ואזכיר שוב את יוסי שריר.

שולמית אלוני (המערך):
הוא אינו נמצא כאן כרגע.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
הוא אינו נמצא, אבל דברים פורסמו בשמו. גם חבר הכנסת ויקטור שם-טוב הזכיר אותו, וזה הבסיס להצעה שלו.

בכית-הכנסת ועדיין לא היה ידוע מה קרה בסכרה ובשחילה. אבל המפגינים, החברים שלך — ואני מניח, חבר הכנסת שם-טוב, שלא תנעם על שאני קורא להם חברים שלך — הלכו וצעקו: בגין רוצח.

יאיר צבן (המערך):
לא, אלה אינם חברים שלו.

ויקטור שם-טוב (המערך):
אני מסתייג מהם.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
לא, אתה מסתייג מהם. אני שמח לשמוע שאתה מסתייג מהם ושגם חבר הכנסת צבן מסתייג. אני מקבל את זה בשמחה.

יאיר צבן (המערך):
אתם יודעים זאת.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
אבל יש לזכור גם את ההפגנה המפורסמת בכיכר מלכי ישראל, שם היו שלטים בעברית וגם באנגלית, כדי שגם הגויים ידעו, ולא רק היהודים: "בגין — ידיך נוטפות דם", "שלום הגלילי" — מסווה לחיסול עם".

אני מצטט עכשיו מדבריו של מאן דהוא, ואחר-כך אגיד לכם את שמו: "וכיוון שכנראה בעוד 5-6 שנים תהיה לנו מלחמת אזרחים קטנה כאן (אין מה להיבהל מזה, הטובים שבעמים ניהלו מלחמות אזרחים)". מי כתב את זה? אריק שרון? — לא. חבר הכנסת ויקטור שם-טוב, אולי תסתייג גם מהאיש הזה? את הדברים האלה כתב ואמר א"כ יהושע. גם זו גישה, אבל מולה עומדת גישה אחרת, גישה של דמוקרטיה, גישה של אהבת אחים.

עכשיו אצטט מתוך מאמר של העיתונאי דן מרגלית, שפורסם ב"הארץ", עיתון שוודאי איננו חשוד באהבה לתנועה הלאומית: מרגלית, בדברו על תקופתו של מנחם בגין, אומר: "הדמוקרטיה הישראלית יצאה מן המבחן איתנה, ואפילו מחזקת: וכאשר ישקלו בעתיד את מאזנו האיש של בגין, תירשם עובדה זו לצד זכות. הוא מנע כל ניסיון קואליציוני לאסור הפגנות או לצמצמן, להגביל את חופש הביטוי וההפגנות: אף סירב להרחיק מסף ביתו את המפגינים, שנשאו ברמה את המספר האחרון של החללים, ובעזות מצח — בחסות שכע מחרבי המערך — כינו אותו כהפגנה שאחרי סכרה ושחילה ירוצח".

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת ויקטור שם-טוב האשים אותנו בכך, שאנחנו קוראים כביכול להפקיר את דמו של יוסי שריר. יוסי שריר — וחבל שהוא איננו כאן — מדובריה הבכירים של מפלגת העבודה, מנצל כל במה אפשרית ליצירת קיטוב, לשנאת אחרים ולהסתה נגד התנועה הלאומית ונגד כל מה שהוא ציוני-ממלכתי-לאומי, ציונות אמיתית. לאחר מכן בא חבר הכנסת ויקטור שם-טוב, ובאים יתר חברי מפלגתו וטוענים בקול בוכים שאנחנו, כביכול, מסיתים נגדו.

מה כתב ומה אמר יוסי שריר? ביום 3 בספטמבר 1983 הוא פרסם בעיתון "מעריב" שיר לראש השנה, ובו הוא כתב, שחילי צה"ל מפחדים מממשלתם יותר משהם מפחדים מן האויב, היינו, הוא אומר לחילי צה"ל: אתם רואים את האויב, שירדה בכם ומפיל בכם חללים; אתם מצווים ללחום באויב, אבל יותר מזה אתם מצווים ללחום בממשלתכם. היא מפילה עליכם פחד גדול יותר, היא מסוכנת יותר, מהאויב.

יוסי שריר אומר, כי מצנורים את חייהם, וכי החיילים

קלומטרים רבים המובילים לביתו של אריק שרון. בתמונות האלה מצולמות כתובות: "שרון רוצח". חמור מכול — וחבל שאין לכנסת מראש הממשלה הקודם, מנחם בגין, אהבת אחים סוכה של אוטובוס מצויד שרון עם צלב קרס. אוי ליד שכתבה זאת, ואוי לעניינים שרואות זאת. איפה אתם, ידידי? ידידי הטוב, שכח וייס — שרון וצלב קרס. האם אינך מתקומם? אני בטוח שכן. אני בטוח, שיש עוד רבים בבית, המתקוממים כאשר הם רואים דברים כאלה.

לעומת כל זאת, במקום כל ההסתה, כל דרכנו היא אהבת אחים. למדנו מראש הממשלה הקודם, מנחם בגין, אהבת אחים מהי. אומר לכם: על שנתא חניס נחזיר באהבת אחים. אינני משתמש בכיטור "אהבת חניס", יען כי באהבת אחים אין אהבת חניס. כל אהבת אחים קדושה וחשובה היא.

מכל האמור לעיל, הריני דוחה מכול וכול את דברי חבר הכנסת ויקטור שמ-טוב, ואני מבקש שלא לכלול את הצעתו בסדר-יומה של הכנסת.

באשר לדברים — שהעלתה חברת הכנסת גאולה כהן — בניגוד לקודמה — אני חייב לציין, שהם נאמרו מתוך כאב על השנאה המפעפעת בקרבנו, וברוח של אהבת אחים. אוסיף על דבריה ציטוט אחד מן התלמוד: "מי שלא ראה ירושלים בתפארתה, לא ראה כרך נחמד מעולם; מי שלא ראה בית-המקדש בכניינו, לא ראה בניין מפואר מעולם". — סוכה נ"א, ע"ב. וזאת עד שבא טיטוס והחריבו. ושואלת הגמרא: "מקדש שני שהיו עוסקים בו בחורו, במצוות ובגמילות חסדים מפני מה חרב?" והשיבו חז"ל: "מפני שהיתה בו שנת חניס". ללמדך ששקולה שנת חניס כנגד שלוש עבירות: עבודה זרה, גילוי עריות ושיפוחי דמים.

לאור כל הדברים האלה שהיא הביאה, יחד עם התוספת שהבאתי עם קריאה לאהבת אחים, אני מציע לחברת הכנסת גאולה כהן להסתפק בדברים שהיא הביאה ובדברים שאני הבאתי כהשלמה.

היו"ר מ' סבירור:

תודה לסגן השר דב שילנסקי. לגבי ההצעה הראשונה של חבר הכנסת ויקטור שמ-טוב, יש הצעה אחרת לחבר הכנסת בני שליטא: לו העדיפות, לפי התקנון, על חבר הכנסת לין, שביקש גם כן להציע הצעה אחרת, מה אתה מציע?

בני שליטא (הליכוד):

להעביר לוועדה.

משה שחל (המערך):

אנחנו מסכימים.

היו"ר מ' סבירור:

רשות הדיבור לחבר הכנסת בני שליטא.

בני שליטא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת ויקטור שמ-טוב מקובל עלי כאיש נכון, יודע דבר, ואני עומד ותוהה, האם יש כאן התחסדות או שיש פה אי-הבנה טוטלית של הדברים? על התחסדות וצביעות למחיה לדעת, שהן ישנן בכל המחתות בארץ. אלא שיש מחנה אחד שמנסה כל הזמן להתנער מכך ולזרוק את כל האשמה לכיוון השני. קיימת רדיפה תקשורתית טוטלית אחרי אריק שרון. אתם יצרתם את האווירה הזאת, משום שהוא נראה לכם מנהיג מסוכן מדי כשבילכם. ככלל, אתם חוששים מאנשים שיודעים מה הם רוצים. כרגע איננו מדברים על אריק שרון.

אינני יכול להתעלם מדבריו רק מפני שהוא איננו. הוא אמר, ש"דם החללים בראשם של ראשי המדינה". מה זה? האין זו הסתה? חבר הכנסת ויקטור שמ-טוב מכובד, אני מכבד תמיד את לשונך, היא בדרך כלל נקייה, אבל אשאל אותך: מה שעשית היום פה, מה שדיברת פה היום — האם לא היתה זו הסתה? האם זה לא יכול להרחיח את הדם אצל אנשים מסוימים?

אם בהסתה עסקינן, אני רוצה להביא עוד כמה ציטוטים. בעיתון "דבר" מיום 8 ביוני 1983 כתב אהרן גבע: "שרון תוקע סנינים בנב", ב"על המשמר", ב"28 ביולי 1983: "אריק מתהלך כאריה פצוע, לנערץ בקורבנותיו את שיניו". ב"חותם", ב"17 ביוני 1983, כותב כסוק: "השר בלי חיק אריק שרון היה מוכן בהינף יד אחת להוריד גרין על צווארי מתנגדיו". ב"14 בספטמבר 1983, ב"על המשמר" — — —

ויקטור שמ-טוב (המערך):

יש כמה ציטוטים — — —

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

אתה הבאת ציטוטים משלך, ואני אביא ציטוטים משלי. כשאתה הבאת ציטוטים, האזנתי לדברך בתשומת לב ולא הפרעתי לך.

אקרא עוד שתי ציטוטים. ב"14 בספטמבר 1983, ב"על המשמר", כתב רן כהן: "צא צא איש הדמים". בעיתון "דבר" מ"22 במאי 1981 התפרסם מאמר מאת מיכאל הרסגור. הוא מדבר על ראש הממשלה מנחם בגין, והוא אומר: "זעם נגד הברנש חסר האחריות, הקושר סוד עם גוש כריונים אלימים". לא אצטט עוד קטעים מן המאמר. אגיד רק מה היה תוכן המאמר. כמאמר זה הוא משווה את מנחם בגין לקטילינה וגם לפיליפוס מלך מוקדון. ידוע שבסופו של דבר שניהם נרצחו. האין זו הסתה? הרי זו הסתה לרצח ממש.

יאיר צבן (המערך):

אין חסכיר את זה, שמי שקורא את זה אינו מרים ורת נגרכם?

קריאה:

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

אציע להסיר את ההצעה של חבר הכנסת ויקטור שמ-טוב מסדר-היום. הנה באה על סיפוקך.

אדוני היושב-ראש, הנוסע ככבישי הארץ וכדרכיה רואה על הקירות, על העצים ועל האבנים כתובות, שנוסחן אחיד: "שרון רוצח". כתובות אלה נראות בעשרות מקומות בארץ הזאת ובדרכים שבהן עוברים מאות אלפי אנשים יום יום. אין לאיש ספק מי עומד מאחורי כתובות הנאצה האלה. ואני שואל: מה מטרתן? מה צריכים להסיק האנשים, השייכים למחנה הקורא לעצמו "השמאל", מכתובות אלה? אני שואל: האם מותר לשפוך את דמו של אריק שרון רגע רגע, שנייה שנייה? האם חייו הפקר? האם בהכפשה ובהשמצה מתמדת אין מסכנים את חייו?

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש לי תמונות, תמונות מאוד עגומות.

היו"ר מ' סבירור:

ב"דברי הכנסת" אין מכשיר ליצירת אפקט ויזואלי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אספר מתוך התמונות. התמונות האלה צולמו לאורך

קריאה:

מה הם רוצים?

בני שליטא (הליכוד):

גם אני לא מרוצה מכל ההתבטאויות שלו, והיו לאריק שרון ההתבטאויות מיותרות עליי השקפתי ועל-פי דעתי. אבל, חבר הכנסת שם-טוב, אתה וחברך חבר הכנסת יוסי שריד, הסתופפתם מתחת לשלטים שקראו לבנין "רוצח". כך עמדתם מול משרד ראש הממשלה. ואחרי זה עוד היה העז לאחד מכם לומר: השלטים — זה לא אני. אבל אתם הובלתם את האנשים ההם, שאתם מתגאים בהם, ואומרים שאצלכם אין ערכי-רב.

אני רוצה לקבוע, חבר הכנסת שם-טוב, שאתם הובלתם מול משרד ראש הממשלה אספסוף.

יקטור שם-טוב (המערך):

אני לא הייתי שם.

בני שליטא (הליכוד):

הופעתם בשלטים שקראו לראש ממשלת ישראל "רוצח", ואחרי זה היה עז לאחד מכם, לחבר הכנסת שריד, לומר: אינני מזדהה עם מה שכתוב. אבל הוא הלך בראש ההפגנה.

יאיר צבן (המערך):

זה לא נכון.

בני שליטא (הליכוד):

זה כן נכון.

יאיר צבן (המערך):

אתה לא אומר אמת.

בני שליטא (הליכוד):

והיו חברי כנסת נוספים.

תופיק טובי (החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה לא אספסוף. איזו שפה זו? זה רוב העם היום.

בני שליטא (הליכוד):

אולי אני טרעה וזה לא היה עלייד משרדו של ראש הממשלה, אלא ליד-ביתו. אבל זה עניין טכני בלבד.

רבוחי, אפשר לדבר על מחדלי הממשלה — ויש לה מחדלים. אבל אתם הנפתם אצבע מאשימה נגד ממשלה בישראל, ממשלת חוק וממשלה מתוקנת, ואמרתם שהיא נתנה הוראות שלא לגלות פיוגעים מסוימים. אתם עשיתם זאת כל הזמן. את האצבע הזאת לא הנפתם בשעה שהיתה מלחמת ההתשה כתעלה. אז שתקתם. היה אלם. יש גורמים שרושמים כשקיקה כל הרוג כלכנון. אצבעם מכוננת נגד ממשלת ישראל. זאת לא הסתה? — זו הסתה מפורשת.

אתם מנסים לקעקע את הממשלה, וזה לגיטימי. עד כאן זה לגיטימי. אבל אתם עושים זאת, ופוגעים באינטרסים החיוניים ביותר של מדינת ישראל.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

מותר לשאול שאלה?

היו"ר מ' סבידור:

אין שאלה. הזמן שלך תם, חבר הכנסת שליטא.

בני שליטא (הליכוד):

אתם נתתם — — —

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת שליטא, אתה שומע אותי או לא? הזמן שלך תם. גמור בבקשה.

בני שליטא (הליכוד):

למה לאחרים לא הערת?

היו"ר מ' סבידור:

מה זה? אל תעיר לי מה עשיתי לאחרים.

בני שליטא (הליכוד):

אני חוזר כי מההערה הזאת.

היו"ר מ' סבידור:

אתה עולב ביושב-ראש. אני מבקש ממך לסיים מייד. גמרת.

בני שליטא (הליכוד):

סליחה — — —

היו"ר מ' סבידור:

גמרת. נא לרדת מהבמה.

בני שליטא (הליכוד):

סליחה — — —

היו"ר מ' סבידור:

גמרת. נא לרדת מהבמה.

בני שליטא (הליכוד):

תן לי לגמור.

היו"ר מ' סבידור:

הבנת או לא? סיימת.

בני שליטא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר מ' סבידור:

אני מבקש לרדת וזהו.

בני שליטא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר מ' סבידור:

אין לך מה לומר.

בני שליטא (הליכוד):

תן לי לגמור, תן לי לסיים.

היו"ר מ' סבידור:

אתה לא חסיד. נא לרדת מהבמה.

בני שליטא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תן לי לסיים.

היו"ר מ' סבידור:

רד מהבמה.

בני שליטא (הליכוד):

אתה נתת לחבר הכנסת שם-טוב — — —

היו"ר מ' סבידור:

רד מהבמה. אל תאמר לי מה נתתי. רד מהבמה. רד מהבמה. זו חוצפה לומר שהיושב-ראש נוהג איפה ואיפה. עוד לא היה כדבר הזה.

בני שליטא (הליכוד):

איפה ואיפה. — — —

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת גאולה כהן, האם את מסכימה להסיר את הצעתך, לאור הדברים של סגן השר שילנסקי?

שליטא. חבר הכנסת שם-טוב, האם אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדה?

ויקטור שם-טוב (המעריך):

אני מסכים. אינני מסכים להנמקה, אבל אני מסכים להצעה.

אהוד אולמרט (הליכוד):
אין דבר כזה.

הי"ר מ' סבירור:

אני ממנה את חבר הכנסת אולמרט ואת חבר הכנסת שפייר להיות המונים. אני מעמיד להצבעה את ההצעה לסדר-היום מס' 3247 של חבר הכנסת שם-טוב.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא שהעלה

41 — חבר הכנסת שם-טוב לוועדה

בעד ההצעה שלא לכלול את

48 — הנושא בסדר-היום של הכנסת

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר

הכנסת ו' שם-טוב בסדר-היום של הכנסת

נתקבלה.

תופיק טובי (החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

עומד כאן חבר הכנסת ומציע להעביר את ההצעה לסדר-היום לוועדה, והוא עצמו אינו תומך בהצעתו.

משה שחל (המעריך):

האם אפשר לקבל מחבר הכנסת שליטא הסבר כיצד הוא הצביע נגד ההצעה שלו?

גאולה כהן (התחיה):
כן.

הי"ר מ' סבירור:

אם כן, אין הצעות אחרות לגבי ההצעה השנייה. חברת הכנסת גאולה כהן הודיעה לי, על-פי סעיף 96, שהיא חוזרת בה מהצעתה, לפני ההצבעה. זה הכול. לגבי ההצעה הראשונה —

גאולה כהן (התחיה):

אני מסתפקת בדברי סגן השר.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

היא אינה חוזרת בה מהצעתה.

הי"ר מ' סבירור:

אני מבקש ממך, חברת הכנסת גאולה כהן, אם את מודיעה לי, שעל-פי סעיף מסוים את מבקשת להוריד את ההצעה —

גאולה כהן (התחיה):

כן. — —

הי"ר מ' סבירור:

בלי שום "אם". את מודיעה לי, וכזה אני סיימתי. אין מה "אם". האם צלצלת?

מוכיר הכנסת ש' יעקבסון:

כן.

הי"ר מ' סבירור:

לפנינו הצעה אחת, של חבר הכנסת ויקטור שם-טוב. בנוגע להצעה זו, יש הצעה להסירה מסדר-היום של הכנסת והצעה להעבירה לוועדה, שהושמעה על-ידי חבר הכנסת

ה. הצעת חוק הקצבאות (פיצוי בעד איחור בתשלום), התשמ"ד — 1983*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

אהרן הראל (המעריך):

אדוני היושב-ראש, אי-אפשר להתייחס לנושא כזה בלי שהחומר מונח לפנינו.

רוני מילוא (הליכוד):

הוא מונח.

הי"ר מ' סבירור:

אדוני, החומר חולק, ואני פעלתי על-פי התקנון. בהתאם לסעיף שביקש ממני סגן שר העבודה והרווחה.

יאיר צבן (המעריך):

הצעה לסדר.

הי"ר מ' סבירור:

הצעה לסדר לחבר הכנסת צבן.

יאיר צבן (המעריך):

אדוני היושב-ראש, אני מברך על הפנייה הזאת, אבל אם רוצים להצביע עליה — יש כאן בעיה. אני רוצה להבין, האם העובדה שאנחנו נאשר דיון מחודש בשני הסעיפים הכלולים בפנייתו של סגן השר אומרת שוועדת הכספים, ולאחר מכן

הי"ר מ' סבירור:

חברי הכית, אני מבקש לקרוא באוזניים מכתב שקיבלתי מסגן שר העבודה והרווחה. אנחנו נצטרך להצביע בעניין זה:

ביום כ"ב בטבת התשמ"ד, 28 בדצמבר 1983, הונח חוק קצבאות (פיצוי בעד איחור בתשלום), התשמ"ד — 1983, על שולחן הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. הקריאה השנייה הופסקה במהלכה, על-פי דרישתו של יושב-ראש ועדת הכספים. על-פי סעיף 127א לתקנון הכנסת, מציעה הממשלה לכנסת להטיל על ועדת הכספים לחזור ולדון בשתי השאלות הבאות בחוק הקצבאות (פיצוי בעד איחור בתשלום), ולחקן לפי הצורך את נוסח החוק המונח על שולחן הכנסת.

א. היש מקום להתנות בסעיף 3(א) של החוק את תשלום הקצבה המעודכנת במכחני הכנסה לגבי קצבאות המשולמות על-ידי המוסד לטובת לאומי?

ב. היש מקום בסעיף 2א(1) לשלם עבור שלושת חודשי הפיגור הראשונים שיעור קצבה מקורי, או שיעור מעודכן?

על החתום: כץ-ציון רובין, סגן שר העבודה והרווחה.

שני הסעיפים האלה היא מחזירה לוועדת הכספים, וועדת הכספים צריכה להחליט לגבי שני סעיפים אלה. זה הכול. אני מבקש לדעת האם הבית מסכים לזה.

ה צ ב ע

הצעת הממשלה להטיל על ועדת הכספים לחזור ולדון בשתי שאלות בחוק הקצבאות (פיצוי בעד איחור בתשלום), התשמ"ד — 1983, כמפורט במכתב, נתקבלה.

המליאה, מנועות מלדון בסעיפים אחרים של אותה הצעת חוק?

היו"ר מ' סבידור:
אמת.

אברהם כ"ץ עזוב (המעריך):
למה?

היו"ר מ' סבידור:
הכנסת מפרשת את שני הסעיפים האלה. בקריאה השנייה נתגלו כמה רעיונות, והנה באה הממשלה ואומרת לכנסת, שאת

ו. הצעה לסדר-היום

תחנת מגן-דוד-אדום כחולון

ובמיוחד כשמדובר במתן שירות כה חיוני לאוכלוסייה גדולה, הנוקטת לשירות הזה בכל יום ובכל שעה.

אני יודע, שכאשר מדברים על בתי-חולים או על משרד הבריאות, או כאשר מדברים על תחנת מגן-דוד-אדום, לא רצוי להזכיר כי מדובר ב"פיקוח נפש" או ב"הצלת בני-אדם ממוות". טיעון כזה מרתיע בדרך כלל את דמם של הממונים על הנרש, ומייד הם יוצאים בהתקפת נגד, כטיעונים שונים ומשונים.

דוגמה לכך אפשר למצוא בתגובתו של דובר מגן-דוד-אדום, כפי שהוכח על-ידי כתבת "דיעות אחרונות" טלי בשן: "צורת ההגה של האמבולנס, כפי שנעשתה על-ידי המתנדבים בסניף חולון, היא מרושעת ומעוותת", הוא אמר. ועוד הוסיף ואמר: "אין אפשרות לקשר בין מותו של אדם לבין זמן ההגעה של אמבולנס. אדם עלול למות גם אם אמבולנס מגיע תוך שתי דקות..."

רבתי חברי הכנסת, האם דברי הדובר מקובלים עלינו? האם הם מקובלים עליך, אדוני שר הבריאות? האם באמת אין קשר בין זמן ההגעה של האמבולנס לבין הצלת חיי אדם? אם אכן אין קשר, אולי על-פי הגיון דברים זה אין גם קשר בין התקף-לב שאדם לוקה בו לבין משך הזמן העובר עד קבלתו את הטיפול שהוא צריך לקבל. גם כאן אפשר לטעון, שאין קשר בין זמן ההגעה אל החולה לבין הצלתו ממוות, כי — לשיטתו של דובר מגן-דוד-אדום — אדם עלול למות תוך שתי דקות.

רבתי חברי הכנסת, חיסולה של תחנת מגן-דוד-אדום כחולון מבשר אולי את סגירתן של תחנות נוספות. אך העיר חולון היא העיר הרביעית בגודלה בארץ, יחד עם המועצה המקומית אזור ועם אזור התעשייה כחולון היא משרתת אוכלוסייה של למעלה מ-170,000 נפש, אשר למעלה מ-35,000 מתוכם הם עובדי החורשת והתעשייה, על כל ענפיהם.

חברי הכנסת, לדעתי זהו צעד חסר חקר, ואין הכנסת יכולה לעבור על כך לסדר-היום בלי לקיים ביורור נוקב ומקיף של הבעיה, שמא יקרה דבר דומה גם בערים אחרות. אין לי כל ספק, שצפיפות כזו של אוכלוסייה אזורית ואוכלוסייה עובדת טומנת בחובה סכנות יומיומיות רבות וקשות: תאונות דרכים ותאונות עבודה מסוכנות רבות ושונות — מאמץ יתר או עייפות, חוסר השגחה, חוסר ריכוז, או מתחים הנגרמים מאורחות חיינו. אלה דברים שכיהים, ולצערו הרב הם בלתי נמנעים.

היו"ר מ' סבידור:
חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אני מתכבר להזמין את חבר הכנסת יהודה חשאי להביא לפנינו את הצעתו לסדר-היום מס' 3251, בנושא: תחנת מגן-דוד-אדום כחולון.

יהודה חשאי (המעריך):
אדוני יושב-ראש הכנסת, כנסת נכבדה, בין היתר אני מעלה הצעה זו לסדר-היום, כי אני מזהיר את עצמנו מפני ראשיתו של תהליך, שאותו נרגיש בעוד כמה חודשים, של צמצום וחסול שירותים חיוניים שאנו נזקקים להם, שירותים שיצטרכו וכנינו, כדי להקל מצוקות שונות שהחברה שלנו עמדה, וייתכן ותעמוד בפניהן.

אינני בא לטעון כאן והיום על הקשר ההדוק שבין הפורנות וההשתוללות של המדיניות שקראו לה "הכלכלה הנכונה", בין אותם מיליארדי שקלים שחילקו בלי חשבון וכלי להציב גבולות של מותר ואסור, לבין סגירתם או חיסולם של שירותים חיוניים. הכול יודעים היום, כי אנו פורעים את החשבון שלא היה לו כיסוי. הרבר מתבטא גם בסגירתם ובחיסולם של שירותים חיוניים לבריאות הציבור ולשמירה על אורחות חיים תקינים. אחד השירותים החיוניים בארצנו הוא תחנת מגן-דוד-אדום. זהו שירות שנועד להצלת חיי אדם ולמניעת הסתבכויות, העלולות להסתים, חלילה וחס, באסונות ובקיפות חיי אדם.

ידוע לכול, שאין זה קל למצוא תרופות לכל תחלואי החברה. וראי שאין פתרון מוחלט ומושלם לשום נושא. אולם יש דברים ויש נושאים שהם בדידו ובתחום החלטותינו, ואנו יכולים ומסוגלים למנוע אותם או להשפיע עליהם. החברה כונה ומקימה מוסדות וארגונים, כדי להגן ולשמור על עצמה. חלילה לנו שאותם מוסדות וארגונים יהיו הקורבן הראשון לחיסול ולסגירה, במיוחד כאשר מדובר על שמירה והגנה על חיי בני אדם, ובניהם אורחים, ילדים ופועלים, במקומות וכישובים בעלי ריכוז מיוחד של תושבים.

אינני יודע כיצד מגדירים מעשה או החלטה, שגוף ציבורי או איש ציבור לקחו על עצמם. במיוחד כאשר מדובר בסגירה או בחיסול של תחנת מגן-דוד-אדום — החלטה שמשמעותה העיקרית היא מניעת האפשרות להציל חיי אדם.

שאלתי את עצמי, האם זו שאלה של קיצוצים או שאלה של טעות בשיקול דעת? אולי, במקרה הזה, מיהו לא חשב עד הסוף, על מנת לקבל החלטה כזו — לסגור תחנת מגן-דוד-אדום — דרושים סיבות ומניעים כבדי משקל,

אני מבקש אפוא, אדוני יושב-ראש הכנסת, לקיים על כך דיון כמליאת הכנסת.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לחבר הכנסת יהודה חשאי. אני מזמין את שר הבריאות להשיב.

שר הבריאות א' שוסטק:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לי לא ידוע על החלטה לסגור את התחנה כחולון. אני מציע להעביר את ההצעה הזו של חבר הכנסת יהודה חשאי לדיון בוועדה. שם יתברר הנושא.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לשר הבריאות. חבר הכנסת יהודה חשאי, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה?

יהודה חשאי (המעריך):
כן.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

מי בעד העברת הנושא לדיון בוועדה העבודה והרווחה?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת

העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

פה אחד הוחלט להעביר את ההצעה לוועדת העבודה והרווחה.

ז. הצעה לסדר-היום שירותי מגן-דוד-אדום

שקראנו ושמענו מפי אזרחים ואנשי תקשורת, כי מגן-דוד-אדום עבר ב־1979 זעזוע קשה.

מן הדוחות האחרונים של המבקר הפנימי באגודה עלתה תמונה מדאיגה על המצב במחוז אחד, שאינה שונה — לצערי — מתמונות דומות, שעליהן התריעו בשנות הזעזוע.

מאחר שמדובר במערכת שירות רפואי, נשאלת השאלה האם תופעות דומות אינן קיימות גם במקומות אחרים והאם אנחנו יכולים להניח, כי מותר להסתפק בדברי ההרגעה של שר הבריאות ושל האחראים על האגודה, כי הכול שפיר. למשל, על שאלתי ששאלתי בימים אלה, מה מידת הפיקוח של משרד הבריאות על קבלת עובדים ל־47 התחנות ברחבי הארץ ועל כשירותם לעבודה — לא קיבלתי תשובה. נציגי משרד הבריאות חברים בהנהלת האגודה.

מבקר המדינה מצא ב־1983 — אני מצטטת רק שני דברים שאין ביטחון שאינם קיימים היום — כי "מפעם לפעם הועסקו נערים ונערות בגילים 16–17 בשירותי מוקד ובשירותי עזרה ראשונה, בלי שמולאו התנאים שנקבעו בחוק עבודת הנוער, התשי"ג–1953. בחיקי הסניף לא נמצאו אישורים על כך שהנערים והנערות נבדקו בדיקה רפואית כדריש. הם הועסקו לעתים 10–12 שעות ביממה, ובמשמרות ערב ולילה. כמו כן הועסקו בערבי חגים ובלילות שבת. במסגרת בדיקה על 42 מתנדבים בשכונת אחת התברר, כי לגבי 27 מהם לא נרשמו נתונים על הקורסים וההשתלמויות שעבר המתנדב. לא על מהותם, לא על מספר שעות הלימוד ולא על תאריך סיומם".

תחנת מגן-דוד-אדום כחולון נתנה שירותים גם למקרים קשים, וכשנה האחרונה בלבד כוצעו בה 18 טיפולי החייאה, 218 קיבועי שברים, 368 טיפולים אחרים, כגון עצירות דם וחבישת פציעות קלות.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לא מקובל עלי, ש־5 מיליוני שקל — שהוא הסכום הדרוש לתפעולה ולאחזקתה של התחנה — הם הסכום שבגללו ציבור אזרחים, המונה למעלה מ־170,000 נפש, יופקרו בריאותו והשמירה על חייו. איש אינו רוצה להפגין ברחובות ולמחות על סגירת התחנה, אך אין להוציא מכלל אפשרות, שהאזרחים יאלצו, בלית ברירה, לנקוט צעד כזה נגד ההחלטה האומללה הזאת.

אם אומנם מדובר כאן בקיצוצים בתקציב, הרי שיש הרבה מקומות אחרים שבהם אפשר לקצץ, לפני שמחליטים לסגור תחנה של מגן-דוד-אדום. אפשר לחסוך הרבה כסף על-ידי קיצוץ בכמה משרדי ממשלה, בשרים ובסגני שרים, ברכב מפואר ובשלשכות מנכ"לים ומנהלי חברות ממשלתיות; יש לבטל את הכפילויות במשרדי הממשלה, ולצמצם ואפילו לבטל את הגידול בכוח אדם במשרדי הממשלה — כאשר במקומות אחרים נאלצים לפטר עובדים; יש לחסוך בכניית פאר הנעשית, לצערי הרב, בהרכבה מאוד מוסדות.

חברי הכנסת, אסור לנו לתת יד לפגיעה בבריאות הציבור, ובעיקר עלינו לדאוג לכך שלא יהיה מצב, שהוא לא יקבל את הטיפול הדרוש מדי אנשים מוסמכים בתוך הזמן הקצר ביותר. אסור לנו לתת יד לסגירתן ולצמצום פעולותיהן של תחנות מגן-דוד-אדום כחולון ובמקומות אחרים, שבהם יש ריכוזי אוכלוסייה גדולים.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
חברי הכנסת, אנני נציגים להצעה הבאה לסדר-היום: שירותי מגן-דוד-אדום, מאת חברת הכנסת נאוה ארד.

נאוה ארד (המעריך):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, מפעם לפעם עולות על סדר-היום של הכנסת הצעות לסדר-היום בנושא שירותי מגן-דוד-אדום בישראל. כך, בכנסת, כך מעל דפי העיתונות ובמערכת התקשורת. סרטוני הפרסומות של האגודה — המוקרנים בדרך כלל ערב ההגדלה השנתית — נוטים לציבור בישראל מידע על חיוניות השירות ועל פעילותו הכרוכה.

בדוחות הביקורת של מבקר המדינה והמבקר הפנימי של האגודה מובאות עובדות על ליקויים ובעיות, הן כאשר למינהל התקין והן כאשר לעצם התפקוד, שלו נועדה האגודה. ואני מצטטת: "להיות שירות עזר הומניטרי לשירות הרפואי של צה"ל בזמן מלחמה, להכשיר עצמה לכך בזמן שלום ולסייע לאוכלוסייה האזרחית בשעת חירום ובשעת אסון אזרחי". בעת שלום על מגן-דוד-אדום לקיים שירותי עזרה ראשונה לכלל התושבים, ושירותי אשפוז ארצי לשעת הדחק. כמו כן עוסקת האגודה בהתרמת דם ובהדרכה, חלק מתפקידי האגודה מברוצים באמצעות מתנדבים.

בנאום התקציב האחרון ראה שר הבריאות צורך לציין ולהכטיף, כי אגודת מגן-דוד-אדום תשפר את שירותיה לציבור ותיעיל את נוהלי העבודה הפנימיים. דוח מבקר המדינה מ־1983 אכן הצביע על ליקויים חמורים, ואף אישר את מה

הזקוקים שמצבם לא יתדרדר עד לצורך כהחייאה — קוראים לשירות "ניידות לטיפול נמרץ" — שירות נט".

ב"מעריב" פרסם עמנואל רוזן תחקיר על השירות לטיפול נמרץ תחת הכותרת "טיפול לגמרי לא נמרץ". בדוח מבקר המדינה יש סקירה מקפת על השירות, ומצוינת העובדה, כי אחרי שהוקמו ועדה ועוד ועדה ועוד ועדה, הוצעו להקים 10 מוקדים במתכונת עירונית ו-12 מוקדים במתכונת כפרית. דוח מבקר המדינה קובע, כי השירות הוא אחד החיוניים שנותן מגן-דוד-אדם, וחשוב שיתמיד בכך. ממאמרו של עמנואל רוזן עולה תמונה מחרידה על האדישות של ממשלת ישראל ושל משרד הבריאות לחיוניות השירות לגבי כלל אזרחי מדינת ישראל, ובכללם תושבי עיירות הפיתוח, יישובים קטנים, תושבי העמקים, תושבי הנגב.

משרד האוצר לא נענה לבקשת משרד הבריאות, כך מסר ל. לתת תקציב ל-3 יחידות נט"ן — 24 עובדים, 3 רופאים ו-1,000 תורניות. הוצאות הפעלה, במחירי 1983, באלפי שקלים, הן בסך הכול 14,000. את המשמעות, אדוני שר הבריאות, אתה יודע.

רק בשבוע שעבר התכנסו ראשי רשויות מקומיות ואזוריות בנפת חדרה — 15 רשויות מקומיות, יהודיות וערביות, וכן מועצות אזוריות וכפרים ערביים שאין להם סטטוס מוניציפלי, וקיבוצים ומושבים. בסך הכול — אוכלוסייה של יותר מרבע מיליון נפש. הם התכנסו על מנת לפתוח במאבק נגד האפליה של אזור חדרה. אף שיש מבנה, יש נידת, הרשויות המקומיות חתמו על חלקן בהחזקה ויש בתי-חולים — השירות לא מופעל. כך — בחדרה, כך — בראשון-לציון, כך — בכארי-שבע — בסך הכול למעלה מחצי מיליון נפש. יש מי שחיים מתחת לקו העוני ויש מי שכבר דנים אותו לרדת מתחת לקו החיים.

לדברי "מעריב" — וזה על-פי תחקיר שהוא עשה עם אישור של האנשים באזור הנגב — מצבם של תושבי הנגב כבר מזמן עבר את הקו האדום. התנאים קבועים, כי 70% ממקרי המוות הלא-טבעי בנגב הם תושבי הפרפריה, אשר מספרם באזור נמוך בהרבה ממחצית. מדובר על נתיבות, קריית-גת, דימונה ושערי-הנגב. האחות, דליה זלצמן אמרה: "אינני מעוניינת לדבר על מקרים ספציפיים, אבל אני חייבת לומר, שעל רקע ההתפתחות שיש היום בעולם ובארץ בנושא הפינוי הרפואי, שוררים אצלנו תת-תנאים". ושוב — אחות שלא מדברת על מקרים ספציפיים. כמו רופאים שאינם מדברים על מקרים ספציפיים, כי הם מפחדים לומר את השם שמא אחר-כך יתבעו. לאחיות נחלת אותם, ולא את מי שמביא למצב הזה.

אדוני שר הבריאות, אני מיעצת שתקרא את התחקיר הקובע, כי יש עוד אזורים בארץ המוקפים לתנאים מפגרים של פינוי רפואי. הרי אתה יודע את זה. ואולי גם תשלח מישהו מבין עובדי משרדך, שיטרו ויבחנו את התיקים באגף הרפואה במגן-דוד-אדם, ותגיע אתה למסקנה מה ההבדל בין האזורים שפגנו בניידת לטיפול נמרץ לבין האזורים שפגנו בניידת רגילה. מה קורה ב"כבישים האדומים", כשיש ניידת רגילה, ומה קורה כשיש ניידת לטיפול נמרץ.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, על-פי ניסיונו בעת האחרונה, שר הבריאות מודה לנו ושמח כשמישהו מנסה להילחם את מלחמתו. אבל לא תמיד הוא שמח כל כך, כשיש ביקורת על תפקוד המשרד ועל תפקודו. מגן-דוד-אדם, גם אם הוא נחשב לגוף נתמך, הוא חלק מאחריותו.

על עצם ההתנדבות בישראל אנונו גאים, אבל למי שאחראי על המתנדבים חייבת להיות אחריות להבטיח, כי בסופו של דבר לא יצא שכרו בהפסדו, ועל משמעות ההפסד לאזרח הנוקם במקרה זה אין צורך להרחיב את הדיבור.

משיחה שקיימתי עם אנשי מגן-דוד-אדם התברר, כי על-פי דרישת משרד הבריאות הם חייבים לקצץ 5% מתקציבם הכולל. משרד הבריאות טוען, כי האגודה תהרג מתקציבה בכוח אדם ובהוצאות אחרות. אמנם גם הכנסותיה העצמיות עלו, אבל ההוצאות עלו בהרבה יותר.

מאחר שבתקופה האחרונה למדת לדעת, כי משרד הבריאות נלחם כמו כבש על תקציבי הבריאות בישראל, נראה שכלפי גופים נתמכים על-ידו, הוא שש לשנות את עורו, ולהתחפש לאריה.

אם יש חריגות שמשמעותן ניפוח כוח אדם כהנהלה או כתפקידים שאינם נחוצים — איש מאתנו אינו מתנגד לייעול. אבל אם המשמעות היא הורעות חוזרות ונשנות על גטירת תחנות, פיטורי עובדים כשישם מצמצום השירות לאזרח — יש צורך דחוף לבדוק את הנושא, ודיבר על כך חבר הכנסת חשאי. אנשי מגן-דוד-אדם הודיעו דרישה-משמעית, שהם יסגרו תחנות לא רק בחולון, אלא גם ברמלה, בלוד ובמקומות נוספים בארץ. הם הודיעו, שהם עומדים זאת כתוצאה מצמצום בתקציב, שכפה האוצר על ההנהלה.

אין ספק, שאם יקצצו כוח אדם מקצועי — יגדילו את מספר המתנדבים, ואז, שוב, מי יבטיח שלא תחזור על עצמה התמונה כפי שהיא מופיעה בדוח מבקר המדינה?

בסיום ביקורתו ציין המבקר, כי בשנות הכספים 1982 ו-1983 החמיר מצבה הכספי של האגודה, והחובות של משרד הבריאות ושל גופים ומוסדות למגן-דוד-אדם כעבור שירותים גדלו והלכו.

ממשלת ישראל החליטה על מלחמת לבנון. בית-החולים רמב"ם לא הגיע עד עצם היום הזה הפיצוי שנקבע לו, על דעת משרד הבריאות וועדת הכספים, עבור הטיפול בנפגעי קרב. כרגיל, התנגד משרד האוצר. אותה תמונה חוזרת על עצמה כלפי מגן-דוד-אדם, ולדבריה המנהל, עד עצם היום הזה לא שולמו לאגודה מלוא הוצאות המלחמה שלא נגמרה.

דוח מבקר המדינה מצוין לשבח במיוחד את עבודת מגן-דוד-אדם במערך רפואת החירום, ובכלל זה סיוע רפואי לאזרחי לבנון והסעתם לטיפולם בבתי-חולים בישראל. כפי שעד עצם היום הזה טוען בית-החולים רמב"ם כי לא פוצה עבור הטיפול באזרחים לבנונים ובשכנים, כך קובע מבקר המדינה, כי לפי נתוני מגן-דוד-אדם לגבי שנת הכספים 1982, הגירעון בתקציבו נובע בעיקר מאי-קבלת התמיכה הנוספת ממשרד הבריאות לצורך כיסוי הוצאותיו על פעולות במבצע "שלום הגליל".

ממשלה שיוצאת למלחמה צריכה להביא בחשבון, כי יש לה חובה להבטיח את הטיפול בנפגעים ואת המשך הטיפול באוכלוסייה האזרחית. את חשבון המלחמה משלמים הן הנפגעים והן האזרחים, שבעלים יפוטרו עובדים או תיסגר תחנה.

במלחמת לבנון נפל ד"ר לנדס, שהקים את שירות הניידות לטיפול נמרץ לחולי לב — שח"ל. היום, לאחר שהתברר כי ניידת לטיפול נמרץ נותנת סיכויי חיים, לא רק לחולי לב, מהווים מוצית ממספר המטופלים, אלא לחולים אחרים

שר הבריאות א' שוסטק:
אינני רוצה להתווכח על כך במליאה. נתווכח בוועדה. מי שמדבר כך בכנסת, יצטרך לבסס את דבריו בוועדה.
לכן אני מציע להעביר את הנושא לוועדה, ושם ייערך הדיבור.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
לאילו ועדה?

שר הבריאות א' שוסטק:
לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
לפנינו הצעה אחת, להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה. אני ממליץ הצעה זו להצבעה.

ה צ ב ה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה פה אחד.

אני מאמינה, שגם המעט שהבאתי היום על שירותי מגן-דור-אדום יגרום לכך, שכנסת ישראל תחפנה ותדון בנושא זה ותבטיח שהיה שירותים תקינים וטיפול רפואי שאורחי ישראל זכאים לו. תודה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
תודה לחברת הכנסת נאווה ארד. אני מזמין את שר הבריאות להשיב על ההצעה לסדר-היום.

שר הבריאות א' שוסטק:
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לא אכנס לשום ויכוח על ההתרחס והקדרות שהיו בדברים ששמענו על מגן-דור-אדום. אני חושב, שמגן-דור אדום ממלא את תפקידו באורח מצוין, ואין הוא ראוי שמעל במת הכנסת יושמעו האשמות כאילו טיפולו אינו נאמן וצריך לדון בו. אדישות של הממשלה ושל משרד הבריאות לגבי חיוניותו של המוסד מגן-דור-אדום — אלו הן מלים נכובות, שאינן מבוססות על אמת ועל עובדות. אינני רוצה להתווכח במליאת הכנסת על דברים אלה.

אורה נמיר (המערך):
מדוע אינך רוצה להתווכח?

ח. הצעה לסדר-היום ההתיישבות ברמת-הגולן

עדנה סולודר (המערך):
לא אתנגד. אילו הכול היה תלוי בחגיגות — — —
היו"ר מ' כהן-אבידב:
אם את מדברת על חגיגות, נציין זאת בתאריך העברי.
עדנה סולודר (המערך):
אשתדל לעשות זאת להבא.

לפני שנתיים קיבלה הכנסת בהלך חפז, כפי שזכור, את חוק הגולן, ואף-על-פי שהיה קיים קונסנסוס לגבי חיוניותו של הגולן לביטחון הארץ, ליווה ויכוח קשה את דרך קבלת החוק. ההתנגדות להחלת החוק באה דווקא מצד ציבור, שהיה בוודאי מראשוני בניו ונאמניו של הגולן, ואולי ההתנגדות היתה משום החשש, שהממשלה חסתפק בהחלת החוק, ובכך תצא ידי חובתה לגבי בנייתו של הגולן.

זכירי של רענן וייץ, שיצא לאור שלושה שבועות לאחר החלת החוק, ב-7 בינואר 1982, מורה על כך, שבמשך השנים האחרונות פתחו והלכו השקעות הממשלה בגולן. הוא מתריע על כך במכתבו לסגן ראש הממשלה דאז, שמחה ארליך, זיכרונו לברכה, ומציע לממשלה להחליט על הפסקת המגמה המנסה בהתמדה להפחית בחשיבותה של ההתיישבות ברמת-הגולן, ולהורות לכל המוסדות הנוגעים בדבר, ובתוכם חטיבת ההתיישבות, משרד הבינוי והשיכון ומשרד הפנים, להחזיר את התקציבים המיועדים לפיתוח רמת-הגולן לראש סולם העדיפויות, כפי שהיה נהוג בשנים 1972 — 1977. יש כדי רשימה מפורטת — ולא אקרא אותה — של התקציבים שהושקעו ברמת-הגולן, המוכיחים את המגמה הזאת. הוא גם יצא בקריאה, שצריך להמשיך בפיתוח הגולן.

יישובי הגולן, מייד בעקבות אישור החוק, כבר באוגוסט 1982, הגו והוציאו תוכנית שנקראה "תוכנית רבבותיים", מתוך הרגשה שלא צריך להחמין את הרגע ההיסטורי ומתוך דאגה

היו"ר מ' כהן-אבידב:
אנו עובדים להצעה לסדר-היום מס' 3215 — ההתיישבות ברמת-הגולן, של חברת הכנסת עדנה סולודר, ושוב אותה כעיה — השרים שצריכים להשיב אינם כאן.

עדנה סולודר (המערך):
מי ישיב על ההצעה?

היו"ר מ' כהן-אבידב:
קודם כול, אני מבקשך עלות על הדיון, אולי בינתיים תבוא הישועה.
עדיאל אמורי (המערך):
— — —

היו"ר מ' כהן-אבידב:
קרה שהדיון בשתי הצעות נסתיים מוקדם מהמשוער.

יהודה חשאי (המערך):
שרי הממשלה, לא מעניין אותם מה קורה כמדינה?

היו"ר מ' כהן-אבידב:
כואו לא נגזים, הדיון בשתי הצעות הסתיים בתוך זמן קצר.

יהודה חשאי (המערך):
נושא ההתיישבות ברמת-הגולן אינו מעניין אותם?

עדנה סולודר (המערך):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, האמת היא, שרציתי להעלות את הצעתי בנושא הקפאת ההתיישבות ברמת-הגולן במועד מוקדם יותר, כיום ההולדת להחלת חוק הגולן, שחל ב-14 בדצמבר, אבל מסיבות טכניות — — —

היו"ר מ' כהן-אבידב:
כדאי לצייין את התאריך העברי מעל במת הכנסת, אם לא תתנגדי לכך.

שהחוק הזה ימלא בתוכן. משום שיישובי הגולן יודעים, באיזו תחרות קשה הם עומדים לעומת התיישבות אחרת במרכז הארץ, הם כל כך חרדים לתוכנית הזאת ולהגשמתה.

אני רוצה להזכיר דברים שאמר באחרונה — בעקבות הקיצוצים האחרונים במחלקת ההתיישבות — הפרופסור רענן וייץ, על המדיניות שצריכה להיות בהתיישבות שלנו, ועל כך שדווקא היום צריך להגביר את ההתיישבות, את הפיתוח ואת החיזוק של יישובים בגולן ובבקעת-הירדן. משום שמעבר לצורך הביטחוני, ביישובים האלה ניתן גם לייצר, ולא להוסיף שירותים למדינת ישראל.

באחרונה אנו עדים לוויכוחים רבים מאוד, ולהצטרות שונות, הנאמרות גם מעל כמת הכנסת, על כך שההתנחלויות מנוגדות לשלום ולטיפוחן של ערי הפיתוח. ועוד דברים ברוח זו. אני מבחינה בין התנחלות לבין התיישבות. לדעתי, התיישבות היא דבר שמכה שורשים בקרקע, וידועה גם עמדתה. שיש לנו זכות על כל הארץ; אבל חשוב שנקבע סדר עדיפויות בהתיישבות שלנו. היכן נתיישב ומתי. ראשונים בסדר העדיפויות שלי נמצאים הגולן והבקעה. אמרתי זאת לא אחת. אלה האזורים שצריך ליישב אותם. ההתיישבות איננה תחרות לשלום, ההתיישבות מביאה שלום.

אני רוצה להזכיר, שבדיון על הצעה אחרת לסדר-היום בנושא ההתנחלויות הביע מעל כמה זו חבר הכנסת שלמה הלל את עמדתו. תמכנו בדיון, ואמרנו שבדיון נאמר את דברנו. אבל יחד עם זה אני רוצה לומר: התיישבות איננה מכוול לשלום; תלוי איפה, מתי, כמה ולמה.

אני רוצה להזכיר בקצרה כמה דברים, המופיעים ב"תוכנית רבבותיים" ובתוכנית ההתיישבות, ואשר לא בוצעו עד היום, אף-על-פי שהוחלט עליהם כבר לפני שנתיים ושלוש שנים. לפני שנתיים ושלוש שנים הוחלט על הקמת שלושה יישובים ברמת-הגולן: ברוכים, שאמור להיות בצפון רמת-הגולן, ואשר אושר בוועדת השרים באוגוסט 1982, ועד היום לא התחילו לעשות דבר במקום; נמרוד, היאחזות נח"ל, גם כן בצפון הגולן — אושרה כיישוב קבע לפני שלוש שנים, והיה גרעין והוא התפרק; וקיבוץ קלע, שיש לו כבר אפילו יישוב מאמץ, יש לו גרעינים בדרך — גם לגביה היתה החלטת הקמה, ועד היום היא לא בוצעה.

יש בעיה של כבישים ושל תעסוקה. אחד הנושאים החשובים ביותר הוא הנושא של החברה לפיתוח הגולן. זה גוף ציבורי של כלל יישובי הגולן. ובמאמר מוסגר אני רוצה לומר, שאם אנתנו מדרגים על אינטגרציה ועל יחסים — בניגוד לקיטוב שקיים היום בחברה הישראלית — יש לנו בגולן רוגמה ליחסים טובים בצורה יוצאת מן הכלל בין כל סוגי התיישבים, בין חילוניים לדתיים, בין יישובים קהילתיים, מושבים, קיבוצים ועיר. אני חושבת שזה ניסיון שאנחנו יכולים להתברך בו.

החברה לפיתוח הגולן, שהיא גוף ציבורי של כלל יישובי הגולן, עוסקת ביזום מפעלים ובגיוס כוח אדם ניהולי ומקצועי, המוכן במקרה הצורך להיות גם שותף במפעל — חברה זו זקוקה באופן נואש לתקציב. התקציב הזה איננו, והחברה הזאת עומדת היום בפני סכנת סגירה. אם היא לא תקבל תקציב, היא לא תוכל לפעול. ואם היא לא תפעל — אין מי שיפעיל את אותן תוכניות פיתוח בגולן. לא אכנס לפרטים, אני מניחה שנעשה זאת בדיון המפורט.

אני רוצה לסכם ולומר, שלדעתי יש להעדיף היום את הגולן — ואני אוסיף תמיד גם את בקעת-הירדן — על פני

אמיתית לגולן. תוכנית זו היתה אמורה להביא לכך, שעד סוף העשור יהיו 20,000 יהודים בגולן. תוכנית זו אושרה על-ידי ועדת השרים להתיישבות ועל-ידי הממשלה. ואולם עד היום, לדאבוני, כמעט לא התחילו בכיצועה של תוכנית זו. בירי "ארץ הגולן", העלן המוצא על-ידי יישובי הגולן מדי חודש, ואנו מוצאים בו, בתאריך המציין שנתיים להחלת חוק הגולן את הדברים האלה, שנכתבו על-ידי יושב-ראש המועצה האזורית בגולן:

"אין זה עוד סוד שבשנה האחרונה הצטמצמה תנופת הפיתוח בגולן, ובימים אלה אף הגיע המצב לירי עצירה כמעט מוחלטת. הבנייה נעלמה כליל מהגולן, אין פיתוח יישובים חדשים. תקציבי המחלקה להתיישבות קטנים ונשחקים, וגם המועצה האזורית נאלצת לצמצם שירותיה. נכלמה תנופת פיתוח התשתיות, ולפעמים נדמה כאילו אזורנו נשכח. הגולן אינו מופיע עוד כשום סדר עדיפויות ממלכתי וציבורי. הולך ומתחזק הרושם, שממשלת ישראל והמוסדות המיישבים הסירוהו לחלוטין מסדר-יומם, ודחקוהו לקרן זוית."

מה מביא את יישובי הגולן להרגשה כזאת? אני שאלתי כאן בשבוע שעבר את ראש הממשלה, במסגרת השאלתא בעל-פה, מה תוכניות הפיתוח של הגולן לחמש השנים הקרובות, ומה התכנון בגולן כשנתיים האחרונות. קיבלתי רשימה, שלמי שאינו מכיר את הדברים בשטח היא רשימה מרשימה כהחלט. השאלה היא ממתי סופרים זאת מה סופרים. מי שאינו מתמצא, ייתכן שיכול היה להתרשם מהרשימה. אבל אני מדברת במיוחד על השנה האחרונה. לא התעצלתי, הייתי בגולן, ויש עמי תשובות על כל המספרים שקיבלתי. חלק מהנתונים משקפים דברים שנעשו לפני שלוש שנים, וחלקם — מכסים שנה אחת מ"תוכנית רבבותיים".

אני רוצה לומר: דאגתם של יישובי הגולן מפני הקפאת ההתיישבות בגולן, יש לה על מה להסתמך. הגולן, כידוע, הוא הגבול העומד — ואשר עלול לעמוד — בעימות עם הקשה באיכות שלנו, ובגולן יש היום רק 8,000 תושבים יהודים. כשנתיים האחרונות, לאחר החלת החוק, הגיעו 1,500 תושבים, שהם פחות מ-10% מ"תוכנית רבבותיים", כפי שסוכמה. 2,400 מחוכם הגיעו לקצירן, ויתרם — לשאר יישובי הגולן, ובתוכם שני מרכזים קהילתיים, חספין ובנייהודה. בסך הכול, עם המושבים והקיבוצים, יש ברמת-הגולן כ-31 יישובים העוסקים בחקלאות ובתעשייה.

אנחנו יודעים שהגולן נמצא מול האיום הסורי. לפי הסטטיסטיקות, מול כל ילד וכל תושב ברמת-הגולן עומדים טנק סורי, שני קני ארטילריה וכ-200 חיילים. לכן אני חושבת, שכל הסבר מדוע צריך לחזק את רמת-הגולן מיותר.

אני מכירה את הגולן עוד מהימים שבהם שלטו בו הסורים, ומימי עלייתנו שלנו ואחיוזנו בו. ליוויתי את היישובים שם לפני מלחמת יום הכיפורים, בתוך מלחמת יום הכיפורים, ובהתשות שהיו לאחר מכן. ראיתי את הקנאות הגדולה שלהם, את הזימות הכבירה שלהם ואת כושר הביצוע שלהם. הקנאות שלהם היא קנאות לציונות, לעבודה עברית ולהגשמה עצמית. הם דורשים מעצמם לפני שהם דורשים מאחרים. אבל ראיתי אותם גם בכיזום הגדול, במיוחד אחרי מלחמת יום הכיפורים, כאשר לא מעט אנשים הטיחו בהם האשמות, שהם "עובדי השלום" בגלל עצם שיתכסם בגולן.

לא הייתי חברת הכנסת כאשר נתקבל כאן חוק רמת-הגולן. לפי תפיסתי, ועקב הטיפול שלי בגולן, אני מניחה שהייתי נמנית עם המצביעים בעד החלת החוק בגולן, כתנאי

כסביר, ולכן, תוכנית זו צריכה להיות תוכנית מטרה, תוכנית שמראה איך ללכת ולאיה כיוון ללכת, היא איננה תוכנית אופרטיבית מדויקת — כמה משקיעים בשנה זו וכמה משקיעים בשנה זו, ותיכף אדבר על השקעות רציניות ביותר בגולן. יכול להיות, שאותן השקעות ייתנו פרי בעוד שנה, בעוד שנתים, או בעוד שלוש שנים, ולכן "תוכנית הרכבות" היא תוכנית שצריך להתייחס אליה, להפוך אותה לאורז ותומים בלעדיים — הלוואי שיכולנו, אך נדמה לי שאיננו יכולים.

דבר שלישי: אולי אין זה נוגע כל כך לגולן, אבל כיוון שחברת הכנסת המכובדת העלתה את הנושא הזה, אגע בו גם אני. היה לי נוח הרבה יותר אילו הפרופסור רענן וייץ היה יושב כאן, סליחה, אני מבקש סליחה, אינני קובע למפלגת העבודה את מי לשלוח לכנסת, אבל אילו הפרופסור רענן וייץ היה לוקח חלק בוויכוח הזה, יכולתי להיות חופשי הרבה יותר. מאחר שהוא איננו — אהיה יותר מאופק. יסלח לי הפרופסור המכובד, אך הוא איננו יודע על מה הוא מדבר. כאשר הוא מדבר על ההתיישבות ביהודה ובשומרון לעומת ההתיישבות בבקעת-הירדן — שגם היא ביהודה ובשומרון — ובגולן, והוא אומר: "שירותים לעומת ייצור", הוא לא יודע מה הוא סח. התיזה שלו היא, שצריך להגדיל את החקלאות במקומות האלה. הוא עדיין לא נתן פתרון ולא הצביע ולא אמר מה נעשה עם החקלאות הזאת ומה יקרה לחקלאים שיתעסקו בחקלאות הזאת. פתאום הוא פיתח תיאוריה שלמה של שירותים לעומת ייצור.

היום הייתי מעוניין, כסגן שר האחראי לנושא של ההתיישבות, בהקמת קיבוצים רבים, קיבוצים תעשייתיים. בהתאם לתפיסה הזאת של רענן וייץ, הקיבוץ התעשייתי יכול להיחשב קיבוץ העוסק בשירותים, זה לא נכון, זה קיבוץ יצרני, כפי שהמפעל בשילה הוא יצרני, והמפעל באריאל הוא יצרני, והמפעל במעלה-אפרים הוא יצרני, וכאשר יוקמו מפעלי תעשייה בבקעת-הירדן — ולפי דיווחי שבוע ועדת פוהורילס אמורים לקום מפעלים כאלה — גם הם יהיו יצרניים. פעם אחת הופיע כאן חבר הכנסת גד יעקבי בוויכוח מה זו עבודה יצרנית, ואמר כאן, מעל הבמה הזאת: אותם אנשים שזוכרים ב"אל על" ועובדים בחירות, הם לא יצרניים? מה, הם עובדי שירותים? — אבל שירותים יצרניים. למען הצג חיזה מסוימת, לקח הפרופסור המכובד ועשה את החלוקה המלאכותית הזאת. טוב, לא נתווכח, אבל אני מצפה שחברת הכנסת תחשוב אם כדאי להשתמש בהגדרה הזאת של רענן וייץ. זו רק עצה מתודית.

אדוני היושב-ראש, כרשותך, עוד לפני שאני רוצה לפרט עוד קצת השקעות שנעשו בגולן בשנה האחרונה, אני רוצה להעלות על נס, ובשמחה, את דבריה של חברת הכנסת סולודר, חברה ממפלגת העבודה מדברת על ההתנחלויות בשטחים בלי מרידות, אולי אפילו בחיוב. היא אומרת: אולי היום זה לא הזמן לביצוע — — —

עדנה סולודר (המערך):

דברתי על התיישבות.

סגן-שר החקלאות מ' דקל:

התיישבות והתנחלות. אנחנו שנינו מאותו הכפר, ואינני יודע להבחין בסמנטיקה הזאת בין ההתנחלות והתיישבות. אינני יודע, אולי מישהו ילמד אותי. אינני יודע מה היא התנחלות ומה היא התיישבות. על-ידי זה שמקימים יישוב עם תעשייה — זוהי התנחלות, ועם חקלאות — זו התיישבות? — מקובל. התנחלות והתיישבות כאחת. בשבילי זה היה משב רוח רענן, לשמוע את זה ככנסת.

יישובים במרכז הארץ. אני מצטרפת לקריאתו של פרופסור רענן וייץ. אני אומרת, שהוכחי לתת תמריצים ועידוד תנאים לאזורים האלה, הצעירים, הרגישים והמבודדים, שמעבר לחיוניות שלהם יש גם קושי פיסי רב בחיים כהם, ולהגדיל אותם על-ידי קליטה, על-מנת שיוכלו לעמוד במסות שהם הטיחו על עצמם ואנחנו הטלנו עליהם. וכל זה — למען יישובה של הארץ ולמען השלום.

היו"ר מ' כהן-אביד:

תודה לחברת הכנסת עדנה סולודר. אני מזמין את סגן שר החקלאות להשיב על ההצעה לסדר-היום.

סגן שר החקלאות מ' דקל:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, יש לי הרבה מאוד דברים חיוכים להביא לפני הכנסת על הגולן, על ההתיישבים בגולן, על החברה לפיתוח הגולן — — —

אורה נמיר (המערך):

על המערך, שעשה חלק גדול מהדברים.

סגן שר החקלאות מ' דקל:

על המערך, שעשה דברים — והלוואי שהיה עושה גם במקומות אחרים — ועל מה שמוסדות הממשלה עושים בגולן, אבל לפני כן אני חייב להבהיר דברים, שאני רואה אותם בצורה אחרת, או שהם כאמת אחרת.

לפי תפיסתנו, הבעיה בגולן היא — מי יתיישב שם. לא מבחינה חלוצית, או מבחינה אידיאולוגית, אלא מה יהיה סוג ההתיישבות בגולן. ההתיישבות הקלה ביותר מבחינה מוסדית היא ההתיישבות החקלאית. ואנחנו, מדינת ישראל, איננו רוצים בכך. לא מפני שאיננו רוצים, אלא מפני שאיננו יכולים היום להמשיך ולפתח את ההתיישבות החקלאית על-ידי הקמת יישובים חדשים.

המאמץ העליון שאנחנו עושים היום בכל אותם מקומות שבהם הוקמו יישובים חקלאיים — באזור קטיף, בבקעת-הירדן ובגולן — הוא לחזק את היישובים הקיימים, בלי להוסיף עליהם יישובים חדשים, אפילו יש החלטה על כך. שונה הדבר לגבי יישובים קהילתיים. חברת הכנסת סולודר הזכירה את היישוב כרוכים, או — כפי שקוראים לו — צומת וואסט. יש רצון ונכונות לפעול שם מהר ככל האפשר, אבל יש בעיית גרעינים. אכנס עכשיו לפירוט. יש מתיישבים, יש אנשים שרוצים לבוא לשם, אבל יש כיניהם כאלה, שרוצים שזה יהיה יישוב קהילתי סגור, ואילו אנחנו רוצים יישוב קהילתי פתוח: יש כאלה שרוצים שזה יהיה כפר קטן, ואילו אנחנו רוצים שזה יהיה יישוב יותר גדול; לא כמו קצרין, אך על כל פנים יותר גדול מבני-יהודה. ויש בעיה. לכן אי-אפשר לקחת את צומת וואסט כדוגמה לכך שאנחנו איננו רוצים ליישב.

הדבר השני שרציתי להבהיר הוא "תוכנית הרכבות".

חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, כל התוכניות במדינת ישראל הן תוכניות מטרה. "תוכנית הרכבות" רואה בגולן ב-1987 אוכלוסייה של 20,000 תושבים. היום יש 6,000. זו תוכנית לחמש שנים, וכל שנה ושנה צריכים היו להיתוסף לפחות עוד 3,000 מתיישבים. אבל זו איננה תוכנית קונקרטית, שאומרת מה יעשה כל שנה. זו תוכנית אב, תוכנית מטרה. כדיון בועדת השרים לענייני התיישבות נאמר מפורשות: הלוואי שנוכל להגשים אותה בחמש שנים, כולנו רוצים בזה, ובכית הזה אין חילוקי דעות על הסוגיה הזאת, אבל אם נגשים אותה לקראת סוף שנות השמונים, לא נהיה מרוצים, אם כי נראה את זה

הגענו להישגים, וכאשר ידונו בוועדה אנחנו נציג את ההישגים העצומים בכל נושא המים בצפון רמת-הגולן ובדרומה.

צריך לזכור, שלפני 10 — 12 שנה מדינת ישראל בנתה קו מים מהכינרת לרמת-הגולן; הבדלי הגובה, לעניין השאיבה, מגיעים ל-600 — 700 מטר, וכולנו יודעים מה היתה צריכה להיות העלות ואילו השקעה באנרגיה היו צריכים להשקיע שם. תודה למדינה, תודה על המאמצים, אבל בקו הזה לא משתמשים. אין בו צורך.

בשנים 1982 — 1983 בוצעו עלידי משרד השיכון התחלות בנייה, בשלבים שונים — ב-420 יחידות דיור בסך-הכול; מבני חינוך, ובכללם בתי-ספר, בתינו, גני ילדים ופעוטונים — 58 יחידות; מבני ציבור, ובכללם חדרי אוכל, מרפאות, מועדונים, מגרשי ספורט, ואולם התעמלות — 15 מבנים.

היקף ההשקעות בבנייה ברמת-הגולן מסתכם בכ-20% מתוכנית הבנייה הכפרית בכל תחומי ההתיישבות החדשה, ובכלל זה הגליל, בקעת-הירדן, יהודה ושומרון, חבל-עזה והערבה.

בעיר קצרין לבדה יש 260 יחידות דיור בשלבי בנייה שונים. האמורות להיות מאוכלסות בשנת 1984/85. שאר 160 היחידות הוקמו ביישובים חקלאים. כמו כן הוקצו 30 מגרשים לבנייה עצמית בשיטת "בנה ביתך", והרשימה ארוכה.

משרד החקלאות — אני פעלתי כאן אישית ולכן אני גם מודע לפרטים — הוסיף אמצעי ייצור, הכוונה למכסות שחולקו למספר גדול של יישובים בגולן, כדי לעזור להם להתכנס.

היור"ר מ' כהן-אבידב:

סליחה, אדוני סגן שר החקלאות, אני חייב לשאול אותך. האם אתה מתכוון להציע להעביר את הנושא לדיון בוועדה?

סגן שר החקלאות מ' דקל:

כן, אני אציע להעביר את הנושא לוועדה.

היור"ר מ' כהן-אבידב:

אם כך, עלי להעיר גם לך — כפי שהערת לי חברת הכנסת עדנה סולודר, עם כל הכבוד — שהזמן העומד לרשותך מוגבל, וכי עליך לסיים את דברך.

סגן שר החקלאות מ' דקל:

אדוני הושיב-ראש, מצער אותי שלא אוכל להביא את כל הפרטים, ושם לא ייכללו בפרוטוקול. עם זאת, כבקשתך, אסיים את דברי. את יתר הדברים נציג בדיון משותף בוועדת הכנסת, בוועדת הפנים או בכל ועדה שוועדת הכנסת תחליט עליה.

היור"ר מ' כהן-אבידב:

אדוני סגן השר, אתה יכול להציע לאיזו ועדה להעביר את הנושא. רק אם אינך מציע, או אם יש כמה הצעות, הנושא מועבר להחלטת ועדת הכנסת.

סגן שר החקלאות מ' דקל:

אם כך, אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה. תודה.

היור"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לסגן שר החקלאות. הצעה אחרת לחבר הכנסת חופיק טובי, בבקשה.

עדנה סולודר (המערך):
שמעת את זה משלמה הלל לפני שבועיים.

סגן שר החקלאות מ' דקל:
אם כך, אני שמח שבועיים.

עדנה סולודר (המערך):
אני רק מקווה, שלא תעמידו את הצד הזה, שיושבים בו אנשים — ביניהם אנשי התיישבות עד היום — כעוכרי ההתיישבות.

היור"ר מ' כהן-אבידב:

אני צריכה להצטרף, חברת הכנסת סולודר. מה ההצטרפות.

סגן שר החקלאות מ' דקל:

חברת הכנסת עדנה סולודר, אני אישית מוכן לצעוד אתך יחד שם אל שכם ובאותה שורה, לאותה מטרה משותפת.

אדוני הושיב-ראש, חברי הכנסת, מדינת ישראל, בחטיבה להתיישבות, בשנה האחרונה, על בסיס "תוכנית הרכבותיים", עשתה פעולות רבות ומגוונות וחשובות כשביל לבסס את היישוב ואת הכלכלה ברמת-הגולן. אביא כמה נתונים, ואם כי נתונים אינם מדברים ללב, כדאי לשמוע אותם: בשנת 1982/83 הוציאה ההסתדרות הציונית על פעולות ההתיישבות ברמת-הגולן סך של 280 מיליון שקל במונחים של אז; בשנת 1983/84, עד סוף מרס שנה זו, הקציבה ההסתדרות הציונית סך של 726 מיליון שקל לפעולות פיתוח והתיישבות. ואולי לאלה שמתווכחים כאן על התיישבות ועל ההשקעות בהתיישבות ובהתנחלות אציין מספר שלא מופיע לי כאן, אבל להשכלה עצמית: מתקציב ההסתדרות הציונית מיועדים 47% לגולן ולבקעת-הירדן, ו-6.5% לגוש-עציון. זאת אומרת, אותו חלק התיישבותי-חקלאי מהווה יותר מ-50% מתקציב ההסתדרות הציונית, והיתר הולך למטרות חשובות מאוד מאוד — להתיישבות ביהודה ובשומרון, לפעמים, כששומעים את הנואמים, אפשר לחשוב שהגולן, בקעת-הירדן, חבל-קטיף וגוש-עציון מקבלים 5% או 10% מכלל התקציב, וכל היתר הולך לאותה התיישבות "לא פרודוקטיבית", רחמנא ליצלן.

בשנה הקרובה — ואני מצטער על שאני צריך להשתמש במושגים דולריים — יוקצו 108 מיליון דולר לנושא של רמת-הגולן בהסתדרות הציונית. ההסתדרות הציונית, יחד עם משרד החקלאות ויישובי הגולן — והדגש כאן הוא ב"יחד עם יישובי הגולן" — יזמו את הקמת מאגרי המים בגולן, ומי שעדיין מתעניין בדברים הטובים והיפים ובמעש גדול, כדאי שיבדק שם במסגרת ועדה או במסגרת פרטים, ואני בטוח, שמתיישבי הגולן יקבלו כל אחד ואחד מאתנו שיבוא בסבר פנים יפות ויראה את הדברים הגדולים, הענקיים שנעשו בגולן במשך המים.

התקציב: 60% מהתקציב הוא התקציב מוסדי; 40% מהתקציב הוא תקציב מקומי. מתוך זה, משרד החקלאות ונציבות המים — 52% מהתקציב, אבל אני מדבר על המדינה, אינני מדבר דווקא על משרד החקלאות. בדרום רמת-הגולן הוגדלו מאגרי המים חיטל ובני-ישראל עד לגודל של 10 מיליון קוב, ורק במאגרים אלו הושקעו השנה 7 מיליארדי דולרים. בשנה האחרונה הוקמו שלושה מאגרים וקו מים גדול שמחבר את שטחי המאגרים עם שטחי דרום הגולן. במפעל זה הושקעו בשנה האחרונה 10 מיליון דולר. לא אפרט, אני רק רוצה להכליל, שגם בדרום הגולן וגם בצפון הגולן, ובמיוחד בצפון הגולן עם כל הכעויות שיש — ויש שם בעיות של מים —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

חברי הכנסת, אני מציע להסיר את ההצעה של חברת הכנסת עדנה סולודר מסדר-היום של הכנסת.

ההצעה של חברת הכנסת הנכבדה ותשובתו של סגן השר התייחסו להתנחלות ברמת-הגולן ולעיתיד רמת-הגולן. בהתאם למדיניות הסיפוח שהתגלמה בחוק סיפוח רמת-הגולן, אנו התנגדנו כשעתנו לחוק סיפוח רמת-הגולן ולהתנחלות בשטח כבוש זה, שעל-פי כל ההסכמים וההסדרים הבין-לאומיים הוא שטח סורי. התנגדנו לצעדים אלה מתוך דאגה לשלום, וראינו בהם צעדים העומדים בסתירה הן לאמנות הבין-לאומיות ולהחלטות האו"ם והן לאינטרס השלום עם סוריה ועם כל מדינות ערב.

חברי הכנסת, כפי שמדיניות הסיפוח וההתנחלות בשטחים הכבושים, בגדה המערבית ובירצועת-עזה מערימה מכשולים על דרך השלום עם העם הפלשתינאי ועם המדינות הערביות, כך גם מדיניות הסיפוח וההתנחלות בגולן מערימה, לדעתנו, מכשולים, ועומדת בסתירה לשאיפה לשלום עם סוריה ועם כל שאר ארצות ערב.

שלום מצד אחד, לעומת סיפוח והתנחלות כדי להנציח את כיבוש השטחים מיוני 1967 מן-הצד השני — שלום וסיפוח והתנחלות כאלה הם דבר והיפוכו.

כרי להביע מתחרש את עמדתנו בעניין חשוכ וגורלי, שחשיבותו רבה לנושא השלום והמלחמה, באנו להציע להסיר את ההצעה של חברת הכנסת עדנה סולודר מסדר-היום.

היו"ר מ' כהן-אביב:

תודה לחבר הכנסת תופיק טובי, אני שואל את המציעה, חברת הכנסת עדנה סולודר: האם את מסכימה שהנושא יועבר לדיון בוועדת הכלכלה?

עדנה סולודר (המערך):
אני מסכימה.

היו"ר מ' כהן-אביב:

אם כך, חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: האחת, להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה; והשנייה — שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת. אני מעמיד אותן להצבעה זו מול זו.

מי כעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה?

ה צ כ ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא
לדיון בוועדת הכלכלה — רוב

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא
בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת
הכלכלה נתקבלה.

היו"ר מ' כהן-אביב:

ברוב קולות הוחלט להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה.

ט. הצעות לסדר-היום

פעולתה של קבוצת מתנדבי המשמר האזרחי כלפי אזרחים ערבים כתל-אביב

בעקבות חקירת המשמר האזרחי הובר, כי יש בסיס לטענות התלמידים, בפני מפקדת הבסיס ניתנה אפשרות להתפטר, או שתוקם ועדת חקירה; והמפקדת החליטה להתפטר.

חברי הכנסת, למחרת המשיך עיתון "הארץ" כפרסום פרטים נוספים על הפרשה מאת אותו סופר. הכותרת של הכתבה למחרת היום, 6 בפברואר 1984, היתה, ואני מצטט: "כף לבוא ולראות איך מכים בני מיעוטים". הכתבה מוסרת פרטים נוספים איך העמידו את האזרחים הערבים, שנתפסו ב"ציד הערבים", מול הקיר, והיכו בהם במגפיים. זה לא קרה פעם אחת, אלא פעמים מספר.

יש לציין — וגם העיתון מוסר זאת — שמנהל בית-הספר גימנסיה "הרצליה", מר כרמי יוגב, ציין לשבח את תלמידיו, שחשפו את הפרשה. ברצוני להצטרף למנהל בית-הספר גימנסיה "הרצליה", מר כרמי יוגב, ולציין לשבח את התלמידים בעלי המצפון, שלא עברו לסדר-היום על תופעה מתחילה ומבישה זו.

חברי הכנסת, אין ברצוני להעלות את שרשרת הפעולות הלאומניות והגזעניות כלפי הפועלים הערבים, הרצים אחרי פת לחם בערים השונות בישראל. כתב אסמה כבר עומד נגד המשטרה ומשמר הגבול: בעיר אילת, בשכונת עגמי כיפר, באזור השוק הסיני בתל-אביב, בפתח-חוקו, ברמת-גן, כראשון-לציון, וכעוד ועוד מקומות. כל אחד מהמקומות האלה, יש לו היסטוריה של פרשיות עזומות, שאותן העלינו לא פעם אחת. הפרשיה הטרייה האחרונה היתה התעללות משמר

היו"ר מ' כהן-אביב:
חברי הכנסת, אנו ניגשים להצעה הבאה בסדר-היום: פעולתה של קבוצת מתנדבי המשמר האזרחי כלפי אזרחים ערבים כתל-אביב, מאת חברי הכנסת תופיק טובי ואורה נמר. רשות הדיבור לראשון המציעים, חבר הכנסת תופיק טובי, בבקשה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בעיתון "הארץ" מיום ראשון, 5 בפברואר 1984, התפרסמה כתבה מאת כתב העיתון לענייני משטרה, חיים הנדורק, ובה נאמר, ואני מצטט: "מתנדבים במשמר האזרחי כתל-אביב נהגו בעת האחרונה להכות בני מיעוטים, להתעלל בהם ולהשפילם בסוירים שקיימו — כך נודע לסופר 'הארץ', הפרשה נחשפה בעקבות תלונותיהם של מספר תלמידים גימנסיה 'הרצליה' כתל-אביב, המתנדבים לפעולות בבסיס המשמר האזרחי מוגרבי במרכז תל-אביב. התלמידים התלוננו באוזני מורי בתי-הספר על הפרשה, והעניין הועבר לטיפול המשמר האזרחי".

ועוד ממשיכה הכתבה: "התלמידים, המוגדרים על-ידי מורה כמיינים ביותר, סיפרו כי לא אחת, קודם שנבדקו בני מיעוטים על-ידי אנשי המשמר האזרחי, הם הוכו. לטענתם, כאשר שאלו את חבריהם, שביצעו את המעשים, הם נענו כי כך הורו להם לעשות מפקד הבסיס. בין התלמידים היו שהגדירו את המעשים כ"ציד ערבים", לדבריהם, מפקדת הבסיס, שהי רחמים, לא זו בלבד שלא מנעה זאת, אלא עודדה התנהגות זו.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת טובי, אני מבין שאתה מדבר על תל-אביב ומגיע לחולון. זו זכותך, אבל — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, אני מסביר את המקרים הנוגעים להתנהגות תלמידים מתנזרים כמשמר האזרחי. זו התופעה שאותה אני מעלה לדיון.

הפניות שהופנו אל שר הפנים והבקשות שיחקור בנושא הזה נפלן, לצערי הרב, על אוזניים אטומות, כי המצב לא השתנה.

חברי הכנסת, האם חברה הדואגת לקיומה התקין יכולה לעבור לסדר-היום נוכח הישנות תופעות גזעניות מחרידות כאלה? על אחת כמה וכמה, כשמדובר בחברה שחיים בה שני עמים יחד. חברה שגדל בתוכה נוער ספוג רוח של שנאה עיוורת לערבי, מפני שהוא ערבי — חברה כזאת מגדלת את מהרסיה ומחריבה, והמצדקים את התופעה אל נא יצדיקה בכיום הסככון הישראלי-הערבי. נוער כזה גדל ומתפתח תחת כנפיה של מערכת חינוך מסוימת, תחת כנפיה של מדיניות, המצמיחה ומעודדת תופעות של לאומנות ושל גזענות. איך אפשר לשחרר את מערכת החינוך מהאחריות לתופעות הגזענות האנטי-ערביות הזאת, אם רוב ספרי הלימוד בישראל מציגים את הערבים כאור שילילי, שופעים זלזול בערבים ועליזות העם הנבחר, וברוב המקרים קיים חוסר איוון בולט בהצגת הסכסוך הישראלי-הערבי? זה עליפי סקר שערך ד"ר ברטל מבית-הספר לחינוך באוניברסיטת תל-אביב: חלקו פורסם ב"הארץ" בחודש אוקטובר שעבר, עובדות אלו ידועות לכולנו.

איך לא יצמחו פהא אדם שובניסטים כאלה תחת כנפיה של המדיניות הנוכחית, כאשר קברנטי המדינה מזינים את תושבי הארץ בהגדרות גזעניות, אנטישמיות, כלפי הערבים, כגון אמרתו המפורסמת של ראש הממשלה לשעבר, מנחם בגין, על החיות ה"דורגליות", או "גויקים מסוממים בבקבוק" — מלשנו של הרמטכ"ל לשעבר, או "הערבים הם סרטן בלב האומה" — מטבב לשון של אלוף מהולל בצה"ל? איך לא יצמחו גידולים גזעניים ממאירים בחברה הישראלית בצל מדיניות רשמית, המתייחסת לאוכלוסייה הערבית כאל אזרחים ממדרגה שנייה, המשוללים חלק מהזכויות בתחומים השונים של החיים?

איך לא יתרבו תופעות הגזענות האנטי-ערבית בחברה הישראלית, כשהמדיניות הרשמית היא מדיניות של עצימת עיניים, ואף של עידוד ה"פניקלשטיינים", אנשי הרב כהנא ושאר גזענים הקוראים, ללא מפרע, לגרש את האזרחים הערבים ממדינת ישראל?

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת טובי, עליך לסיים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני כבר מסיים.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

סליחה, אדוני היושב-ראש, האם אפשר לשאול שאלה?

היו"ר מ' כהן-אבידב:

בבקשה.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

הקשבתם לדברים שאמרת, שהם דברים קשים. אני רק שואלת: האם אתה ממשיך לומר את הדברים האלה גם עכשיו, לאחר שראית את האימונים של הכנות בצבא סוריה?

הגבול כפועלים ערבים ששוק הסיטוני ברחוב קרליך בתל-אביב, עצרו 20 פועלים, התעללו בהם והיכו אותם. כשהנושא הועלה ב-28 בינואר 1984 בשאילתא בעל-פה בכנסת, השר בורג סירב שהעניין ייבדק, כי, לדעתו, לא הוגשה תלונה. גם התנהגות משמר הגבול בקלנסואה כלפי תושבי הכפר לפני שלושה שבועות עלתה לדיון בכנסת ובוועדת הפנים. המשטרה ומשרד הפנים חייבים להפיק לקחים ומסקנות, כדי שיחסם של המשטרה ושל משמר הגבול לתושבים הערבים ישתנה, וייתחסו אליהם כאל אזרחים שווי זכויות.

אך בהצעה זו לסדר-היום אני מתעכב על התנהגותם של צעירים וחיכוניםטים מתנזרים למשמר האזרחי כלפי בני העם הערבי, צעירים המוצאים "כיף" בהכאת ערבים, או היוצאים ל"צידי ערבים". מתעכב אני על התנהגותם הלאומנית והגזענית של בני נוער, המעודדים גם על-ידי הממונים עליהם, דבר שצריך לעורר דאגה וחרדה לא רק בקרב הציבור הערבי הנפגע, אלא גם בקרב הציבור היהודי, שבתוכו צומחות דמויות מפלצתיות, המסכנות בסופו של דבר את החברה הישראלית כולה.

אינני רוצה להכליל ולומר, שכל התלמידים והצעירים הם כאלה. אני יודע שיש נוער — ואני מכבד אותו — שמצפוננו לא מאפשר לו לשחק, והוא מוחה. עובדה היא שכתוצאה מנקיפות המצפון ומחוסר השתיקה התגלתה הפרשה העגומה הזאת.

חברי הכנסת, אין זו תופעה יחידה. זו שיטה, זו מגפה, ואם לא נעצור בעדה, היא תשמיד כל חלקה טובה. יש הרוצים לטשטש את חומרת המקרה, כאומרים שזה מקרה חריג ויחיד בקרב המתנזרים הצעירים, ואין להסיק ממנו מסקנות. האומנם? בוודאי — לא ולא!

חברי הכנסת, ב-26 בפברואר 1979 העליתי בכנסת, יחד עם חברי הכנסת אורה נמיר, אמנון רובינשטיין, מאיר פעיל וגדעון האוזנר, נושא דומה ביותר. ב-31 בפברואר 1979 שוב גילה עיתון "הארץ" פרשה של שלושה תלמידי תיכון מתנזרים במשמר האזרחי, והם, עם עוד צעיר, התעללו באופן מזריז כפועלים ערבים. הם הוציאו אותם באמצע הלילה של 4 בנובמבר 1978 אל שפת ימה של תל-אביב, הפשיטו אותם, הכניסו אותם למי הים הקרים, היכו בהם ואיימו להורגם. שר הפנים ד"ר בורג ענה גם אז ואמר, שזה מקרה חריג. הנושא הועבר לוועדת הפנים, שקיבלה כמה מסקנות שהותחו על שולחן הכנסת ב-18 ביולי 1979. המסקנות תבעו הגברת הפיקוח על שירותם של תלמידים וצעירים כמשמר האזרחי והגברת הפעולה החינוכית בקרבם. הוועדה ביקשה, ששירות התלמידים כמשמר האזרחי יוסדר על-ידי חזר מטעם המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות, והמליצה שלא להעסיק נערים ונערות בפעילות משטרה הנוגעת לפשע או בפעולות הקשורות באוכלוסייה הערבית בלבד. הוועדה גם המליצה, כי מדי שישה חודשים ידווח לה על ביצוע ההמלצות הנ"ל.

המציאות מוכיחה, שהמוסדות הנוגעים בדבר לא התייחסו כרצינות למסקנות אלה, ומקרי התעללות דומים חזרו ונשנו. ושוב, מקרה נוסף דומה: ב-11 באפריל 1983 התפרצו חמישה תלמידים מהמשמר האזרחי למקום מגוריהם של פועלים ערבים שעבדו בראשון-לציון באתר הבנייה של זכריה דרוקר, המתנזרים הצעירים נכנסו עם נשק ביד, העירו את הפועלים משנתם, התגרו בהם תוך כדי דריקת תעודות זהיו, היכו, כעטו והשפילו אנשים מבוגרים. אין זה המקרה הראשון במקום הזה. התופעה הזאת חוזרת על עצמה כמה פעמים.

אחזור על המסקנות. אני משערת שהיום נסיק אותן מסקנות. אני רוצה לקנות, מתוך אופטימיות, שלא יקרה למסקנות שניסיק מהדיון היום מה שקרה למסקנות מלפני חמש שנים. מתברר, שמה שקרה לפני חמש שנים איננו מקרה חריג. להלן המסקנות:

"הוועדה קיימה דיונים, בהם השתתפו מפקדי המשמר האזורי, נציגים ממשטרת ישראל, נציגי משרד החינוך והתרבות ומנהלי, בתי-ספר תיכוניים בתל-אביב.

חברי הכנסת סברו, שנוכח חוסר הארגון והתיאום בין משרד החינוך והתרבות, לבין המשמר האזורי, בתי-הספר וההורים, וכן נוכח חוסר הפיקוח המספיק על מעשי הנערים בזמן שירותם, נוצר מצב, אשר בו שותפו הנערים בפעילויות בלתי הולמות, אשר נאסרו מאז בהוראות הנוהל של המשמר האזורי.

לאור כל זאת באה הוועדה לירי המסקנות הבאות: 1. הוועדה קובעת, כי יש לראות בשירות תלמידי תיכון במשמר האזורי ערך חינוכי, חברתי והתרבותי. מאידך גיסא תובעת הוועדה, שהפעלת השירות תהיה מלווה בהדרכה ובהנחיה כדורה מטעם בתי-הספר והמשמר האזורי אשר ייתנו לתלמידים, ואשר בלעדיהם לא יצאו לשירות; 2. הוועדה בדעה, שנושא שירות תלמידים במשמר האזורי חייב להיות מוגדר ומוסדר בהוצאת חוזר מיוחד מטעם המנהל הכללי; 3. הוועדה סבורה, כי יש להבטיח ששירות תלמידים ייעשה במסגרת מבוקרת, תוך שיתוף פעולה מלא של הנהלות בתי-הספר, כדוגמת גימנסיה "הרצליה"; 4. הוועדה רואה בחומרה את התופעה, שמקרה הנערים לא דווח, לא לבית-הספר ולא להורים, ולפיכך ממליצה הוועדה כי בכל בתי-ספר יהיה מורה בכיר או סגן מנהל, אשר יהיה אחראי להפעלת המסגרת, והוא ידווח למנהל בית-הספר על פעילות התלמידים, והוא יהיה אשף הקשר הישיר שבין בית-הספר למשמר האזורי; 5. הוועדה תומכת בתיקונים בהוראות הנוהל של המשמר האזורי, שבוצעו כתוצאה מן האירוע, ועל-פייהן אסורה חכלית איסור העסקת נערים וגערות בפעילויות משטרתיות הנוגעות לפשע או בפעולות הקשורות בבני המיעוטים בלבד; 6. הוועדה ממליצה, כי נושא ההשגחה של המשמר האזורי ירכיז במשרד החינוך והתרבות על-ידי אדם מיוחד, כדי להבטיח שאכן יישאר במסגרת המפעל החינוכי המצופה; 7. הוועדה ממליצה, כי מדי שישנה הורשים יווחל לה על ביצוע ההמלצות הנ"ל.

היום, רבותי חברי הכנסת, חמש שנים חסר שלושה שבועות מאז הוחלה הנושא מעל במת הכנסת, מועלה אותו נושא על-ידי חבר הכנסת תופיק טובי ועל-ידי, שום דבר לא קרה מאז. המעשה שנעשה בעבר לא נשאר בגדר מעשה חריג, והמאבק על "נשמת המדינה" לא רק נמשך, אלא מחריף והולך.

שוחחתי הבוקר, רבותי חברי הכנסת, עם ד"ר כרמי יוגב, מנהל גימנסיה "הרצליה", ובשרותו אקרא בפניכם את הדברים שרשמתי מפיו: "במסגרת השירות לזולת משרתים התלמידים בכיתות י"א במשמר האזורי. תלמידי " — בכתי-יחולים, בחונכות לתלמידים, ובמכבי-האש. עם מגן-דוד — וגם זאת כדאי לשמוע — נותק הקשר בשנתיים האחרונות, שלא באשמתנו. הם דרשו שנשלח תלמידים לשירות בבוקר, ואמרנו שבבוקר איננו שולחים תלמידים, בבוקר עליהם ללמוד."

"השנה יש ירידה תלולה בתפקוד של המשמר האזורי, לפחות במה שנוגע לתפקוד התלמידים. תלמידים התלוננו, שכיוון שבנות אינן יוצאות לפעילות לכדן, הן היו באות לבסס,

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה זה שייך?

מרם גלזר-תעסה (הליכוד):
זה שייך.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מגנה כל לאומנות, בקרב עמי או בקרב כל עם אחר.

מרם גלזר-תעסה (הליכוד):
אתה חר-צדרי. איזו תנועת שלום קמה בציבור הערבי?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כואי להתארח. אני מזמין אותך להתארח בתנועה שלנו. שם תלמדי איך לנהל מדיניות של שלום ואחות עם — אם רצונך ללמוד. כמובן.

איך לא יתברו ויתפטור תופעות ההתנכלות והפגיעה הלאומית כערכים — הן בישראל והן בשטחים הכבושים — בצל מדיניות של כפיית שלטון ישראל על העם הערבי הפלשתיני וחסיל זכויותיו וקיומו הלאומי?

תופעות אלו, חברי הכנסת, מסכנות את החברה הישראלית. הן גם הפרי המר של המשך הכיבוש ושל כפיית שלטון של העם על עם אחר.

חברי הכנסת, התופעות החחרות ונשנות של התעללות תלמידים וצעירים יהודים, המשרתים במשמר האזורי, הם מגילויי המחלה הממאירה של הלאומנות, הגזענות והפשיזם המתפתחים בחברה הישראלית. תופעות אלו חייבות להדאיג כל אדם בעל מצפון. כל מי שנשאר בו ויק של אחריות לעתיד היחסים בין שני העמים.

לכן, אנו מציעים לקיים דיון בכנסת בתופעות מסוכנות אלה, כדי לשים להן סבר, למען עתיד יחסי שני העמים.

היו"ר מ' כהן-אביב:

תודה לחבר הכנסת תופיק טובי. באותו נושא הצעה לחברת הכנסת אורה נמיר.

אורה נמיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ב-26 בפברואר 1979 העלינו — חמישה חברי הכנסת התשיעית: חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, חבר הכנסת תופיק טובי, חבר הכנסת מאיר פעיל, חבר הכנסת גדעון האוזנר ואנוכי — הצעות לסדר-היום במליאת הכנסת. בנושא: פגיעות באזרחים ערבים על-ידי המשמר האזורי. ההצעות הועלו בעקבות ידיעה, שגם אז התפרסמה לראשונה בעיתון "הארץ", על שלושה תלמידי תיכון ושני חיילים שהתעללו בבני מיעוטים, במסגרת שירותם במשמר האזורי. שלושת התלמידים היו תלמידי כיתות י"א שלמדו בבית-ספר "אנאחור", בתיכון עירוני ה' ובגימנסיה "הרצליה". שר הפנים, ד"ר יוסף בורג, שהשיב על חמש ההצעות, ראה באירוע — ואני מצטטת — "מקרה חריג, שהוא צריך להיות מקרה חריג. ואנחנו — מטעם מוסדות החינוך — מטעם המשמר האזורי בפרט — צריכים לעשות כל מאמץ כדי שהוא יישאר חריג, ויירשם בתור דבר שהיה, ולא בתור דבר שיכול לחזור שוב." "למעשה" — אמר אז שר הפנים — "אנו מנהלים שני מאבקים: מאבק אחד על מפת המדינה ומאבק אחר על נשמת המדינה."

הנושא, רבותי חברי הכנסת, הועבר לטיפול של ועדת הפנים ואיכות הסביבה. כ-18 ביולי 1979 הניחה ועדת הפנים את מסקנותיה על שולחן הכנסת. כרשותך, אדוני היושב-ראש,

וכזב. היום הוא הכחיש זאת. תלמיד הגימנסיה לא השתתפו מעולם בפעולה כזו. לאור התנהגות זו של המשמר האזרחי, אפשרנו לתלמידים להתראיין.

"אנשי המשמר האזרחי שבהם מדובר, לפי מיטב ידיעתי, זה מחייב בדיקה, מקבלים שכר ואינם מתנדבים."

עד כאן, רבותי חברי הכנסת, דבריו של ד"ר כרמי יוגב, מנהל הגימנסיה "הרצליה".

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בדקתי היום במשרד החינוך והתרבות, האם אותן מסקנות של ועדת הפנים, שהונחו על שולחן הכנסת לפני ארבע שנים וחצי, המתייחסות למשרד החינוך והתרבות, יושמו. עלי לציין בצער רב, כי מהתשובה שקיבלתי הבינתי, שלא יצא חזר מנכ"ל מירושלם בנושא זה. כפי שהומלץ על ידי הכנסת, שלא מונה אדם מיוחד במשרד החינוך והתרבות שתפקידו להבטיח שהמשך שירות תלמידים במשמר האזרחי ייעשה במסגרת המפעל החינוכי המצופה, כפי שהומלץ, ושללא יושמה שום מסקנה אחרת. עולם כמנהגו נוהג. איש הישר בעיניו יעשה.

אני רואה, אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, את המעשה כחומרה רבה ובדאגה רבה. אני רוצה לשבח את התלמידים על אומץ לבם ועל רמת מוסריותם, אם היינו זקוקים להוכחה נוספת על הנוער המצוין שלנו, מצאנוה גם הפעם. אך איני יכולה, רבותי חברי הכנסת, להעניק מלים טובות למשמר האזרחי. משהו חמור מבחינה מוסרית מתחולל שם.

הצעת, אדוני היושב-ראש, היא, כי יופסק לאלתר שירותם של בני נוער במשמר האזרחי, כדי שלא תושחתנה מידותיו המוסריות הטובות. בנוסף, בנפרד ומייד יש לקיים דיון מעמיק בכל הקשור לתפקידו של המשמר האזרחי, לערכים ולרמה של חלק מהמשרתים בו. לכן על אלה, אדוני היושב-ראש, אבקש לקיים דיון דחוף במליאת הכנסת.

היידר מ' כהן-אביב:

חודה לחברת הכנסת אורה נמיר. אני מזמין את שר הפנים להשיב על שתי ההצעות שהועלו.

שר הפנים י' בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני מזדהה עם כל מלה שנאמרה, אבל אני מזדהה עם המגמה, שדרכים שיש בהם אלימות של צד אחד כלפי השני, ובמקרה דנן של תלמידים יהודים נגד בני מיעוטים — דבר כזה צריך להיעקר מהחיים שלנו.

אני מצטער באופן אישי על שחברת הכנסת אורה נמיר לא הספיקה לקרוא את הדברים שאמרת הבוקר, בחשובה על שאלתא מן המקום כאוות נוסה. הבעתי את דעתי האישית, הבעתי את דעתי הממשלה בנושא זה, ולמעשה זו דעתי במשך כל השנים, כפי שאפשר היה להבין גם מהציטטה הנחמדה שהביאה חברת הכנסת מפי ד"ר בורג, לפני חמש שנים.

אני מציע להעביר את שתי ההצעות לוועדה, על מנת לברר בה את הפרטים. אבל עד שהכנסת מחליטה על כך, ואני מקווה שהיא מקבלת את הצעתי להעביר זאת לוועדה.

אני רוצה לומר לחברת הכנסת נמיר, שהיא עשתה מעשה אשר לא ייעשה. היא הטילה דופי במפעל התנדבות, שמשתתפים בו כ-80,000 איש, בגלל מעשה חריג אחד, או שניים, או שלושה מעשים חריגים, שרובם הגדול של התושבים האזרחיים — ובעצם כולנו, כמעט ללא יוצא מן הכלל — מתנגדים להם. לבוא בהצעה, שתלמידים לא ישתתפו עוד

צופות בטלוויזיה וחזרות הביתה. נוסף על כך, אם הבנות משרתות עד חצות, דרשנו שהמשמר האזרחי יסיע אותן בניידת הביתה. השנה הם לא יכלו לעמוד בזה, ולכן לא היינו מאושרים מהמצב. לכן הבנות לא נשארות עד חצות, אם אינן מוחזרות."

"לפני שלושה עד ארבעה שבועות התחילו להגיע אלינו חלונות של תלמידים, שמצפונם אינו נותן להם לשרת במשמר האזרחי, כיוון שיש שם התנכלויות למיעוטים. אנחנו מייד וימנו את המפקדה של המרחב שאנו קשורים, והם לא האמינו לחלונות. נהוג אצלנו, שלפחות פעם אחת בשנה אנו מכניסים את כל התלמידים המשרתים במשמר האזרחי למפגש עם הנהלת בית-הספר ומפקדת המרחב של המשמר האזרחי. פגישה כזאת התקיימה ב-13 בינואר 1984 בגימנסיה 'הרצליה'. בפגישה זו קמו תלמידים והעלו את בעיית ההלקאות, ותיארו מקרים לגמרי לא סימפתיים. המפקדה של המשמר האזרחי הודיעה, שהיא מייד תברר הקובלות. ובאמת, היא וימנה את אותם תלמידים שהתלוננו, וחקרה אותם. כיוון שההתנכלויות לבני המיעוטים היו תמיד בניידת, היו תלמידים שסירבו לצאת בניידת."

"על מה התלוננו התלמידים? אומרת אחת הבנות: אני, לצערי, הייתי נוכחת בכמה מקרים של הרבצות לבני מיעוטים. שמעתי שמדברים על כך במשמר, ומתגאים בזה. פעמים נוסעים במכוון לחפש בני מיעוטים, על מנת להרכיב בהם. נוסעים מהמכונית בן מיעוטים, יורדים ודורשים מייד תעודת זהות, אם כי לא תמיד מבקשים תעודת זהות. מכניסים אותו לחצר באותה מסיבה, מעמידים אותו עם הפנים אל הקיר ומרכיבים בו ברגליים. במפגשים. אני ראתי שהרכיבו לשלושה ערכים באכזריות רבה. המפקדת של אחד הבסיסים הייתה נוכחת, אמרה לנו לרדת ולראות את זה. תלמיד אחד מבסיס אחר, גם הוא בתל-אביב, אמר שלפעמים הוא פוגש מישהו שהוא ממש 'חולה' להרכיב לבן מיעוטים. קוראים לה 'לכסח'. פעמים מכניסים אותו לאוטו ומרכיבים לו מכות רצח. פעמים מכניסים לחדר המדרגות."

אומר ד"ר כרמי יוגב: "ביקשתי מהתלמיד, תנוקב לי שמות מקומות. התלמיד השיב: ברחוב הירקון, בחוף הים, ברחוב כדורי ליד התחנה המרכזית. תלמיד אחר אומר: אישית לא ראיתי שמכים, אבל שמעתי שאנשי המשמר מתפארים בזה. פעם אחת אחד מאנשי המשמר האזרחי התפאר, שאחד המכות אחד הערבים הלך על ארבע. כאשר לא רציתי לצאת, אמרו לי: אחת, 'קניק'. תלמיד אחר אמר: אני יחד עם תלמידה אחרת, ראיתי שמכים, והמפקדת שנסעה חששה שיגלו את זה, ואז היא התחנה את הניידת במרחק ממקום ההרכבה. כדי שהמשטרה לא תגלה זאת.

"קיבלתי מידע מהתלמידים, שחלק מהשיחות בעניין ההרבצות והקלטו, והקלטת נמצאת ביד המשמר האזרחי. בקלטות התפארות על ההרבצות ונופות כאלה שאינם רוצים לצאת. זה נודע למפקד המשמר האזרחי, וכיום שיש קרימה פגישה אתו. וזאת כבר לאחר חקור תלמידים. הודעתי לו את עמדתנו: בסיסים שלא פעלו, לצערנו. כלכלה, נוציא את כל התלמידים מהם. גם בבסיסים הפועלים כהלכה, תלמידים שאינם רוצים לשרת שם, ישוחררו. פירושו הדבר, שקשר החובה של הגימנסיה 'הרצליה' עם המשמר האזרחי מתנתק. הוא קיבל את זה.

"אנחנו לא סברנו שתלמידים צריכים להתראיין באמצעי התקשורת. אתמול נדהמנו לקרוא, שבשיחת גבעולי עם אחד העיתונאים הוא אמר, שתלמיד הגימנסיה עשו זאת. זה שקר

הבוקר הודעתי, שהמשטרה פתחה תיק בנושא זה, ומסרתי גם את מספרו. זה רשום בפרוטוקול. אני חושב שיש כאן חופעה של אלימות, האוכלת כל חלקה טובה בחיים שלנו בכל המישורים והמגורים של העם היושב בציון.

לכן אני מציע שהעניין יועבר לוועדה, ושם יוכלו לברר פרטים. אני רוצה לומר, שנמנעתי מלמסור שמות של אנשים או של מוסדות, כדי שלא להכביד ולא להפריע לחקירה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

נרשמו כמה חברי הכנסת להצעות שונות: חבר הכנסת יריס רצה להציע להעביר את ההצעה לוועדה, אך עתה זה מיותר. חברת הכנסת שולמית אלוני רצתה להציע הצעה אחרת, אבל היא אינה נמצאת. אני מבין שגם חבר הכנסת ותד אינו רוצה עוד להציע להעביר לוועדה. האם חבר הכנסת תופיק טובי מסכים להעביר את ההצעה לוועדה?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום, ולשוויון): כן.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

האם חברת הכנסת אורה נמיר מסכימה להעברת ההצעה לוועדה?

אורה נמיר (המערך):

כן.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

אנו מצביעים.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

י. הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

התשמ"ג-1983. מאת חברי הכנסת ש' אלוני, י' גיל וא' גרנות. ועדת הכנסת בישיבתה ביום כ"ז בשבט התשמ"ד — 31 בינואר 1984. החליטה להעביר את הדיון בהצעת החוק הנ"ל לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

3. הכנסת החליטה בישיבתה ביום כ"ח בשבת התשמ"ד — 1 בפברואר 1984, להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום בנושא "חוק תקציב המדינה לשנת הכספים 1984 לא הונח במועד", מאת חבר הכנסת שבח וייס. ועדת הכנסת בישיבתה מיום ד' באדר א' התשמ"ד — 7 בפברואר 1984, החליטה להעביר את הדיון בהצעה הנ"ל לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

4. הכנסת החליטה בישיבתה מיום כ"ח בשבת התשמ"ד — 1 בפברואר 1984, להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום בנושא "סגירת חדר-המיון בבית-החולים לניאדו בנתניה", מאת חברי הכנסת א' הירשזון וש' הלפרט. ועדת הכנסת החליטה בישיבתה מיום ד' באדר א' התשמ"ד — 7 בפברואר 1984, להעביר את הדיון בהצעה הנ"ל לוועדת הכספים.

במשמר האורחי, כדי שלא להשחית את נפשותיהם הרכות — נדמה לי שיש בזה הגזמה. זו הגזמה לא רק בגלל שהדבר מטיל דופי ברכבות מתנודכים, אלא מפני שיש בזה גם משום התעלמות ממעשה התנודכות חשוב. לא כל התלמידים לומדים בגימנסיה "הרצליה": קודם נאמר, שהיו שניים-שלושה תלמידים כאלה, ואחר כך אמרו שלא. העניין ייבדק בוועדה.

אבל האם אלה מעשי האלימות היחידים שהתלמידים עושים היום? האם לא קראנו — —

אורה נמיר (המערך):

נדמה לי, שלא התלמידים עשו את מעשה האלימות הוה. מגיע שבח לתלמידי גימנסיה "הרצליה". לא הם עשו את המעשה הזה.

שר הפנים י' כורג:

רגע. הוועדה תשמע, אם לא היה אף תלמיד אחד, או שהיו שני תלמידים או שלושה. כיוון שאני סבור שהוועדה צריכה לשמוע זאת, אני לא מקבל אפיוני שזו כל האמת. הוועדה צריכה לבדוק.

את, כיושב-ראש ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, יודעת שמעשי אלימות של תלמידים נגד תלמידים, של יהודים נגד יהודים — מלבד המקרה הספציפי הזה — מתרחשים. קורים דברים נוראים. אנכי, אני מתפלל על כך, כיוון שעברתי בזמני ביה"ע עם ד"ר כרמי יונג, כאשר אני הייתי מורה צעיר והוא היה מורה צעיר עוד יותר. עכשיו אני שר חינוך והוא מנהל חינוך, וכל הזמן הוא יכול היה לטלפן אלי ולדבר אתי על העניין. האמת היא, שקודם היו שמורות. האמת היא, שקודם תלמידים לא רצו לומר משהו בנושא זה. רק אחר כך כמה מהם חגרו עזר ואומץ, ומסרו כמה פרטים, היכולים להוביל לאשמים.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

איתן לבני (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הריני מתכבד למסור לכנסת את ההודעות האלה:

1. הכנסת החליטה בישיבתה מיום כ"ט בשבת התשמ"ד — 23 בינואר 1984, להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום בנושא "בחנינות פרה-סטאטו לסטודנטים לרפואה הלומדים בחוץ-לארץ", מאת חבר הכנסת יהודה פרח. ועדת הכנסת בישיבתה מיום כ"ז בשבת התשמ"ד, 31 בינואר 1984, החליטה להעביר את הדיון בהצעה הנ"ל לוועדה משותפת של ועדת העלייה והקליטה וועדת העבודה והרווחה. הוועדה תהיה בת שמונה חברים, ארבעה מכל ועדה, בראשות חבר ועדת העלייה והקליטה.

2. הכנסת החליטה בישיבתה ביום שלישי, כ' בשבת התשמ"ד — 24 בינואר 1984, להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעת חוק לשמירת רווחתם של ילדים

יא. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

החינוך והתרבות בנושאים: 1. סגירה צפויה של הישיבה התיכונית בחיפה; 2. הקצאת זמן לשידורים בנושא הדרכה והסברה חקלאית ברדיו ובטלוויזיה.

ב. מסקנות ועדת הכספים בנושאים: 1. מגיעת פיטור עובדים בבית החרושת "אתא"; 2. אי-הקפאת תקנים לעולים חדשים.

היו"ר מ' כהן-אבידן:

הודעה למזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת: א. הודעת ש' החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת

יב. הצעה לסדר-היום

מצבו הכספי של מוזיאון ישראל

לקראת העלאת הנושא במליאה היום ביקרתי, בלוויית מנהל מוזיאון ישראל, ד"ר מרטין וייל, במשך שעות אחדות, בחצרו האחורית של המוזיאון, כאותם אגפים הנחבאים מעין הציבור ובהם נעשית רובה של העבודה המוזיאונית. ביקרתי במחסנים חשוי ציוד אחסנה נאות — עמוסי אוצרות אצטגורפיים של יהדות אלזיירה, מרוקו, כורדיסטן, לוב, פרס, הודו, טורקיה, ואגב, אין כמעט אוצרות מארצות אשכנז, משום דלות הישרדים בעולם המערבי. כל אלה רכישות הנעשות על-ידי המוזיאון כרחבי העולם בכספי תרומות. ראיתי אוצרות של תכשיטי עזרת ישראל שאינם נשמרים בכספות. ראיתי מוצגים, שמציאת מקום תצוגה קבוע עבורם היתה מעלה את דימויים העצמי של בני כל העדות. ראיתי את אוסף תמונות טיכו מונח על הרצפה. ביקרתי בחדר החשמל, המבהיק בניקיונו ובסדר המטופח בו, אך מכיל ציוד מיוזג אוויר וחימום מיושן ובלתי חסכוני.

ראיתי תקרות דולפות לחוג משרדים, מסדרונות, מחסנים וחדרי תצוגה. ראיתי את אוסף הצילום של כרנהיים, מגדולי הצלמים הישראליים בשעות הערשים והשלוש מונה בקרטונים לא ממונים ולא מסודרים. ראיתי ציורים, ביניהם ציור של דובופה, ששווייו מוערך בחצי מיליון דולר, מונחים על הרצפה מחוסר תקציב לרכישת מתקנים לאחסון ציורים. עלות מתקן אחד מגיעה למיליון ורבע שקל. בחדרי התצוגה שטחים בלויים, גופי תאורה ישנים, שירותים במצב מוחנך.

חברי הכנסת, מצוקתו המרכזית, אם כי לא הבלעדית, של מוזיאון ישראל היא כבונה האחזקה והבלאי. הבניין עומד ופועל 18 שנה. ככל כבונה מערכת האינסטלציה; ל-8 מיליון שקל המבקרים בו בשנה מגיע לכמיליון, הוא מתחזק ומתכלה וזקוק בדחיפות לתיקונים ולחידושים.

המוזיאון זקוק בדחיפות ל-37 מיליון שקל לתיקון הגגות: ל-50 מיליון שקל לשנה עבור המערכת המהישנת של מיוזג האוויר: ל-18 מיליון שקל עבור סידורי ביטחון נאותים: ל-12 מיליון שקל לחידוש מערכת האינסטלציה; ל-8 מיליון שקל לשיפור מערכת החשמל והתקנת גנרטור לשעת חירום: לסכומים נוספים לחידוש תקרות אקוסטיות, חלונות וגופי תאורה: למיליון ורבע שקל לשיפור הגישה לנכים.

חברי הכנסת, בגלל הקיצוצים, אין באפשרות המוזיאון להשלים עבודות חיוניות הנחוצות לאחסון חפצים, קרצו משרות רפאים, ועל קשה לשמור את האוספים. ספירת המלאי אינה מתבצעת כראוי מחוסר כוח אדם.

מוזיאון רוקפלר, שמנהל מוזיאון ישראל אחראי גם לניהולו, הוא במצב ירוד, מחוסר כספים לשיקומו.

היו"ר מ' כהן-אבידן:
הצעה לסדר-היום לחברת הכנסת אורה גמיר, מס' 3317, מצבו הכספי של מוזיאון ישראל.

אורה גמיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני כשלושה שבועות התפרסמה בכמה עיתונים ידיעה, שלפיה ייסגר מוזיאון ישראל פעמים בשבוע בפני קהל מבקרים, בשל מצוקה תקציבית.

מוזיאון ישראל רואה עצמו — וכצדק — כמוזיאון הלאומי. הוא כולל כמה מוזיאונים המאוחדים בקמפוס אחד, אשר כל אחד מהם יכול היה להיות מוזיאון בפני עצמו: היכל הספר, האוסף הארכיאולוגי הארץ-ישראלי, אמנות יהודית, אצטגורפיה יהודית, אמנות ישראלית, ציורי מופת, גן האמנות על שם בילי רות, גרפיקה, תרבויות רחוקות, צילום, עיצוב, אגף הנער, מעבדות, וספרייה שהיא ספריית האמנות הגדולה בארץ.

במוזיאון ישראל מבקרים כמיליון איש בשנה. רבותי חברי הכנסת, זה הישג מרשים ביותר גם בהשוואה לטובי המוזיאונים בעולם. כמחצית המבקרים הם ישראלים, ומחציתם חיירים. 67% מהמבקרים הישראלים ביקרו פעם אחת במוזיאון, 43% למעלה מפעם אחת.

במוזיאון 250 עובדים, בכלל זה עובדי אחזקה וביטחון וכ-200 מתנדבים העוזרים למוזיאון בתפקידים שונים.

פעילות מיוחדת, רבותי חברי הכנסת, שזכתה למוניטין עולמי, מתקיימת באגף הנוער, המקיים הדרכות לבני נוער וסדנאות, כ-35,000 לדים ובני נוער מביהא 'א' ועד י"ב משתתפים מדי חודש בפעילויות אגף הנוער. לאגף הנוער שלותה כעיר המדומת — ובה מתקיימות פעילויות ותערוכות לתלמידים ולבני נוער ערבים.

חברי הכנסת, מאז פתיחתו בשנת 1965 קיים מוזיאון ישראל כ-350 תערוכות, מהן כ-110 תערוכות באמנות ישראלית, כ-30 תערוכות בעיצוב ישראלי, 3 תערוכות מקיפות באצטגורפיה יהודית: על יהדות בוכרה, יהדות מרוקו ויהדות כורדיסטן; שתי תערוכות צנועות יותר על יהודי עירק ויהודי נורבגיה; 10 תערוכות באמנות יהודית וכ-30 בארכיאולוגיה של ארץ-ישראל.

חברי הכנסת, למרות פעילות ענפה זו חלה מאז 1974 ירידה בהשתתפות הממשלה והתקציבים הציבוריים כתקציב המוזיאון מ-47% ב-1974 לכ-23% היום. זאת לא בגלל ירידה ריאלית בתמיכה הציבורית, אלא בגלל התרחבות מבורכת של פעילות המוזיאון, שאושרה על-ידי מינהלת המוזיאון שבה יושבים גם נציגי הממשלה.

אורה גמיר (המעריך):

לא, סליחה גברתי הסגנית, בית-התפוצות עומד במקום השני, ומוזיאון ישראל — השלישי.

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:
קיבלתי זאת מהאגף לתרבות.

הקצבה זו גדלה בערכים מחולטים במשך כל השנים. לדוגמה, אם ניקח את ההקצבה לשנת 1983/84 לעומת 1982/83, אין אני חושבת שהיא מזערית. היא גדלה בסכום של 154% לעומת התקציב של האגף, שגדל בכלל ב-138% באופן סופי.

בנוסף על כך, קיבל המוזיאון בשנה זו הקצבה מיוחדת שוות-ערך ל-250,000 דולר כעזרה מיוחדת לאיטום הגגות נגד רטיבות. חבל שהסכומים האלה לא הוזכרו.

למרות כל זאת, ירד במשך השנים אחוז ההשתתפות הממשלתית בתקציב המוזיאון, והוא עומד כיום על 25% מתקציב המוזיאון. הסיבה לכך היא שהמוזיאון גדל בהתמדה. הוסיף אנפים, הגדיל את אוספו ואת פעילותו, וההקצבות לא הדיקו את קצב הגידול והפיתוח. עיריית ירושלים כמעט שאיננה תומכת במוזיאון — היא תומכת ב-1% בלבד — ושאר הכנסותיו הן מהכנסות עצמיות ומתרומות. אין ספק שמבנה זה של התקציב הוא בעייתי מאוד, והוא עלול להביא לגירעונות. מסיבה זו נערך המוזיאון השנה לקיצוצים בתקציבו, ואחת התוצאות היא סגירת המוזיאון ליומיים בשבוע במשך החורף.

האגף לתרבות במשרד החינוך עושה מצדו מאמץ להגדיל את חלקו בהשתתפות בתקציב, והוסיף למוזיאון, למרות הקיצוצים בתקציב האגף, סכום חד-פעמי השווה ל-200,000 דולר, לסגירת הפער בתקציב.

הבעיה המרכזית של המוזיאון היא לשמור על האיכות הגבוהה, הן של רמת השימור והן של רמת התצוגה. בנושא זה, מוסכם על כולנו, לא ניתן להגיע לפשרות, ולא — ייפגע עצם קיומו של המוזיאון.

בניין מוזיאון ישראל ומתקניו מתחילים להתיישן ולהתבלות. הבניין היה אמור, בתחזית הראשונה, לקלוט כ-300,000 מבקרים כלכל שנה, והוא קולט למעלה ממיליון מבקרים. דבר זה גורם להאצה בתהליך השחיקה של הבניין. על מנת לקיים את הסטנדרטים הגבוהים הנדרשים מהמוזיאון, אנו מציעים תוכנית רב-שנתית לחידוש פני המוזיאון, בהקצבה מיוחדת של משרד האוצר, שתסתייע גם היא בתרומות של תורמים מתוך-לארץ.

לכן אני מציעה להעביר את הנושא לדין בוועדת החינוך, שתדון בתוכנית זו, שעשויה לעזור למפעל תרבותי חשוב ומרכזי זה במדינת ישראל.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לסגנית שר החינוך והתרבות. אני פונה אל המציעה, האם את מסכימה להעביר את הנושא לוועדה?

אורה גמיר (המעריך):

כן, אדוני.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה, וככן, לפנינו הצעה אחת — להעביר את הנושא לוועדה. אם קומץ החברים הנמצאים כאן מסכים, ירימו ידם בבקשה.

אין המוזיאון יכול להיענות לבקשות רבות מבחינתספר להדרכות במוזיאון, מחוסר מודריכים. אין המוזיאון יכול לרכוש ולהציל מוצגים אתנוגריפיים יהודיים מחוסר תקציב.

הנורה האדומה שנדלקה, רבותי חברי הכנסת, היא החלטת המוזיאון — כתוצאה מהקיצוצים הרבים והגירעון הצפוי — לסגור את המוזיאון כימי ב' וה' מדי שבוע החל מהשבוע השני בחודש ינואר. גם ההעלאה המשמעותית במחיר הכניסה למוזיאון לא מנעה את צמצום פעילותו.

מוזיאון ישראל, בעזרת ארגוני ירדיו בחוץ-לארץ, גייס בשנה החולפת 375 מיליון שקל, ועוד 125 מיליון שקל לרכישת אוסף דיין.

תקציב המוזיאון בשנת 1983/84 היה 812 מיליון שקל. כ-23% מכספי ציבור; כ-30% הכנסות עצמיות — דמי כניסה, חנות; כ-45% מתרומות בארץ ובחוץ-לארץ. בהקצבת משרד החינוך והתרבות חלה עלייה מזערית לעומת השנה החולפת, אך בלתי משמעותית.

חברי הכנסת, קיום מוסדות תרבות ואמנות כרמה גבוהה מותנה בתקציבי ענק ובסיוע ציבורי משמעותי ביותר. אם חפצים אנו שמוזיאון ישראל יתפקד, חוץ שמירה על הקיים ואי-התפשרות על הרמה — נחוצה במציאות של האנפליציה הדרהרת תוספת של 180 מיליון שקל לשנה לתמיכה הבסיסית מכספי ציבור.

במציאות העגומה של ריצת האמק בקיצוצים, בשעות לימוד, ברפואה שנייים לתלמידים, בחינוך גופני, בשיעורי מוסיקה, ציור ומלאכה, דווקא בעידן עגום זה אסור שייפגע השאור שבכניסה. אסור שייפגעו איי התרבות והאמנות המצוינים של המדינה, שמנהליהם טורחים בעקשנות ובהצלחה להביאם ליציבורים רחבים, ובמיוחד לקהל ילדים ובני נוער, כדי שיטעמו ויספגו מתרבות ואמנות העולם, הארץ והעם.

מכל הסיבות שצינתי לעיל, אבקש, אדוני היושב-ראש, לקיים דיון בנושא זה במליאת הכנסת, כדי שבמאמץ משותף, ועליידי התערבותה של הכנסת נשמור על ייחודו, רמתו והיקף פעילותו של מוזיאון ישראל.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה. להבטת הכנסת אורה גמיר-אני מומין את סגנית שר החינוך והתרבות להשיב.

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מוזיאון ישראל הוא אחד ממוסדות התרבות והאמנות החשובים במדינת ישראל. זו הנחה המקובלת על כולנו. מלבד עושר אוספיו בנושאים תרבותיים כלליים, הרי המוזיאון מרכז בתוכו את האוספים הגדולים המקיפים והאיכותיים בתחומים ייחודיים למדינת ישראל, והם: ארכיאולוגיה של ארץ-ישראל, יודאיקה ואמנות ישראלית. כמו כן מקיים המוזיאון פעילות תרבותית וחינוכית ענפה, וחברת הכנסת אורה גמיר הזכירה זאת. מכחינות אלה, אין ספק שהוא המוזיאון הלאומי של ישראל והמוקד המרכזי לביקורים, הן של ישראלים והן של תיירים.

בהתאם לכך, המוזיאון קיבל במשך השנים עדיפות גבוהה ביותר בהקצבות האגף לתרבות שבמשרד החינוך. למעשה, הוא מקבל את ההקצבה השנייה בגודלה בין מוסדות התרבות במדינה, לאחר התיאטרון הלאומי "הבימה".

חוברת י"ז, ישיבה רפ"ג, ה' באדר א' התשמ"ד (8 בפברואר 1984)
— הצעה לסדר-היום —

היו"ר מ' כהן-אבידב:

פה אחד הוחלט להעביר את הנושא לוועדה.

חברי הכנסת, חס סדר-יומנו. הישיבה הבאה תתקיים, אם
ירצה ה', בשבוע הבא, ביום שני בשעה 16:00. הישיבה נעולה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת
החינוך והתרבות נתקבלה.

הישיבה ננעלה בשעה 14:49.

נספחות

א. סדר-היום לישיבות רפ"א — רפ"ג

- א. חוק לתיקון דיני הראיות (אזהרת עדים וביטול שבועה) (תיקון). התשמ"ד — 1984 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ב. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 53). התשמ"ד — 1984 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ג. חוק להארכת חוקפן של חקנות שעת-חירום (שיפוט כעבירות שבוצעו בלבנון על-ידי מבקרים מישראל) (תיקון מס' 4). התשמ"ד — 1984 (קריאה ראשונה).
- ד. חוק הספנות (ימאים) (תיקון מס' 3). התשמ"ד — 1984 (קריאה ראשונה).
- ה. חוק לתיקון פקודת הנמלים (מס' 2). התשמ"ד — 1984 (קריאה ראשונה).
- ו. חוק לתיקון פקודת התעבורה (תיקון מס' 18). התשמ"ד — 1983 (קריאה ראשונה).
- ז. חוק רשות שדות התעופה (תיקון). התשמ"ד — 1984 (קריאה ראשונה).
- ח. סיכומי והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדוח מס' 33 של מבקר המדינה (חלק א').
- ט. חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 13). התשמ"ד — 1984 — מטעם הוועדה לענייני ביקורת המדינה (קריאה ראשונה).
- י. חוק מסי מכס וכלו (שינוי חערף) (תיקון מס' 4). התשמ"ד — 1983 — הצעת חבר הכנסת מ' וירשובסקי (קריאה ראשונה).
- יא. חוק שמירת הניקיון (תיקון). התשמ"ד — 1984 — הצעות חברי הכנסת ש' ארבליאלמוזלינו, א' רובינשטיין, א' נחמיאס ומ' שטרית (קריאה ראשונה).
- יב. שאלות בעל-פה.
- יג. הצעות לסדר-היום.
- יד. שנה למלחמת לבנון — הצעת חבר הכנסת מ' בר-זהר.
- טו. גילויים מתחרטים ופעילות ט.נ.ט. בגדה המערבית — הצעת חבר הכנסת י' שריד.
- טז. תוכנית שיקום השכונות — הצעות חברי הכנסת ש' ארבליאלמוזלינו, ג' כהן, מ' וילנר ומ' שטרית.
- יז. חוק לתיקון פקודת הרופאים (נוסח חדש). התשמ"ד — 1984 (קריאה ראשונה).
- יח. בחירת נציגי הכנסת לוועדת מינויים לדיינים.
- יט. חוק קצבאות (פיצוי בעד איחור בתשלום). התשמ"ד — 1983 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- כ. איסור הפעלת תחבורה ציבורית לפני צאת השבת — הצעות חברי הכנסת ר' נעים ומ' וירשובסקי.
- כא. מניעת חילול המת על-ידי הוצאת גופה מקברה בראשון-לציון — הצעת חברת הכנסת ש' אלוני.
- כב. חוק הרשויות המקומיות (פטור חיילים, נפגעי מלחמה ושוטרים מארנונה) (תיקון מס' 3). התשמ"ד — 1983 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק בית-הדין לעבודה (תיקון מס' 10). התשמ"ג — 1983 (קריאה ראשונה).
- כד. הצורך בהקמת ממשלת אחדות לאומית — הצעת חבר הכנסת א' מלמד.
- כה. התקפה אלימה על ראש עיריית ירושלים — הצעות חברי הכנסת מ' הכהן וא' נסראלדין.
- כו. שוויון זכויות הלכה למעשה לעדה הדרוזית — הצעות חברי הכנסת א' לין וא' נסראלדין.
- כז. הצעת שר האגרניה והתשתית לפטר את יושב-ראש דירקטוריון חברת החשמל — הצעת חבר הכנסת י' גיל.
- כח. לקחי הבחירות לשלטון המקומי 1983 — הצעת חבר הכנסת ש' וייס.
- כט. עלייה תלולה בקורבנות תאונות דרכים — הצעות חברי הכנסת ש' הלפרט וא' כץ-עוז.
- ל. הכלכלה הנוכחית — סכנה לעתיד המפעל הציוני — הצעת חבר הכנסת ע' ברעם.
- לא. הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדוק את פעולות הבנקים — הצעת חבר הכנסת ח' רמון.
- לב. יש להקפיא לאלתר הקמת התנחלויות נוספות ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה — הצעות חברי הכנסת י' ברמן וד' זייגרמן.
- לג. הקמת קריה יהודית בשוק חברון — הצעות חברי הכנסת מ' וירשובסקי, י' צור וח' טובי.
- לד. חוקי-סדר: משק המדינה (הוראת שעה). התשמ"ד — 1984 (קריאה ראשונה).
- לה. הצעות חוק של חברי הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לישיבות רפ"א — רפ"ג

174. הסגרתו של הרוצח הנאצי ואלטר ראוף — הצעת חבר הכנסת ש' וייס.
175. יציאתם של צעירים מערץ הפיתוח כנגב — הצעת חבר הכנסת י' פרץ.

176. דברי השר בלי תיק אריאל שרון נגד חברי הכנסת מהאופוזיציה — הצעת חבר הכנסת ר' שש"טוב.
177. דברי חברי כנסת מהאופוזיציה נגד מנחם בגין ואריק שרון — הצעת חברת הכנסת ג' כהן.
178. תחנת מגן-דוד-אדום בחולון — הצעת חבר הכנסת "חשאי".
179. שירותי מגן-דוד-אדום — הצעת חברת הכנסת נ' ארד.
180. ההתיישבות ברמת-הגולן — הצעת חברת הכנסת ע' סולודר.
- 181 — 182. פעולתה של קבוצת מתנדבי המשמר האזרחי כלפי אזרחים ערבים בתל-אביב — הצעות חברי הכנסת ת' טובי וא' נמיר.
183. מצבו הכספי של מוזיאון ישראל — הצעת חברת הכנסת א' נמיר.

ג. הצעת חוק לחיקון דיני הראיות (אזהרת עדים וביטול שבועה) (תיקון), התשמ"ד — 1984

3. הוספת סעיף 6

אחרי סעיף 5 לחוק העיקרי יבוא:

"6. שבועה מרצון על ראייה יוצאת חץ

חוק זה אינו בא למנוע השבעתו של אדם לעניין עדות או תצהיר אם הסכים במפורש להשבעה ואם העדות או התצהיר בשבועה דרושים לשימוש בהם בחוק-לארץ."

1. חיקון סעיף 2

בסעיף 2 לחוק לחיקון דיני הראיות (אזהרת עדים וביטול שבועה), התש"ס — 1980¹ (להלן — החוק העיקרי), בסופו יבוא "הערך ישיב כי הבין את האזהרה וכי הוא מתחייב לעשות כן".

2. חיקון סעיף 4

בסעיף 4 לחוק העיקרי, אחרי "חוק העונשין, התשל"ז — 1977" יבוא "ולעניין חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו — 1955"².

¹ ס"ח התש"ס, עמ' 202.

² ס"ח התשט"ו, עמ' 171.

ד. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות מכס או המטילות מכס

התשמ"ד — 1984², שכתוצאה מהן מוגדל מכס או מוטל מכס על טובין שהיו פטורים ממנו.

בהתאם לסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), התש"ט — 1949¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס' 11).

¹ ס"ח התש"ט, עמ' 154; התש"ך, עמ' 18.

² ק"ת התשמ"ד, שיעורי מק"ח 501, עמ' 141.

ה. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות מכס או המטילות מכס

התשמ"ד — 1984², שכתוצאה מהן מוגדל מכס או מוטל מכס על טובין שהיו פטורים ממנו.

בהתאם לסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), התש"ט — 1949¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס' 15).

¹ ס"ח התש"ט, עמ' 154; התש"ך, עמ' 18.

² ק"ת התשמ"ד, שיעורי מק"ח 503, עמ' 149.

ו. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין

הוראות בצו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 3), התשמ"ד — 1984³, שכתוצאה מהן מוגדל מס קנייה או מוטל מס קנייה על טובין שהיו פטורים ממנו.

בהתאם לסעיף 3(ב) לחוק מס קנייה (טובין ושירותים), התשי"ב — 1952¹, וסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), התש"ט — 1949², מחליטה הכנסת לאשר אותן

¹ ס"ח התשי"ב, עמ' 344; התשכ"ב, עמ' 44.

² ס"ח התש"ט, עמ' 154; התש"ך, עמ' 18.

³ ק"ת התשמ"ד, שיעורי מק"ח 501, עמ' 144.

ז. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין

הוראות בצו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 4), התשמ"ד — 1984³, שכתוצאה מהן מוגדל מס קנייה או מוטל מס קנייה על טובין שהיו פטורים ממנו.

בהתאם לסעיף 3(ב) לחוק מס קנייה (טובין ושירותים), התשי"ב — 1952¹, וסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), התש"ט — 1949², מחליטה הכנסת לאשר אותן

¹ ס"ח התשי"ב, עמ' 344; התשכ"ב, עמ' 44.

² ס"ח התש"ט, עמ' 154; התש"ך, עמ' 18.

³ ק"ת התשמ"ד, שיעורי מק"ח 501, עמ' 145.

ח. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין

בהתאם לסעיף 3(ב) לחוק מס קנייה (טובין ושירותים),
התשי"ב-1952¹, וסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי
תעריף), התש"ט-1949², מחליטה הכנסת לאשר אותן

¹ ס"ח התשי"ב, עמ' 344; התשכ"ב, עמ' 44.

² ס"ח התש"ט, עמ' 154; התש"ך, עמ' 18.

³ ק"ת התשמ"ד, שיעורי מק"ח 501, עמ' 146.

ט. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין

בהתאם לסעיף 3(ב) לחוק מס קנייה (טובין ושירותים),
התשי"ב-1952¹, וסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי
תעריף), התש"ט-1949², מחליטה הכנסת לאשר אותן

¹ ס"ח התשי"ב, עמ' 344; התשכ"ב, עמ' 44.

² ס"ח התש"ט, עמ' 154; התש"ך, עמ' 18.

³ ק"ת התשמ"ד, שיעורי מק"ח 502, עמ' 148.

י. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 53), התשמ"ד-1984

(1) נמסרה הודעה על כך חמישה-עשר ימים
מראש לזכאי לגמלה, ואם הגמלה שולמה
כבר לאדם אחר שמונה לפני כן כמקבל
גמלה — גם לאותו אדם, ולאדם שברעת
המוסד למנותו כמקבל הגמלה;

(2) האדם שברעת המוסד למנותו הודיע למוסד
כי הוא מסכים למינוי.

(ג) שולמה גמלה למי שמונה לפי סעיף זה כמקבל
הגמלה, יראו את התשלום כתשלום לזכאי.

5. הוספת סעיפים 136 ו-137

אחר: סעיף 136 לחוק העיקרי יבוא:

"136א. תשלום לבני-זוג

זכאי אדם לתוספת חלויים בעד בן-זוגו, רשאי
המוסד לשלם את התוספת במישרין לבן-הזוג, אם
בן-הזוג ביקש זאת ולחקופה שביקש.

136ב. תשלום לקיבוץ או למושב שיתופי

(א) היה הזכאי לגמלה, או האדם שבעדו היא
משלמת, חבר קיבוץ או חבר מושב שיתופי,
תשלום הגמלה, לפי בקשתו, לידי מוזכירות הקיבוץ
או המושב השיתופי, לפי העניין.

(ב) האמור בסעיף קטן (א) יחול גם לגבי הורה או ילד
של חבר שנפטר, אם ההורה או הילד מתגוררים
בקיבוץ או במושב השיתופי, או — אם כל
החוקתם היא על חשבון הקיבוץ או המושב
השיתופי — אף אם אינם מתגוררים שם."

6. החלפת סעיף 137

במקום סעיף 137 לחוק העיקרי יבוא:

"137. חלוקת קצבה של זכאי הנמצא במוסד

(א) נמצא זכאי לקצבה במוסד וגוף ציבורי שהשר קבע
בצו נושא ביותר ממחצית הוצאות החזקתו בו,

1. ביטול סעיף 17

סעיף 17 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב),
התשכ"ח-1968 (להלן — החוק העיקרי) — בטל.

2. תיקון סעיף 111

בסעיף 111 לחוק העיקרי, בסעיפים קטנים (ב) ו-(ג),
במקום "136(ב)" יבוא "136(א)".

3. תיקון סעיף 135

בסעיף 135 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ב), יבוא:

"(ב) הוראת סעיף קטן (א) תחול גם על גמלת כסף
ששולמה באמצעות בנק או בנק הדואר, במשך
שלושים ימים מיום ששולמה; ואולם רשאי הבנק
או בנק הדואר, לפי העניין, לנכות מהגמלה כל
סכום שנתנו לזכאי לגמלה על חשבון הגמלה."

4. החלפת סעיף 136

במקום סעיף 136 לחוק העיקרי יבוא:

"136. מינוי מקבל גמלה

(א) נוכח המוסד כי הזכאי לגמלה, או האדם שלידו
צריכה הגמלה להינתן, אינו יכול לגבותה, או כי
מתן הגמלה לידי כל אחד מאלה אינו לטובת הזכאי
או לטובת האדם שכשכילו היא ניתנת, רשאי
המוסד למנות את מי שבהחזקתו או בהשגחתו
נמצא הזכאי או אדם אחר, בתנאים שקבע המוסד,
כמקבל הגמלה, ולשלם לו את הגמלה, כולה או
חלקה, והכול בתנאים שייראו למוסד; החלטה
לגבי מינוי מקבל גמלה שאינו, הורה או ילד של
הזכאי טעונה החיזוק עם פקיד שיקום שהמוסד
הסמיכו לכך.

(ב) לא ימונה אדם כמקבל גמלה לפי סעיף קטן (א) אלא
אם כן —

¹ ס"ח התשכ"ח, עמ' 108; התשמ"ג, עמ' 154; התשמ"ד, עמ' 44 ועמ' 48.

7. תיקון סעיף 230
בסעיף 230(א) לחוק העיקרי, אחרי פסקה (6) יבוא:
" (7) של אדם הרואה עצמו נפגע עקב החלטת המוסד לפי סעיף 136."
8. תיקון סעיף 231
בסעיף 231(א) לחוק העיקרי, במקום פסקה (6) יבוא:
" (6) אדם כאמור בסעיף 230(א) (6) או (7);"
9. תחילה
תחילתו של חוק זה שלוש ימים ימים פרסומו.

הסתייגויות

לסעיף 6

- חברי הכנסת ש' ארכליאלמולינו, י' צבן ות' טובי מציעים:
בסעיף קטן (ב), במקום "ל-20%" יבוא "ל-30%".

יא. מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא הפלגת אוניית "אוריון" מנמלי הארץ

ידיעות אלה אושרו בישיבה טלפונית מיום 6 בפברואר 1984 עם מנהלת מחלקת ההומנוס של חב' מלחי, הגב' ענת סמובסקי.

נוכח מצב זה הגיעה הוועדה למסקנה, כי אין עוד טעם להמשיך לדון בפרשת "אוריון", שבאה לסיומה הטבעי כפי שנתחייב הדבר מכוח המציאות הקיימת במדינה.

הוועדה מקווה עם זאת, כי בעלי עסקים שינסו להבא ללכת בדרכה של "אוריון", שימו אל לב את לקח הניסיון הכושל של "אוריון" ויציבו לנגד עיניהם את הודעת הדוברת של חברת "מלחי" המדברת בעד עצמה, חבל שהחברה האמורה הגיעה כמאוחר למסקנות שכאו לכיטוי בהודעת הדוברת.

תשולם הקצבה בחלקה לזכאי ובחלקה לגוף הציבורי; היו לזכאי תלויים — ישולם להם חלק מהקצבה.

(ב) השר יקבע בתקנות, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, כללים ותנאים לחלוקת הקצבאות, לרבות שיעורי חלוקת הקצבאות לסוגיהן, וכלבד שלזכאי לקצבה ישולם חלק ממנה שאינו נמוך מסכום השווה ל-20% מקצבת יחיד מלאה כמשמעותה בסעיף 127לז.

(ג) השר רשאי להחיל בתקנות את ההוראות בדבר חלוקת הקצבאות שקבע לפי סעיף קטן(ב), כולן או חלקן, בשינויים ובתנאים שקבע, גם על זכאי לקצבה הנמצא במוסד על-פי הפניה של משרד ממשלתי."

לסעיף 3

חבר הכנסת ת' טובי מציע:

בסעיף קטן (ב), הסיפא המתחילה במלה "ואולם" — תימחק.

ביום 13 בדצמבר 1983, העבירה מליאת הכנסת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה הצעה לסדר-היום של חברת הכנסת שושנה ארכליאלמולינו בנושא האמור.

לדיון בנושא החמנו נציג המשטרה תנ"צ יורם גונן, מר א' לוי ממשרד הפנים, ה"ה ב' נתיב ונ' יורן ממשרד התחבורה וה"ה ד' גרינברג ות' עדיני מחברת "מלחי".

מהפרסומים באמצעי התקשורת נודע, כי אוניית הקזינו "אוריון" הפליגה מאילת ליוון וכי הפלגות ההימורים הופסקו. דוברת החברה אמרה, כי הגורם להחלטה זו הוא "המצב הכלכלי בישראל והלק הרווחות של הציבור הישראלי בכל הנוגע להימורים".

יב. מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא העברת מוסדות ממשלתיים וציבוריים לירושלים

מבוא

נתוני רקע שהומצאו לוועדה מלמדים כי:
ועדת השרים לענייני ירושלים, בישיבתה כ"ח בכסליו התשל"ז, 20 בדצמבר 1976, החליטה "לחייב את העברתן לירושלים של יחידות ארציות במשרדי הממשלה, הממוקמות בשפלה", כרקע לדיון הוכנה רשימה של יחידות ארציות במשרדי ממשלה שונים, המיועדות להעברה. מספר המועסקים ביחידות אלה הגיע לכ-4,000. בעקבות ההחלטה הוחל בבניית הקריה בשייח-ג'ראח ושיפוץ בניין ברחוב ממילא.

דיון חוזר בנושא זה קיים בישיבת ועדת השרים במרס 1978, בראשות שר הפנים הר"ר יוסף בורג. לקראת דיון זה נערך סקר שני של היחידות המיועדות להעברה ולאחר ניפוי צומצם מספר היחידות, ומספר המועסקים בהן הועמד על 2,720. משרד הבינוי והשיכון ומשרד החקלאות סומנו כראשונים להעברה.

בה' באב תש"ם, 21 ביולי 1980, החליטה ועדת השרים לענייני ירושלים להרחיב חובת ההעברה לירושלים גם על

הכנסת העבירה ביום 1 בדצמבר 1982 לוועדת הפנים ואיכות הסביבה את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אריאל יינשטיין בדבר העברת מוסדות ממשלתיים וציבוריים לירושלים.

מליאת הוועדה קיימה כמה ישיבות דיון והחליטה על-פי הצעת יושבת-ראש הוועדה, חברת הכנסת שושנה ארכליאלמולינו, להטיל על ועדת-משנה בראשות בעל ההצעה לסדר-היום להמשיך את הדיון לקראת הגשת המסקנות.

הוועדה וועדת-המשנה שמעו במשך כמה ישיבות את שר הפנים ואת ראש עיריית ירושלים, נציגי משרדים וגופים ובכללם נציגי משרדי הממשלה, הפנים, האוצר, השיכון, והחקלאות, נציגי מינהל מקרקעי ישראל, נציגי עיריית ירושלים, המשטרה, ההסתדרות הכללית של העובדים ועוד.

הוועדה קיימה גם סיור בירושלים ביום 23 בינואר 1984.

שהיחה קיימת בעבר, לא הוקמה מחדש עלידי הממשלה הנוכחית, והוועדה קוראת לממשלה לדון בהקמתה מחדש.

הוועדה רשמה לפנייה את הודעת שר הפנים על קיומה של ועדת מנהלים מיוחדת לירושלים כראשות מנכ"ל משרד הפנים, מר ח' קוברסקי.

3. הוועדה ביקשה משר הפנים, בישיבתה מיום 27 בדצמבר 1983, כי בדיון על התקציב הוא יעלה בפני הממשלה את נושא ירושלים. השר נעתר לבקשה.

4. הוועדה קובעת, כי הצורך בחיזוקה של ירושלים, לא זו בלבד שהוא מחייב להעביר את משרדי הממשלה אלא גם למשוך תושבים להתגורר בבירה.

לפיכך, הוועדה תובעת ממשרד הבינוי והשיכון להעניק תמריצים והקלות לאנשים המבקשים לגור בירושלים.

5. אף-על-פי שמינהל מקרקעי ישראל קיבל החלטה בדבר החכרת שטחים במחנה-אלנבי לוועד-הפועל של ההסתדרות, ההסתדרות עדיין לא קיבלה אישור מהמינהל כי אכן פונו מתקני המשטרה והצבא מהשטח שהוקצה להסתדרות.

לפיכך, הוועדה קוראת למינהל מקרקעי ישראל לסיים בהקדם את המשא-ומתן בינו לבין ההסתדרות בעניין תנאי העברת הוועד-הפועל של ההסתדרות לירושלים, ולפעול לפינוי מתקנים מהשטח בהקדם, בהתאם למדיניות המינהל ולמה שהוסכם, עם ההסתדרות הכללית.

6. הוועדה קובעת, כי אין לקיים הפליה בין מוסד ממלכתי למוסד ציבורי, והיא תובעת על-כן מהממשלה לזכות את עובדי ההסתדרות שיעברו לירושלים באותם תנאים הניתנים לעובדי המדינה.

7. הוועדה רשמה לפנייה את הודעת מנכ"ל משרד החקלאות, מר א' מרגלית, כי שר החקלאות החליט להעביר את משרד החקלאות לירושלים, אך בגין מגבלות תקציביות תבוצע ההעברה בשלבים.

הוועדה פנתה במהלך הדיון לנציב שירות המדינה והמליצה בפניו להיענות לבקשת משרד החקלאות להאריך את מועד ההסכם עם נציגי העובדים של משרד החקלאות בדבר תנאי ההעברה לירושלים עד סוף שנת הכספים השוטפת, כדי לאפשר את מימוש ההעברה של המשרד לירושלים.

8. הוועדה רשמה לפנייה בסיפוק את היענות הנציב לפניית הוועדה בדבר הארכת חוקף הסכם ההעברה עד 31 במרס 1984, ואת הודעתו בדבר הקמת ועדה משותפת לנציבות שירות המדינה, למשרד החקלאות ולמשרד האוצר, כראשותו של סגן נציב שירות המדינה למינהל כוח-אדם, שתפקידה לקבוע את היקף ההעברה ואת שלביה.

9. הוועדה מקבלת את גישת האוצר, כי במסגרת העברת המשרד בשלבים יש להעביר יחידה שלמה ולא רק חלק ממנה, וזאת, כדי למנוע כפילויות היכולות לנבוע מתפקודם של חלקים מאותה יחידה בשני מקומות כעת ובעתה אחת.

יחידות מטה ארציות של חברות ממשלתיות, כגוף לחוק החברות הממשלתיות ובתיאום עם משרד האוצר.

בכ' בסיון התשמ"א, 22 ביוני 1981, נתתם הסכם עם נציגי העובדים והסתדרות עובדי המדינה על תנאי ההעברה לירושלים, שקיבל חוקף של הסכם קיבוצי בין הממשלה לבין ההסתדרות.

בעקבות הפעולות שתוארו לעיל, הוחל בהליכי ההעברה של היחידות הארציות במשרד הבינוי והשיכון, מע"ץ: לשכת העיתונות הממשלתית ורשות שמורות הטבע.

לאחר דיונים מתמשכים עם המנהל משרד החקלאות, הודיע שר החקלאות ש' ארליך המנוח כי החליט שלא להעביר את משרדו לירושלים. המבנה ברחוב ממילא, שאמור היה לקלוט את יחידות משרד החקלאות, עבר לשימוש של משרד החינוך הממוקם בירושלים.

בישיבת הוועדה מיום 27 בנובמבר 1983 הודיע מנכ"ל משרד החקלאות, כי שר החקלאות מר פסח גרופר החליט להעביר את משרד החקלאות לירושלים בשלבים, בגין מגבלות תקציביות.

במשך 7 השנים שחלפו מאז החלטתה הראשונה של ועדת השרים לענייני ירושלים, צומצמה אפוא תוכנית ההעברה מפעם לפעם, מ-4,000 עובדים בתחילה ל-2,720 בהמשך הדיונים. למעשה, הועברו עד כה לבירה פחות מ-500 איש, רובם עובדי משרד הבינוי והשיכון, ולמעשה, שורר עתה קיפאון בהעברה ואין מתקיימים דיונים להעברת משרדים ממשלתיים נוספים או יחידות של משרדים. ההוכחות להעברת כמה חברות ממשלתיות אף הן אינן זוכות לקידום.

בקשתה של ההסתדרות להקצות לה שטחים במחנה-אלנבי להעברת מוסדותיה מתל-אביב נענתה עלידי מינהל מקרקעי ישראל שהודיע להסתדרות על תנאי ההחכרה.

מליאת ועדת הפנים קיימה דיון בהצעות ועדת-המשנה בהשחתפות שר הפנים והגיעה למסקנות כדלקמן:

מסקנות הוועדה:

1. מעמדה המיוחד של ירושלים במישור הלאומי והבין-לאומי מחייב חיזוקה של העיר שהפך כורח חיוני בגין מגמות מדיניות ונוכח היותה עיר מעורבת בעלת בעיות מיוחדות. לפיכך, הוועדה תובעת מהממשלה לבצע את חוק ירושלים הלכה למעשה.

סעיף 4 לחוק-יסוד: ירושלים בירת-ישראל, אומר בין השאר, שלירושלים יינתנו עדיפויות מיוחדות בפעילויות של רשויות המדינה לשם פיתוחה של ירושלים בנושאי משק וכלכלה ובנושאים אחרים, וכי לביצוע סעיף זה תכונן הממשלה גוף או גופים מיוחדים.

הוועדה קובעת, שעד כה לא הקימה הממשלה גוף או גופים מיוחדים, כאמור.

2. יתר על כן, ועדת השרים המיוחדת לענייני ירושלים,

יג. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא הסגירה הצפויה של הישיבה התיכונית בחיפה*

- לכבוד
מר מנחם סבידור
יושבי-ראש הכנסת
שלום רב.
- על-פי סעיף 111(ד) לתקנון הכנסת, הריני לפרט להלן הפעולות שנעשו בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא הסגירה הצפויה של הישיבה התיכונית בחיפה:
1. הישיבה התיכונית בחיפה לא נסגרה.
 2. נחמנה ראש ישיבה חדש ונעשו שינויים מסוימים בצוות העובדים.
 3. יש תוצאות מסוימות הנותנות סיכוי שהמוסד יעלה על דרך המלך.
- בברכה,
זבולון המר
שר החינוך והתרבות
- העתק: חברת הכנסת אורה נמיר, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות.

* הנתון על שולחן הכנסת כיום י"ב בשבט התשמ"ד (16 בינואר 1984).

יד. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא הקצאת זמן לשידורים בנושא הדרכה והסברה חקלאית ברדיו ובטלוויזיה*

- לכבוד
מר מנחם סבידור
יושבי-ראש הכנסת
שלום רב.
- על-פי סעיף 111(ד) לתקנון הכנסת, אני מעביר להלן את תשובת הנהלת רשות השידור בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות של הכנסת בנושא הקצאת זמן לשידורים בנושא הדרכה והסברה חקלאית ברדיו ובטלוויזיה:
1. נציג מ"קול-ישראל" קיים שיחה עם האחראי להדרכה במשרד החקלאות. סוכס כיניהם, כי התוכנית לחקלאי תעבור מרשת א' לרשת ב' ותשודר מדי בוקר בשעה 06:22.
 2. העניין נמצא בבדיקה בטלוויזיה.
- בברכה,
זבולון המר
שר החינוך והתרבות
- העתק: חברת הכנסת אורה נמיר, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות.

* הנתון על שולחן הכנסת כיום י"ז באב התשמ"ד (27 ביולי 1983).

טו. מסקנות ועדת הכספים בעניין הצעה לסדר-היום בנושא מניעת פיטורי עובדים בכית-החרושת

"אתא"

- כיום ח' בכסליו התשמ"ד (14 בנובמבר 1983) החליטה ועדת הכנסת להעביר לוועדת הכספים את ההצעה לסדר-היום של חברת הכנסת ש' ארבל"א אלמזליו בעניין מניעת פיטורי עובדים בכית-החרושת "אתא", שנדונה בכנסת כיום א' בכסליו התשמ"ד (7 בנובמבר 1983).
- ועדת הכספים דנה בעניין בהשתתפות באי-כוחם של משרדי הממשלה הנוגעים בדבר, בעלי המפעל, הנהלתו ועד העובדים.
- הוועדה קובעת, שחברת "אתא" נקלעה לקשיים של היקלעות לבעיות מימון שוטף, בשל הפסדים שנגרמו לה בשיווק, בהיות חלק מקווי הייצור במפעלים מיושן ומכיוון שרק חלק קטן מתוצרת החברה הופנה ליצוא.
- במסגרת ההתארגנות לשם הבראה אישרה ועדת הכספים ערבות מדינה לאשראי בסך 1.5 מיליון דולרים שנקב לאומי לישראל יעמיד אותו לרשות החברה.
- יתר מקורות הבראה הם כלהלן:
- א. "איונברג חברה ליצוא בע"מ" תהיה חתם להנפקת
- מניות בגובה של 6 מיליוני דולרים לשם הגדלת ההון של החברה.
- ב. נבק לאומי יעמיד אשראי נוסף על הקיים להתבסס על הביטחונות העומדים להבטחת החוב שחבים לו היום, בגובה 2 מיליוני דולרים. (הוועדה מציינת שתקצוב האשראי מאפשר לבנק לעקוף את הנוראות הנזילות).
- ג. מקדמות על חשבון הזמנות קיימות לאספקה למשרד הביטחון, שיקווה כנגד האספקות בגובה 0.5 מיליון דולרים.
- בסך הכול — 10 מיליוני דולרים.
- תוכנית הבראה של "אתא" מבוססת על הקטנת הוצאות המימון והקטנת הוצאות שכן, סעיפים אלה בתוכנית יושגו על-ידי הגדלת בסיס ההון ופיטורי כ-550 עובדים (מתוך 2,680). קחי ייצור יתורשו ויוסבו, כך שיותאמו להגדלת משקל היצוא בשיווק מוצרי המפעל.
- הוועדה קבעה, כי תוכנית ההבראה שהוצגה לה אינה שלמה וביקשה ממשרדי הממשלה הנוגעים בדבר להביא בפניה בהקדם האפשרי, לא יאוחר מ-30 יוני 1984, את התוכנית הסופית על כל פרטיה.

טז. מסקנות ועדת הכספים בעניין ההצעה לסדר-היום בדבר אי-הקפאת תקנים לעולים חדשים

המועסקים במסגרת מיוחדת והמתקצבים מתקציב קרן קליטה של משרד הקליטה.

ועדת הכספים קבעה, כי פירושה של החלטה זו הוא, שההקפאה אינה חלה על עולים חדשים.

כן הודיע הנציב להעדה, כי בוועדת החריגים "סוכם כי ניתן לשבץ אותם עולים חדשים רק כמחצית מהמשרות של הגמלאים אשר הופשרו. אין לפטור משרדים אלה מחובת הקיצוץ של 50% כמתחייב מהחלטת הממשלה מיום 21 באוגוסט 1983."

ועדת הכספים רשמה לפנייה את ההודעה של הנציב ושל בא-כוח משרד האוצר, כי במסגרת 50% המשרות הנותרות תינתן עדיפות לעולים חדשים.

ביום כ"ב בכסליו התשמ"ד (28 בנובמבר 1983) החליטה ועדת הכנסת להעביר לוועדת הכספים את ההצעה לסדר-היום של חברת הכנסת ג' כהן בנושא: הקפאת תקנים בשירות המדינה ובשירות הציבורי לא תחול על עולים חדשים. ההצעה נדונה בכנסת ביום י"ז בכסליו התשמ"ד (16 בנובמבר 1983).

ועדת הכספים ערכה בירור בעניין בהשתתפות נציב שירות המדינה ובא-כוחם של משרד האוצר ושל המשרד לקליטת העלייה.

נציב שירות המדינה הכיח לידיעת הוועדה את החלטת "ועדת החריגים להפשרת משרות" מיום ט"ו בכסליו התשמ"ד (21 בנובמבר 1983) לאמור:

"לאשר העסקת עולים חדשים ככל משרדי הממשלה.